

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ
ΣΧΟΛΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗΣ
ΤΜΗΜΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ,
ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΟΡΓΑΝΙΣΜΩΝ ΚΑΙ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

**Μέτρηση του βαθμού αποτελεσματικότητας της Αστυνομίας
απέναντι στη διαχείριση της εγκληματικότητας κατά την
περίοδο της οικονομικής κρίσης στην Ελλάδα**

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Ανδρέας Γεώργαρης

Επιβλέπων Καθηγητής

Ζαχαρίας Δερμάτης

Τρίπολη, Φεβρουάριος 2020

Copyright © Ανδρέας Γεώργαρης, 2020

Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος. All rights reserved.

Απαγορεύεται η αντιγραφή, αποθήκευση και διανομή της παρούσας εργασίας, εξ ολοκλήρου ή τμήματος αυτής για εμπορικό σκοπό. Επιτρέπεται η ανατύπωση, αποθήκευση και διανομή για σκοπό μη κερδοσκοπικό, εκπαιδευτικής ή ερευνητικής φύσης, υπό την προϋπόθεση να αναφέρεται η πηγή προέλευσης και να διατηρείται το παρόν μήνυμα. Ερωτήματα που αφορούν τη χρήση της εργασίας για κερδοσκοπικό σκοπό πρέπει να απευθύνονται προς τον συγγραφέα. Οι απόψεις και τα συμπεράσματα που περιέχονται σε αυτό το έγγραφο εκφράζουν τον συγγραφέα και μόνο.

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Η παρούσα μελέτη διεξήχθη στο πλαίσιο του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών «Οργάνωση και Διοίκηση Δημοσίων Επιχειρήσεων» του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου. Με την εκπόνηση της συγκεκριμένης εργασίας ολοκληρώνεται ένας κύκλος σπουδών, για την επιτυχή έκβαση του οποίου οφείλω να ευχαριστήσω όλους τους καθηγητές του μεταπτυχιακού προγράμματος, για τη καίρια συμβολή τους στη διερεύνηση των γνώσεών μου σχετικά με θέματα που άπτονται του χώρου τόσο της οργάνωσης όσο και της διοίκησης επιχειρήσεων.

Για τη διεκπεραίωση της παρούσας εργασίας, θα ήθελα να ευχαριστήσω θερμά τον επιβλέποντα καθηγητή κ. Δερμάτη Ζαχαρία, για την πολύτιμη βοήθεια, την στήριξη και την συμβολή του στην ολοκλήρωση της μεταπτυχιακής μου μελέτης. Επίσης, θα ήθελα να ευχαριστήσω τον κ. Ευαγγελόπουλο Παναγιώτη, για την ιδιαίτερες συμβουλές/κατευθύνσεις που μου παρείχε.

Την παρούσα διπλωματική εργασία την αφιερώνω στην υπέροχη οικογένειά μου, στη σύζυγό μου Άννα και στα δύο «αγγελούδια» μου Γιώργο και Σίλια, για την υπομονή και την αμέριστη συμπαράστασή τους καθ' όλη τη διάρκεια των σπουδών μου.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η οικονομική κρίση έχει επηρεάσει σε βάθος όλες τις δομές της Ελληνικής Δημόσιας Διοίκησης, και δεν θα μπορούσε να αφήσει ανεπηρέαστη και την Ελληνική Αστυνομία. Στην παρούσα εργασία μελετάται ο βαθμός αποτελεσματικότητας της Ελληνικής Αστυνομίας απέναντι στη διαχείριση της εγκληματικότητας κατά την περίοδο της οικονομικής κρίσης στην Ελλάδα. Πιο συγκεκριμένα, εξετάζονται οι παράγοντες που επηρέασαν την αποτελεσματικότητα των Αστυνομικών Υπηρεσιών, καθώς και η ανταπόκριση-αποτελεσματικότητα της Ελληνικής Αστυνομίας στα χρόνια της κρίσης.

Ως παράγοντες αποτελεσματικότητας της Ελληνικής Αστυνομίας εξετάζονται οι προσλήψεις-αποχωρήσεις προσωπικού, οι δαπάνες δημοσίας τάξης και ασφάλειας, καθώς και το κατά κεφαλή ΑΕΠ κατά την περίοδο της κρίσης. Αντίστοιχα, στον τομέα της αποτελεσματικότητας εξετάζονται η συνολική εγκληματικότητα (αδικήματα πλημμεληματικού/κακουργηματικού χαρακτήρα, εξιχνιάσεις σοβαρών υποθέσεων, συλλήψεις αλλοδαπών καταζητούμενων με ευρωπαϊκά εντάλματα σύλληψης, ληστείες, κλοπές-διαρρήξεις, κλοπές τροχοφόρων), οι ανθρωποκτονίες, οι υποθέσεις ναρκωτικών, οι περιπτώσεις απάτης, τα παραχαραγμένα νομίσματα και το λαθρεμπόριο.

Για τον έλεγχο συσχέτισης μεταξύ της εγκληματικότητας και της οικονομικής κρίσης, πραγματοποιήθηκε παραμετρικός έλεγχος Pearson. Στην παρούσα μελέτη, το κατά κεφαλή ΑΕΠ θεωρήθηκε ως σημαντικός παράγοντας που επηρεάζει τα ποσοστά εγκληματικότητας σε κάθε έγκλημα. Επιπλέον πραγματοποιήθηκε έλεγχος γραμμικής παλινδρόμησης κατά τον οποίο επιδιώχθηκε η κατάρτιση μίας γραμμικής συσχέτισης μεταξύ των παραπάνω μεταβλητών. Η στατιστική ανάλυση των αποτελεσμάτων έγινε με το πρόγραμμα SPSS 22.0. Τα κυριότερα συμπεράσματα από τα παραπάνω ευρήματα, αποτυπώθηκαν σε χάρτες ανά γεωγραφική περιοχή με GIS.

Τα αποτελέσματα της έρευνας που πραγματοποιήθηκε έδειξαν ότι, παρά την αποδεδειγμένη στενότητα που παρουσιάζουν οι πόροι του Σώματος, η Ελληνική Αστυνομία έχει να επιδείξει ένα έργο αποτελεσματικότητας ενάντια στην αντιμετώπιση του εγκλήματος και υπέρ της προστασίας του Πολίτη.

Λέξεις-κλειδιά: *Ελληνική Αστυνομία, εγκληματικότητα, οικονομική κρίση, αποτελεσματικότητα.*

ABSTRACT

Financial crisis has a profound effect on all the structures of the Greek Public Administration, and could not leave the Greek Police unaffected. The present study examines the effectiveness of the Greek Police in crime management during Greek financial crisis. More specifically, the factors that have influenced the effectiveness of the Police Services as well as the response-effectiveness of the Greek Police during the crisis years are examined.

Factors affecting the efficiency of the Greek Police include recruitment, dismissal, public order and security spending, and GDP per capital during the crisis. Similarly, the area of effectiveness deals with overall crime (offenses/criminal offenses, serious cases, arrests of aliens wanted by European arrest warrants, robberies, burglaries, robberies, robberies, robberies, counterfeit coins and smuggling.

In order to test the association between crime and financial crisis, a Pearson parametric test was performed. In this study, GDP per capital was considered as an important factor affecting crime rates in each crime. In addition, a linear regression test was performed in order to establish a linear correlation between the above variables. Statistical analysis of the results was done with SPSS 22.0. The main findings of the above findings were plotted on maps by geographic area using GIS.

The results of the investigation have shown that, despite the proven tightness of the House's resources, the Greek Police have been able to demonstrate an effective work against crime and for the protection of the citizen.

Key words: *Greek Police, crime, financial Crisis, effectiveness.*

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ.....	iii
ΠΕΡΙΛΗΨΗ.....	iv
ABSTRACT	v
ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ.....	vi
ΠΙΝΑΚΕΣ	ix
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΑ	xi
ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	1
Σκοπός και σημαντικότητα της έρευνας	2
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1 - Ελληνική Αστυνομία	4
1.1. Εννοιολογική προσέγγιση	4
1.2. Ιστορική αναδρομή.....	5
1.3. Η ίδρυση της ΕΛΑΣ.....	6
1.4. Νομική φύση - Διοίκηση.....	9
1.5. Αποστολή της ΕΛΑΣ	13
1.6. Προσωπικό της ΕΛΑΣ	15
1.7. Το έργο των αστυνομικών.....	20
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 - Εγκληματικότητα και οικονομική κρίση	22
2.1. Οικονομική κρίση και έγκλημα.....	22
2.2. Συσχετίσεις οικονομικών κύκλων και εγκληματικότητας	23
2.3. Σχέσεις εγκληματικότητας με συγκεκριμένους οικονομικούς παράγοντες.....	25
2.4. Τα δεδομένα της πρόσφατης «Μεγάλης Ύφεσης».....	27
2.5. Επίδραση της ελληνικής κρίσης στην εγκληματικότητα	30
2.5.1. Εγκληματικότητα και οικονομική κρίση στην Ελλάδα.....	30
2.5.2. Παράγοντες με επίδραση στην εγκληματικότητα κατά την ελληνική κρίση	32
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3 - Παράγοντες αποτελεσματικότητας της ΕΛΑΣ	35
3.1. Ιστορικό των αλλαγών	35
3.2. Προσλήψεις – Αποχωρήσεις προσωπικού ΕΛΑΣ	36
3.3. Δαπάνες δημοσίας τάξης και ασφάλειας	38
3.4. Κατά κεφαλή ΑΕΠ	40
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4 - Αποτελεσματικότητα ΕΛΑΣ.....	42
4.1. Εισαγωγή.....	42

4.2. Συνολική εγκληματικότητα.....	43
4.2.1. Αδικήματα (Πλημμελήματα- Κακουργήματα)	43
4.2.2. Εξιχνιάσεις σοβαρών υποθέσεων.....	47
4.2.3. Σύλληψεις αλλοδαπών καταζητούμενων με ευρωπαϊκά εντάλματα σύλληψης .	48
4.2.4. Ληστείες.....	50
4.2.5. Κλοπές-Διαρρήξεις.....	54
4.2.6. Κλοπές τροχοφόρων.....	58
4.3. Ανθρωποκτονίες.....	61
4.4. Ναρκωτικά.....	65
4.5. Απάτες.....	71
4.6. Παραχαραγμένα νομίσματα	74
4.7. Λαθρεμπόριο	77
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5 - Συσχέτιση εγκληματικότητας και οικονομικής κρίσης	79
5.1. Δεδομένα και μεθοδολογία	79
5.2. Κατά κεφαλή ΑΕΠ και συνολική εγκληματικότητα	80
5.3. Κατά κεφαλή ΑΕΠ και ληστείες	80
5.4. Κατά κεφαλή ΑΕΠ και κλοπές-διαρρήξεις.....	81
5.5. Κατά κεφαλή ΑΕΠ και κλοπές τροχοφόρων	81
5.6. Κατά κεφαλή ΑΕΠ και ανθρωποκτονίες	82
5.7. Κατά κεφαλή ΑΕΠ και ναρκωτικά.....	82
5.8. Κατά κεφαλή ΑΕΠ και απάτες.....	82
5.9. Κατά κεφαλή ΑΕΠ και παραχαραγμένα νομίσματα	83
5.10. Κατά κεφαλή ΑΕΠ και λαθρεμπόριο	83
5.11. Πολυπαραγοντική παλινδρόμηση.....	84
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6 - Γεωγραφική αποτύπωση αποτελεσμάτων με τη χρήση GIS	85
6.1. Δεδομένα και μεθοδολογία	85
6.2. Κατά Κεφαλή ΑΕΠ.....	85
6.3. Κλοπές-Διαρρήξεις.....	88
6.4. Κλοπές τροχοφόρων	90
6.5. Ναρκωτικά.....	92
6.6. Παραχαραγμένα νομίσματα	94
6.7. Λαθρεμπόριο	96

6.8. Απάτες.....	98
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	100
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	104
Ξενόγλωσση βιβλιογραφία.....	104
Ελληνόγλωσση βιβλιογραφία.....	108
Ηλεκτρονικές πηγές	110

ΠΙΝΑΚΕΣ

Πίνακας 1: Προσλήψεις – Αποχωρήσεις προσωπικού ΕΛΑΣ κατά την περίοδο 2008-2018	37
Πίνακας 2: Ποσοστά (%) ΑΕΠ δημοσίων δαπανών (άμυνα/ασφάλεια) κατά την περίοδο 2008-2018.....	39
Πίνακας 3: Κατά κεφαλή ΑΕΠ περιόδου 2008-2017.....	40
Πίνακας 4: Αδικήματα – Συλλήψεις κατά την περίοδο 2008-2018	45
Πίνακας 5: Εξιχνιάσεις σοβαρών υποθέσεων κατά την περίοδο 2008-2018.....	47
Πίνακας 6: Συλλήψεις καταζητούμενων με Ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης κατά την περίοδο 2008-2018.....	48
Πίνακας 7: Ληστείες κατά την περίοδο 2008-2018.....	52
Πίνακας 8: Κλοπές-Διαρρήξεις κατά την περίοδο 2008-2018.....	55
Πίνακας 9: Κλοπές τροχοφόρων κατά την περίοδο 2008-2018.....	58
Πίνακας 10: Ανθρωποκτονίες κατά την περίοδο 2008-2018.....	62
Πίνακας 11: Ναρκωτικά κατά την περίοδο 2008-2018	68
Πίνακας 12: Απάτες κατά την περίοδο 2008-2018.....	71
Πίνακας 13: Παραχαραγμένα νομίσματα κατά την περίοδο 2008-2018.....	74
Πίνακας 14: Λαθρεμπόριο κατά την περίοδο 2008-2018	77
Πίνακας 15: Συσχέτιση κατά κεφαλή ΑΕΠ και συνολικής εγκληματικότητας	80
Πίνακας 16: Συσχέτιση κατά κεφαλή ΑΕΠ και ληστειών	80
Πίνακας 17: Συσχέτιση κατά κεφαλή ΑΕΠ και κλοπών-διαρρήξεων.....	81
Πίνακας 18: Συσχέτιση μεταξύ κατά κεφαλή ΑΕΠ και κλοπών τροχοφόρων	81
Πίνακας 19: Συσχέτιση κατά κεφαλή ΑΕΠ και ανθρωποκτονιών	82
Πίνακας 20: Συσχέτιση κατά κεφαλή ΑΕΠ και ναρκωτικών	82
Πίνακας 21: Συσχέτιση κατά κεφαλή ΑΕΠ και περιπτώσεων απάτης.....	82
Πίνακας 22: Συσχέτιση κατά κεφαλή ΑΕΠ και παραχαραγμένων νομισμάτων.....	83
Πίνακας 23: Συσχέτιση κατά κεφαλή ΑΕΠ και λαθρεμπορίου	83
Πίνακας 24: Πολυπαραγοντική γραμμική παλινδρόμηση (κατά κεφαλή ΑΕΠ).....	84
Πίνακας 25: Κατά κεφαλή ΑΕΠ ανά περιφέρεια κατά την περίοδο 2008-2018	86
Πίνακας 26: Κλοπές-διαρρήξεις ανά περιφέρεια κατά την περίοδο 2008-2018.....	88
Πίνακας 27: Κλοπές τροχοφόρων ανά περιφέρεια κατά την περίοδο 2008-2018	90
Πίνακας 28: Ναρκωτικά ανά περιφέρεια κατά την περίοδο 2008-2018.....	92

Πίνακας 29: Παραχαραγμένα νομίσματα ανά περιφέρεια κατά την περίοδο 2008-2018	94
Πίνακας 20: Λαθρεμπόριο ανά περιφέρεια κατά την περίοδο 2008-2018	96
Πίνακας 31: Απάτες ανά περιφέρεια κατά την περίοδο 2008-2018.....	98

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΑ

Διάγραμμα 1: Διαχρονική εξέλιξη προσλήψεων και αποχωρήσεων προσωπικού κατά την περίοδο 2008-2018).....	38
Διάγραμμα 2: Διαχρονική εξέλιξη ποσοστού (%) ΑΕΠ δημοσίων δαπανών (άμυνα/ασφάλεια) κατά την περίοδο 2008-2018.....	39
Διάγραμμα 3: Κατανομή κατά κεφαλή ΑΕΠ περιόδου 2008-2017	41
Διάγραμμα 4: Διαχρονική εξέλιξη διαπραχθέντων αδικημάτων και συλλήψεων πλημμεληματικού/κακουργηματικού χαρακτήρα κατά την περίοδο 2008-2018.....	46
Διάγραμμα 5: Διαχρονική εξέλιξη εξιχνιάσεων σοβαρών υποθέσεων κατά την περίοδο 2008-2018.....	48
Διάγραμμα 6: Διαχρονική εξέλιξη συλλήψεων καταζητούμενων με Ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης κατά την περίοδο 2008-2018.....	49
Διάγραμμα 7: Διαχρονική εξέλιξη ληστειών κατά την περίοδο 2008-2018.....	52
Διάγραμμα 8: Διαχρονική εξέλιξη εξιχνιάσεων ληστειών κατά την περίοδο 2008-2018.....	53
Διάγραμμα 9: Διαχρονική εξέλιξη ποσοστού εξιχνιάσεων ληστειών κατά την περίοδο 2008-2018.....	54
Διάγραμμα 10: Διαχρονική εξέλιξη κλοπών-διαρρήξεων κατά την περίοδο 2008-2018.....	56
Διάγραμμα 11: Διαχρονική εξέλιξη εξιχνιάσεων κλοπών κατά την περίοδο 2008-2018.....	56
Διάγραμμα 12: Διαχρονική εξέλιξη ποσοστού εξιχνιάσεων κλοπών κατά την περίοδο 2008-2018.....	57
Διάγραμμα 13: Διαχρονική εξέλιξη κλοπών τροχοφόρων κατά την περίοδο 2008-2018.....	59
Διάγραμμα 14: Διαχρονική εξέλιξη εξιχνιάσεων κλοπών τροχοφόρων κατά την περίοδο 2008-2018.....	59
Διάγραμμα 15: Διαχρονική εξέλιξη ποσοστού εξιχνιάσεων κλοπών τροχοφόρων κατά την περίοδο 2008-2018.....	60
Διάγραμμα 16: Διαχρονική εξέλιξη ανθρωποκτονιών κατά την περίοδο 2008-2018.....	63

Διάγραμμα 17: Διαχρονική εξέλιξη τετελεσμένων ανθρωποκτονιών κατά την περίοδο 2008-2018.....	63
Διάγραμμα 18: Διαχρονική εξέλιξη εξιχνιάσεων ανθρωποκτονιών κατά την περίοδο 2008-2018.....	64
Διάγραμμα 19: Διαχρονική εξέλιξη ποσοστού εξιχνιάσεων ανθρωποκτονιών κατά την περίοδο 2008-2018.....	65
Διάγραμμα 20: Διαχρονική εξέλιξη ναρκωτικών κατά την περίοδο 2008-2018	69
Διάγραμμα 21: Διαχρονική εξέλιξη εξιχνιάσεων ναρκωτικών κατά την περίοδο 2008-2018.....	70
Διάγραμμα 22: Διαχρονική εξέλιξη ποσοστού εξιχνιάσεων ναρκωτικών κατά την περίοδο 2008-2018.....	70
Διάγραμμα 23: Διαχρονική εξέλιξη περιπτώσεων απάτης κατά την περίοδο 2008-2018.....	72
Διάγραμμα 24: Διαχρονική εξέλιξη εξιχνιάσεων απατών κατά την περίοδο 2008-2018.....	73
Διάγραμμα 25: Διαχρονική εξέλιξη ποσοστού εξιχνιάσεων απατών κατά την περίοδο 2008-2018.....	74
Διάγραμμα 26: Διαχρονική εξέλιξη παραχαραγμένων νομισμάτων κατά την περίοδο 2008-2018.....	75
Διάγραμμα 27: Διαχρονική εξέλιξη εξιχνιάσεων παραχαραγμένων χαρτονομισμάτων κατά την περίοδο 2008-2018.....	76
Διάγραμμα 28: Διαχρονική εξέλιξη ποσοστού εξιχνιάσεων παραχαραγμένων χαρτονομισμάτων κατά την περίοδο 2008-2018	76
Διάγραμμα 29: Διαχρονική εξέλιξη λαθρεμπορίου κατά την περίοδο 2008-2018	78

ΧΑΡΤΕΣ

Χάρτης 1: Κατά κεφαλήν ΑΕΠ ανά περιφέρεια κατά την περίοδο 2008-2016.....	87
Χάρτης 2: Κλοπές-Διαρρήξεις ανά περιφέρεια κατά την περίοδο 2008-2016	89
Χάρτης 3: Κλοπές τροχοφόρων ανά περιφέρεια κατά την περίοδο 2008-2016.....	91
Χάρτης 4: Ναρκωτικά ανά περιφέρεια κατά την περίοδο 2008-2016.....	93
Χάρτης 5: Παραχαραγμένα νομίσματα ανά περιφέρεια κατά την περίοδο 2008-2016....	95
Χάρτης 6: Λαθρεμπόριο ανά περιφέρεια κατά την περίοδο 2008-2016.....	97
Χάρτης 7: Απάτες ανά περιφέρεια κατά την περίοδο 2008-2016.....	99

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Το έγκλημα, ως κοινωνικό φαινόμενο, αποτελούσε ανέκαθεν ζήτημα μείζονος σημασίας για κάθε δημοκρατική κοινωνία. Στις μέρες μας, η διασφάλιση της εσωτερικής ασφάλειας ανάγεται στις προτεραιότητες όλων των σύγχρονων κρατών, προκειμένου να εδραιώσουν το αίσθημα ασφάλειας κάθε πολίτη και συνάμα να εξαλείψουν το φόβο του εγκλήματος που δρα καταλυτικά στη συνοχή του κοινωνικού ιστού. Η Αστυνομία, ως θεσμός του δημοκρατικού πολιτεύματος που εγγυάται τη δημόσια ασφάλεια, την προστασία της ζωής και της περιουσίας των πολιτών (Στεργιούλης, 2001), τοποθετείται στο επίκεντρο των προσπαθειών που καταβάλλονται, σε εθνικό και διεθνές επίπεδο, για τον περιορισμό του εγκλήματος.

Η εγκληματικότητα συνδέεται στενά με ένα ευρύ φάσμα κοινωνικών, οικονομικών, πολιτικών, αλλά και γεωγραφικών μεταβλητών, οι οποίες επηρεάζουν σημαντικά την ποσοτική και ποιοτική εξέλιξη της. Για παράδειγμα, οι κοινωνικοπολιτικές ανακατατάξεις στο τέλος της δεκαετίας του 1980 στον ευρύτερο χώρο της Ανατολικής Ευρώπης, μετά την πτώση του τείχους του Βερολίνου (1989), οδήγησαν σε αυξημένες μεταναστευτικές ροές που επέδρασαν καταλυτικά στη διαμόρφωση του συνολικού χάρτη της εγκληματικότητας σε όλες τις Ευρωπαϊκές χώρες ανεξαιρέτως (Courakis, 1993). Στην Ελλάδα, η συνολική εικόνα της εγκληματικότητας σε βάθος χρόνου, είναι ιδιαίτερος ανησυχητική και η επίδρασή της στο συλλογικό αίσθημα ασφάλειας των πολιτών, όπως συχνά παρουσιάζεται μέσω των Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης (ΜΜΕ), είναι καταλυτική.

Σύμφωνα με τα επίσημα στατιστικά στοιχεία της Ελληνικής Αστυνομίας (ΕΛΑΣ), οι ληστείες μαζί με τις κλοπές και τις διαρρήξεις, οι οποίες συνθέτουν την εγκληματικότητα σε καθημερινή σχεδόν βάση και συμβάλουν στη δημιουργία κλίματος ανασφάλειας των πολιτών και στην έξαρση του φόβου του εγκλήματος, παρουσιάζουν σταθερά ανοδικές τάσεις. Σημειωτέον ότι η Ελλάδα συγκαταλέγεται μεταξύ των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ) με τη μεγαλύτερη αύξηση διαρρήξεων (Ζαραφωνίτου, 2016), ενώ, όπως προκύπτει και από άλλες σχετικές έρευνες (Tsouvelas et.al., 2015), η εγκληματικότητα στην Ελλάδα έχει αυξηθεί σημαντικά, ιδιαίτερα κατά την περίοδο της οικονομικής κρίσης.

Πράγματι, οι συνέπειες της οικονομικής κρίσης σε συνδυασμό με την έξαρση των κοινωνικών φαινομένων της μετανάστευσης και του προσφυγικού, η διαχείριση των οποίων απορροφούν το μεγαλύτερο μέρος του αστυνομικού προσωπικού, έχουν επιδράσει καταλυτικά στην αποτελεσματικότητα της αστυνόμευσης με άμεσο επακόλουθο, μεταξύ άλλων, και την ανησυχητική αύξηση των δεικτών του κοινού εγκλήματος. Η Αστυνομία, ως γνωστόν, αποτελεί ένα μέρος του επίσημου κοινωνικού ελέγχου για την τήρηση και την εφαρμογή των κανόνων δικαίου και η καταπολέμηση του εγκλήματος ανάγεται στην κύρια αποστολή της. Πρέπει, ωστόσο, να υπογραμμισθεί ότι η εγκληματικότητα είναι ένα εξαιρετικά σύνθετο κοινωνικό φαινόμενο και οι διαστάσεις του άπτονται πολλών και ποικίλων παραμέτρων.

Σκοπός και σημαντικότητα της έρευνας

Στο πλαίσιο όλων των ανωτέρω, σκοπός της παρούσας μελέτης είναι η διερεύνηση του βαθμού αποτελεσματικότητας της ΕΛΑΣ απέναντι στη διαχείριση της εγκληματικότητας κατά την περίοδο της οικονομικής κρίσης στην Ελλάδα. Στο πλαίσιο αυτό εξετάζονται οι παράγοντες που επηρέασαν την αποτελεσματικότητα των Αστυνομικών Υπηρεσιών, καθώς και η ανταπόκριση-αποτελεσματικότητα της ΕΛΑΣ στα χρόνια της κρίσης. Στόχος της μελέτης είναι να αναδείξει την επίδραση της οικονομικής κρίσης στην εγχώρια εγκληματικότητα (συνολική ή ορισμένου τύπου), αναδεικνύοντας οικονομικούς παράγοντες που επιδρούν στην αποτελεσματικότητα της ΕΛΑΣ στο πεδίο της αντιμετώπισης του εγκλήματος.

Συγκεκριμένα, οι επιμέρους στόχοι της έρευνας είναι οι εξής:

- (α) Ο προσδιορισμός των παραγόντων που επηρέασαν την αποτελεσματικότητα της ΕΛΑΣ κατά την περίοδο της οικονομικής κρίσης
- (β) Η διερεύνηση της ανταπόκρισης-αποτελεσματικότητας της ΕΛΑΣ στα χρόνια της κρίσης
- (γ) Η εκτίμηση της επίδρασης της ελληνικής κρίσης στην εγκληματικότητα

Αντικειμενικός στόχος είναι η άντληση ποιοτικών δεδομένων για την εξαγωγή αποτελεσμάτων που μπορούν να συμβάλλουν στη διαμόρφωση προτάσεων για την καλύτερη διαχείριση της εγκληματικότητας και τη μείωση των επιπτώσεων του εγκλήματος σε πολλαπλό επίπεδο.

ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΜΕΡΟΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

Ελληνική Αστυνομία

1.1. Εννοιολογική προσέγγιση

«Αστυνομία» καλείται μια οργανωμένη κρατική υπηρεσία που έχει ως αποστολή την προστασία της ζωής, της τιμής και της περιουσίας των πολιτών, την εξασφάλιση της δημόσιας τάξης και ησυχίας και, εν γένει, την εφαρμογή των νόμων που θεσπίζει η πολιτεία.¹ Από ετυμολογική άποψη, ο όρος προέρχεται από τη σύνθεση των λέξεων «Άστυ» - που σημαίνει κατοικημένη περιοχή, πόλη δηλαδή, και είναι πανάρχαια ελληνική λέξη που αναφέρεται στους πρώτους στίχους της Οδύσσειας («Πολλών δ' ανθρώπων ίδεν άστεα») – και του Ομηρικού επίσης ρήματος «νέμω», που μεταξύ πολλών εννοιών σημαίνει διοικώ, κυβερνώ (π.χ. «ο πάντα νέμων ... Ζευς») και κατ' επέκταση εφαρμόζω το νόμο και συνεπώς προστατεύω (Δανούσης & Καραβίτης, 1997). Αστυνομία λοιπόν σημαίνει προστασία της πόλης (Σταματάκου, 1972).

Συχνά οι αρχαίοι Έλληνες αποκαλούσαν τους πολιούχους θεούς, τους θεούς δηλαδή που προστάτευαν την πόλη, Αστυνόμους («Πάντων δε θεών των αστυνόμων»), ενώ πολύ νωρίς σχετίστηκε η έννοια της Αστυνομίας με εκείνη της Πολιτείας (Δανούσης & Καραβίτης, 1997). Γι' αυτό και η ελληνική λέξη πολιτεία μέσω της ρωμαϊκής παράδοσης (Politia) έγινε στις χώρες της Ευρώπης συνώνυμη της Αστυνομίας (Police, Pilizei, Politie, κ.ά.). Ο όρος Police διαμορφώθηκε στη Γαλλία και έχει τη ρίζα του στη λατινική λέξη «politia», η οποία προέρχεται από την ελληνική λέξη «πολιτεία» που σημαίνει grosso modo πολίτευμα. Ο όρος Police με την έννοια της αστυνομίας προέρχεται από το γαλλικό ρήμα polir που σημαίνει καθαρίζω, τακτοποιώ. Αργότερα δόθηκε στον όρο η έννοια της καλής κατάστασης της οργανωμένης κοινωνίας, της έννομης τάξης και της ευημερίας. Στη Γερμανία, με τον όρο polizei εννοούσαν το σύνολο της πολιτειακής δράσης όπου επικρατεί το δίκαιο του ισχυρότερου. Έτσι γεννήθηκαν οι φύλαρχοι, οι γενάρχες, οι άρχοντες, οι αρχηγοί, οι βασιλείς κ.λπ. των κοινωνικών ομάδων, οι οποίοι με τη θέσπιση των κανόνων δικαίου όριζαν και τα εντεταλμένα προς τη τήρηση τούτων όργανα. Ακόμη και κατά

¹ Εγκυκλοπαίδεια Πάπυρος Λαρούς Μπριτάννικα, Τόμος 12, σελ.86.

τα μυθικά χρόνια, οι άθλοι του Ηρακλή και του Θησέα μαρτυρούν την ανάγκη των ανθρώπων για τη δημιουργία ενός θεσμικού πλαισίου προστασίας, προκειμένου να επιτευχθεί η μεταγενέστερη ρήση του Πινδάρου: «Νόμος ο πάντων βασιλεύς θνητών και αθανάτων». Η Αστυνομία λοιπόν κατά την ελληνική αρχαιότητα, είχε το ίδιο ακριβώς όνομα με τη σημερινή και περιλάμβανε πολλά όργανα με διαφορετικές αρμοδιότητες, που όλες μαζί απέβλεπαν στην προστασία της πόλης.

1.2. Ιστορική αναδρομή

Η ανάγκη για την ίδρυση της αστυνομίας αρχικά έγινε αντιληπτή τον 5ο αιώνα, κυρίως για την επιτήρηση κτιρίων. Έπειτα κατά την διάρκεια της Βυζαντινής αυτοκρατορίας, οι έπαρχοι ήταν αυτοί που ανέλαβαν τον ρόλο της αστυνόμευσης. Με την πάροδο των χρόνων και κυρίως κατά την διάρκεια της Τουρκοκρατίας, οι αγάδες ήταν οι αρχηγοί των εθνοφυλακών. Ύστερα από την απελευθέρωση της Ελλάδος από τον Τουρκικό ζυγό, η γερουσία ανέθετε διοικήσεις ανά τόπο, ώσπου το 1833 οι πολιτάρχες διαδραμάτιζαν αστυνομικά καθήκοντα με την αστυνομία να παίρνει την ονομασία της Δημοκρατικής αστυνομίας.

Μετέπειτα και για αρκετά χρόνια η αστυνομία μετονομάστηκε σε διοικητική και με την πάροδο των χρόνων σε στρατιωτική αστυνομία. Η ονομασία της, όμως, άλλαξε συνεχώς, με την αστυνομία στις αστικές περιοχές να καλείται ως αστυφυλακή και χωροφυλακή στην ύπαιθρο όπου υπάρχει μέχρι και σήμερα. Ένα ακόμα αξιοσημείωτο σημείο, όσον αφορά την ιστορία της ΕΛΑΣ, είναι οι προσπάθειες της αστυνομίας να έρθει πιο κοντά στον πολίτη και να δημιουργήσει μια σχέση εμπιστοσύνης ανάμεσα τους, με αποτέλεσμα να προκληθεί μια νέα μορφή αστυνόμευσης, με κύριο χαρακτηριστικό να είναι ενεργή η συμμετοχή του κοινού.

Η κοινοτική λοιπόν αστυνόμευση και ο εθελοντισμός της πολιτείας αποτελούν τις σύγχρονες μορφές αστυνόμευσης, όπου και τέθηκαν σε ισχύ το 1980. Την τελευταία δεκαετία οι μορφές αστυνόμευσης, προβάλλουν μια πρωτοεμφανιζόμενη φιλοσοφία κατά την οποία, γίνεται προσπάθεια να επιτευχθεί ο εκσυγχρονισμός των δομών λειτουργίας, καθώς και η αστυνομία να προβάλλει το ανθρώπινο πρόσωπο της στο σύνολο. Καταληκτικά γίνεται μια αξιολογη προσπάθεια η αστυνομία να αλλάξει την εικόνα της και τον χαρακτήρα της από κατασταλτικό σε οργανισμό παροχής υπηρεσιών στον πολίτη.

1.3. Η ίδρυση της ΕΛΑΣ

Ο θεσμός της ΕΛΑΣ προήλθε από την ενοποίηση των Σωμάτων Χωροφυλακής και Αστυνομίας Πόλεων με το Ν.1481 της 18-10-1984. Βασικό στόχο του νέου οργανισμού αποτέλεσε η επιδίωξη της πολιτείας να καταστήσει αυτόν, οργανισμό κοινωνικής προσφοράς και μέσο στήριξης της αρχής της λαϊκής κυριαρχίας, όπως αυτή εκφράζεται στο άρθρο 1 του Καταστατικού χάρτη της Ελλάδος, ανταποκρινόμενου στις ανάγκες μιας σύγχρονης εποχής.

Για την επιτυχία όμως, αυτού του στόχου, απαραίτητη προϋπόθεση αποτελούσε η εκπλήρωση επί μέρους στόχων, που θα έπρεπε να προηγηθούν, όπως:

- (α) Ο περιορισμός της δράσης των αστυνομικών στην εκπλήρωση της αποστολής του Υπουργείου, και ειδικότερα στην κατοχύρωση και τη διατήρηση της δημόσιας τάξης, στην προστασία της δημόσιας και κρατικής ασφάλειας, στην εξασφάλιση της πολιτικής άμυνας της χώρας και στη συμμετοχή της εξασφάλισης της εθνικής άμυνας, σε συνεργασία με τις ένοπλες δυνάμεις. Μια μακρά πρακτική δεκαετιών ήθελε την Αστυνομία αρμόδια για όλα τα θέματα. Βεβαιώσεις, πιστοποιητικά, άδειες κ.λπ. χορηγούνταν από αυτή, υποκαθιστώντας, όλες σχεδόν τις δημόσιες υπηρεσίες.
- (β) Η βελτίωση των σχέσεων αστυνομικών και πολιτών. Οι σχέσεις αυτές, δεν θεσπίζονται με νόμο, αλλά πρέπει να καλλιεργηθούν κατά τέτοιο τρόπο, ώστε να εκλείψει το κλίμα δυσπιστίας του παρελθόντος και πολλές φορές εχθρότητας, που περιέβαλε αυτές.
- (γ) Η αύξηση της παραγωγικότητας των αστυνομικών. Είναι σε όλους γνωστή σήμερα η χαμηλή παραγωγικότητα της δημόσιας διοίκησης, τμήμα της οποίας αποτελεί και η Αστυνομία. Η αύξηση της παραγωγικότητας, προϋποθέτει ορθολογική οργάνωση και λειτουργία, εξοπλισμό και άνοδο του μορφωτικού και επαγγελματικού επιπέδου των αστυνομικών.
- (δ) Η αποτελεσματική αντιμετώπιση του τομέα «εγκληματικότητα» και μάλιστα των νέων μορφών αυτής. Ο καθένας πιστεύει, ότι η αντιμετώπιση αυτού του κοινωνικού φαινομένου, ενδιαφέρει μόνο την αστυνομία. Στην ουσία, στην αστυνομία ανήκει ένα μικρό μέρος της ευθύνης, κυρίως στον κατασταλακτικό τομέα. Το κύριο βάρος του προληπτικού έργου ανήκει σε άλλους κρατικούς φορείς και υπηρεσίες, αλλά και στον ίδιο τον πολίτη.

(ε) Σημαντικό στόχο αποτέλεσε η βελτίωση του μορφωτικού επιπέδου των αστυνομικών και των συνθηκών εργασίας.

Τα κυριότερα μέτρα και ρυθμίσεις του νέου οργανικού νόμου σύμφωνα με την από 20-8-1984 εισηγητική έκθεση, συνοψίζονται στα εξής:

- (1) Καταρχήν, τερματίστηκε η πολυδιάσπαση του αστυνομικού έργου με τη δημιουργία ενιαίας Αστυνομίας, που καλύπτει όλη την επικράτεια.
- (2) Επιτεύχθηκε η ενότητα δράσης κατά τόπο και αντικείμενο, με τη δημιουργία ενιαίου κλάδου Ασφαλείας και Τάξεως, με τη συνένωση των δραστηριοτήτων αυτοτελών υπηρεσιών με το ίδιο αντικείμενο.
- (3) Περιορίστηκαν οι επιτελικές υπηρεσίες από 242 σε 12, με αποτέλεσμα να ενισχυθούν οι μάχιμες υπηρεσίες, με το υπόλοιπο προσωπικό.
- (4) Μειώθηκαν οι βαθμίδες (κλιμάκια) της κάθετης οργάνωσης από έξι σε τρεις, με αποτέλεσμα να επιτευχθεί μείωση της γραφειοκρατίας, απλούστευση των διαδικασιών και μεγαλύτερη ταχύτητα δράσης.
- (5) Δημιουργήθηκε οργανισμός του Υπουργείου, στο σύνολο των αρμοδιοτήτων του και η αστυνομία οργανώθηκε με τη μορφή απευθείας υπηρεσιών του Υπουργείου, το Αρχηγείο ταυτίστηκε με το Υπουργείο και ο Αρχηγός και οι Αντιστράτηγοι αποτέλεσαν τους άμεσους επιτελείς του Υπουργού.
- (6) Διασφαλίστηκε ο έλεγχος της δράσης των τοπικών αστυνομικών υπηρεσιών, με τη δημιουργία της Νομαρχιακής Αστυνομικής Επιτροπής (ΝΑΕ), στην οποία εκτός από τον Διευθυντή του Νομού, μετέχουν εκπρόσωποι των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης (ΟΤΑ) και της δικαστικής Αρχής. Σκοπός της ΝΑΕ είναι να αποφασίζει για την αντιμετώπιση όλων των σοβαρών προβλημάτων τάξης (απεργίες, συγκεντρώσεις κ.ά.) για να αποφεύγεται η τριβή της Αστυνομίας σε θέματα, που κυρίως έχουν πολιτικό χαρακτήρα και η αντιμετώπιση τους ενδιαφέρει όλους τους τοπικούς φορείς.
- (7) Επιτεύχθηκε ενότητα της διοίκησης της Αστυνομίας με τη δημιουργία ενιαίας ηγεσίας από ένα Αρχηγό και δύο Προϊστάμενους Κλάδων.
- (8) Εξασφαλίστηκε καλύτερη εποπτεία και έλεγχος του Αστυνομικού έργου με την δημιουργία περιφερειακών επιθεωρητών, άμεσων βοηθών του Αρχηγού και τη θέσπιση σύγχρονων μεθόδων σύνταξης των φύλλων ποιότητας του προσωπικού.

- (9) Απλουστεύθηκαν οι διατάξεις και περιορίστηκε η γραφειοκρατία με την αποκέντρωση όλων σχεδόν των επιχειρησιακών αρμοδιοτήτων, στο νομαρχιακό και τοπικό επίπεδο και με τη μεταβίβαση εξουσίας λήψεως αποφάσεων, στους προϊσταμένους των κλάδων και τους αστυνομικούς διευθυντές.
- (10) Προβλέφθηκε ο εκσυγχρονισμός του κανονιστικού πλαισίου οργάνωσης και λειτουργίας της αστυνομίας, με την έκδοση εσωτερικού κανονισμού, κανονισμού προσωπικού και κανονισμού εκπαίδευσης.
- (11) Δημιουργήθηκε ενιαία αστυνομική ακαδημία, που περιλαμβάνει βαθμίδες επαγγελματικής και επιστημονικής εκπαίδευσης, μετεκπαίδευσης και διαρκούς επιμόρφωσης του προσωπικού.
- (12) Ανέβηκε το μορφωτικό επίπεδο των αστυνομικών με την πρόσληψη μόνον αποφοίτων λυκείου.
- (13) Αυξήθηκε το πολιτικό προσωπικό και μάλιστα το επιστημονικό και τεχνικό αντικαθιστώντας τους αστυνομικούς σε θέσεις υπηρεσιών υποστήριξης
- (14) Προβλέφθηκαν πολλές βαθμολογικές, μισθολογικές και εργασιακές ρυθμίσεις, που βελτίωσαν το καθεστώς των κατωτέρων αστυνομικών.

Το περιεχόμενο των διατάξεων του οργανικού Νόμου 1481 αποτελεί αντικείμενο άλλης έκδοσης και ειδικού μαθήματος στις Σχολές της Αστυνομικής Ακαδημίας.

Το νομοσχέδιο για την ίδρυση της ΕΛΑΣ θεωρήθηκε ως ένα νομοσχέδιο που επέφερε ρήξη στο αστυνομικό σύστημα της χώρας και όπως αναφέρεται στην εισηγητική έκθεση δεν πρόκειται για μια απλή ενοποίηση των Σωμάτων Ασφαλείας, αλλά για μια πλατιά και ριζική μεταρρύθμιση στα πλαίσια μιας νέας σχέσης κράτους-κοινωνίας.

Ωστόσο βάσει στατιστικών στοιχείων έχουν διατυπωθεί τα ακόλουθα- όχι και τόσο αισιόδοξα- συμπεράσματα:

- Το προσωπικό της ΕΛΑΣ συνεχίζει και σήμερα να εκτελεί έργα ξένα προς την αποστολή του με αποτέλεσμα να αποσπάται η προσοχή του από τα αστυνομικά του καθήκοντα
- Οι σχέσεις μεταξύ αστυνομίας και κοινού συνεχίζουν να διακατέχονται από δυσπιστία, ενώ η έκταση του φαινομένου της διαφθοράς απειλεί μια έντονη ρήξη στις σχέσεις αυτές

- Η εγκληματικότητα στη χώρα μας έχει παρουσιάσει αυξητικές τάσεις, ενώ τα σοβαρά αδικήματα βρίσκονται σε έξαρση
- Η εικόνα του επαγγέλματος του αστυνομικού και οι συνθήκες εργασίας του παραμένουν σε επίπεδα μη ικανοποιητικά

Επομένως, προκύπτει ότι η σύσταση μιας νέας και ενιαίας αστυνομίας σε εθνικό επίπεδο δε συνδυάστηκε με τις απαραίτητες διαρθρωτικές αλλαγές, με αποτέλεσμα να μην επιτραπεί η ανανέωση, ο ουσιαστικός εκσυγχρονισμός και ο εκδημοκρατισμός του θεσμού της Αστυνομίας.

1.4. Νομική φύση - Διοίκηση

Η ΕΛΑΣ είναι η αστυνομία με τη στενή έννοια του όρου, καθώς πρόκειται για την «Αστυνομική Αρχή» του άρθρου 11§2 του Συντάγματος της Ελλάδος (ΣτΕ). Σύμφωνα με το Ν.2800/2000,² αποτελεί ιδιαίτερο ένοπλο Σώμα Ασφαλείας. Ο όρος «Σώματα Ασφαλείας» αναφέρεται σήμερα στην ΕΛΑΣ και στο Πυροσβεστικό Σώμα (ΠΣ). Ως «Σώμα» χαρακτηρίζεται από το Νόμο και το Λιμενικό Σώμα, όμως δεν περιλαμβάνεται στον όρο καθώς παρότι ασκεί αστυνομική αρμοδιότητα, αποτελεί στρατιωτική δύναμη και οι υπηρετούντες σε αυτό χαρακτηρίζονται ως στρατιωτικοί των Ενόπλων Δυνάμεων (Παπαϊωάννου, 2006). Αντιθέτως, τα Σώματα Ασφαλείας αποτελούν κρατικές υπηρεσίες και εντάσσονται στη διοικητική λειτουργία του κράτους. Συνεπώς επικεφαλής τόσο της ΕΛΑΣ όσο και του ΠΣ βρίσκεται ο Υπουργός Εσωτερικών, ο οποίος χαράσσει την πολιτική δημοσίας τάξης στο πλαίσιο της κυβερνητικής πολιτικής, κατευθύνοντας, εποπτεύοντας, συντονίζοντας και ελέγχοντας τη δράση των Σωμάτων και των Υπηρεσιών του Υπουργείου, με τις οποίες ασκεί τις αρμοδιότητές του.³

Αρμόδιο όργανο για την άσκηση διοίκησης της ΕΛΑΣ είναι ο Αρχηγός της ΕΛΑΣ, ο οποίος είναι υπεύθυνος έναντι του Υπουργού Εσωτερικών για την άσκηση των καθηκόντων του.⁴ Ο Αρχηγός έχει διετή θητεία, η οποία δύναται να παραταθεί για ένα ακόμη έτος. Κριτήριο επιλογής του εκάστοτε Αρχηγού είναι η «πολιτική

² Βλ. Άρθρο 9§1 Ν.2800/2000 «Αναδιάρθρωση Υπηρεσιών Υπουργείου Δημόσιας Τάξης, σύσταση Αρχηγείου Ελληνικής Αστυνομίας και άλλες διατάξεις».

³ Άρθρο 3 Ν.2800/2000 και άρθρο 1 Π.Δ.205/2007 «Συγχώνευση Υπουργείων».

⁴ Άρθρο 23 Ν.2800/2000.

βούληση» (Τάχος, 1990, σελ. 173). Συνεπώς η Κυβέρνηση μέσω του Υπουργού Εσωτερικών ασκεί τη διοίκηση της ΕΛΑΣ με την έννοια της εφαρμογής της κυβερνητικής πολιτικής, ενώ ο Αρχηγός της ΕΛΑΣ υλοποιεί αυτήν την πολιτική και διαχειρίζεται την υπηρεσιακή δράση της ΕΛΑΣ. Έτσι, διευκολύνεται περισσότερο ο άμεσος έλεγχος της πολιτικής ηγεσίας και η επιβολή της πολιτικής βούλησης και απόφασης, χωρίς να δημιουργούνται δυσκολίες στην απαραίτητη υπηρεσιακή ευελιξία της αστυνομίας.⁵

Από την ισχύουσα νομοθεσία καθιερώνεται η οργανική αυτοτέλεια του Σώματος της ΕΛΑΣ, καθώς για τις κρίσεις, προαγωγές, μεταθέσεις κ.λπ. αποφασίζουν κατά βάση υπηρεσιακά συμβούλια που συγκροτούνται από αξιωματικούς του Σώματος, ενώ η ΕΛΑΣ απολαμβάνει επίσης σημαντικής λειτουργικής αυτονομίας. Η διοικητική αυτοτέλεια του Σώματος εξασφαλίζεται με τη θεσμοθέτηση ιδιαίτερων οργάνων που συγκροτούν τα όργανα του Αρχηγείου της ΕΛΑΣ. Περαιτέρω, η ΕΛΑΣ έχει και δημοσιονομική αυτοτέλεια, καθώς με το Ν.2800/2000 προβλέπεται προϋπολογισμός του ειδικού φορέα «Ελληνική Αστυνομία», ο οποίος καλύπτει τα υλικοτεχνικά μέσα, τον εξοπλισμό, τις δαπάνες αποδοχών του προσωπικού και γενικότερα όλες τις δαπάνες που απαιτούνται για τη λειτουργία των αστυνομικών υπηρεσιών. Το οργανωτικό της πλαίσιο έχει αποκεντρωτικό χαρακτήρα και περιλαμβάνει τις Κεντρικές και Περιφερειακές Υπηρεσίες. Οι Κεντρικές ασκούν αρμοδιότητες σε ολόκληρη την επικράτεια.

Κεντρικές Υπηρεσίες είναι:

- (1) Το Αρχηγείο της ΕΛΑΣ
- (2) Οι κατωτέρω Υπηρεσίες, οι οποίες έχουν διοικητική αυτοτέλεια και υπάγονται διοικητικά στο Αρχηγείο:
 - i. Οι Διευθύνσεις Διαχείρισης και Ανάλυσης Πληροφοριών, Εσωτερικών Υποθέσεων, Αντιμετώπισης Ειδικών Εγκλημάτων Βίας, Εγκληματολογικών Ερευνών, Δίωξης Ηλεκτρονικού Εγκλήματος, οι οποίες εποπτεύονται και ελέγχονται από τον Αρχηγό
 - ii. Η Γενική Διεύθυνση Προστασίας Επισήμων και Ευπαθών Στόχων, η Διεύθυνση Οικονομικής Αστυνομίας και η Διεύθυνση Ειδικών Αστυνομικών Δυνάμεων, οι οποίες εποπτεύονται και ελέγχονται από τον Υπαρχηγό

⁵ Βλ. Εισηγητική Έκθεση του Ν.1491/1984.

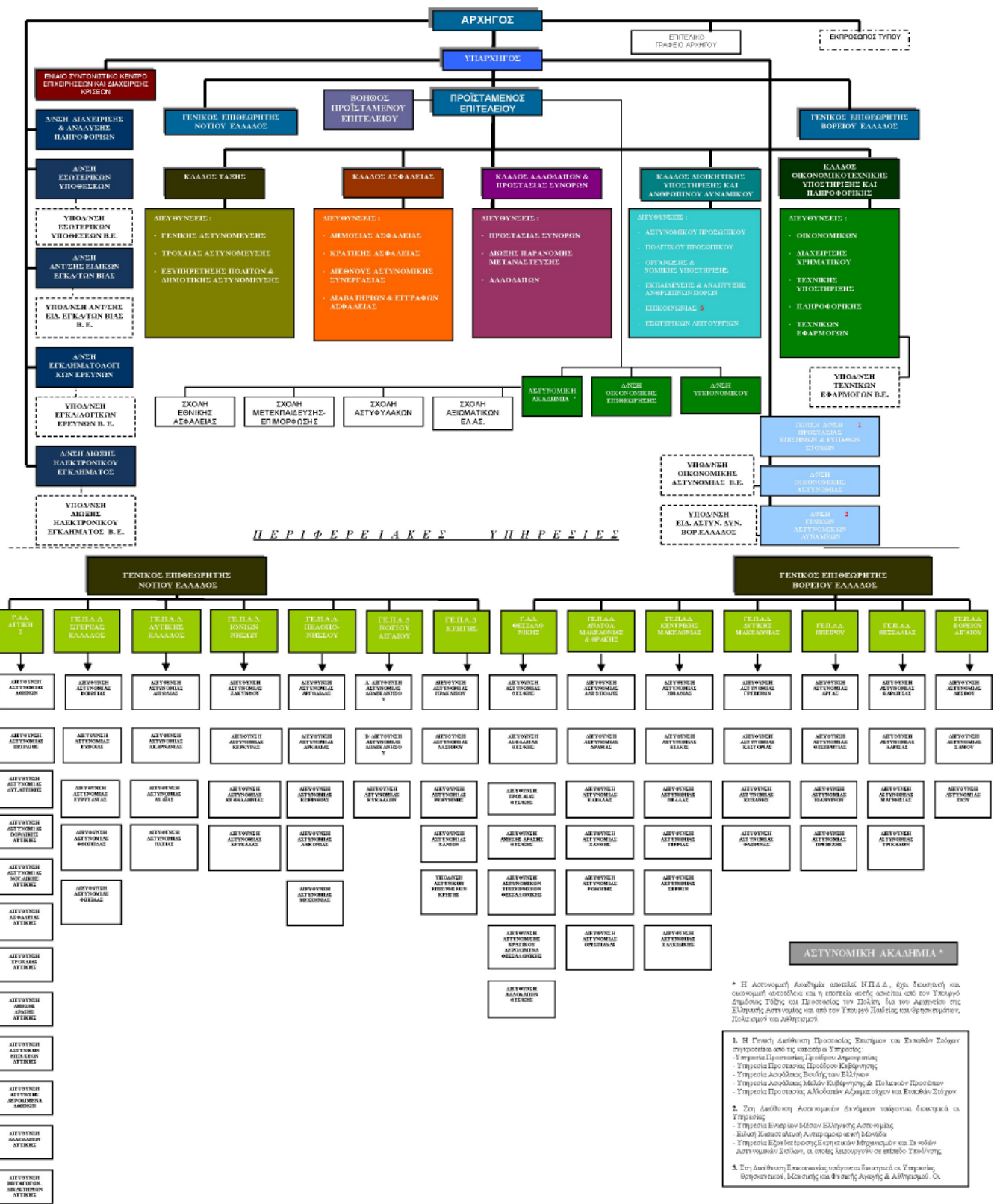
- iii. Οι Διευθύνσεις Υγειονομικού και Οικονομικής Επιθεώρησης, οι οποίες εποπτεύονται και ελέγχονται από τον Προϊστάμενο Επιτελείου.

Περιφερειακές Υπηρεσίες είναι η Γενική Αστυνομική Διεύθυνση Αττικής, η Γενική Αστυνομική Διεύθυνση Θεσσαλονίκης, οι Γενικές Περιφερειακές Αστυνομικές Διευθύνσεις και οι Υπηρεσίες που υπάγονται σε αυτές.

Οι Γενικές Αστυνομικές Διευθύνσεις Αττικής και Θεσσαλονίκης και οι Περιφερειακές Αστυνομικές Διευθύνσεις υπάγονται απευθείας στο Αρχηγείο της ΕΛΑΣ και εποπτεύονται, κατευθύνονται, συντονίζονται και ελέγχονται από τους Γενικούς Επιθεωρητές Αστυνομίας Βορείου Ελλάδος και Νοτίου Ελλάδος, κατά τομέα ευθύνης.

Το Αρχηγείο της ΕΛΑΣ εδρεύει στην πόλη της Αθήνας και αποτελεί την ανώτατη επιτελική Υπηρεσία με την οποία ο Αρχηγός ασκεί τη διοίκηση του Σώματος και παράλληλα την προϊσταμένη αρχή των Κεντρικών και Περιφερειακών Υπηρεσιών που συγκροτούν την ΕΛΑΣ. Το έργο του συνίσταται στη μέριμνα για την εκπλήρωση της αποστολής του Σώματος στα πλαίσια της πολιτικής κατεύθυνσης του Υπουργείου Προστασίας του Πολίτη και προς το σκοπό αυτόν προγραμματίζει, σχεδιάζει, παρακολουθεί, κατευθύνει και ελέγχει τη δράση των Υπηρεσιών του και εξασφαλίζει τις αναγκαίες προϋποθέσεις για την άσκηση των αρμοδιοτήτων τους. Σε ότι αφορά τη νομική φύση της ΕΛΑΣ, κατά το νόμο πρόκειται για «διαίτερο ένοπλο Σώμα», πράγμα το οποίο σημαίνει ότι διαφοροποιείται από τις Ένοπλες Δυνάμεις (Στρατό Ξηράς, Πολεμικό Ναυτικό, Πολεμική Αεροπορία). Παρόλα αυτά, κατά το ΣτΕ⁶ η ΕΛΑΣ είναι στρατιωτική υπηρεσία και το προσωπικό της υπάγεται στους στρατιωτικούς και όχι στους πολιτικούς υπαλλήλους, καθώς πέρα από τα καθαρά αστυνομικά της καθήκοντα έχει ευρύτερη αποστολή, βοηθητική των Ενόπλων δυνάμεων και συμμετέχει ενεργά στην εξασφάλιση της εθνικής άμυνας σε συνεργασία με αυτές. Επιπλέον, ο οπλισμός της ΕΛΑΣ, λόγω της αποστολής της, διαφέρει με αυτό των Ενόπλων δυνάμεων, τόσο ποσοτικά όσο και ποιοτικά.

⁶ Βλ. απόφαση ΣτΕ 2649/1987 καθώς και ΣτΕ 118, 119, 3113, 3312/1988, 3557/1989.

Εικόνα 1: Οργανόγραμμα Αρχηγείου Ελληνικής Αστυνομίας

Πηγή: Διεύθυνση Οργάνωσης και Νομικής Υποστήριξης ΕΛΑΣ (2015)

1.5. Αποστολή της ΕΛΑΣ

Η αποστολή της ΕΛΑΣ δύναται να διακριθεί σε κύρια και σε επικουρική.⁷ Η κύρια αναφέρεται στην κατοχύρωση και διατήρηση της δημόσιας τάξης και στην προστασία της δημόσιας και κρατικής ασφάλειας. Επικουρική αποστολή της είναι εκείνη που ενεργοποιείται σε περίπτωση εμπόλεμης κυρίως κατάστασης και είναι βοηθητική των Ενόπλων Δυνάμεων. Αναλύεται δε ειδικότερα στη συμμετοχή της ΕΛΑΣ στην αντιμετώπιση κάθε έκτακτης ανάγκης που προκύπτει από θεομηνίες και ατυχήματα ή άλλες καταστροφές σε περίοδο ειρήνης ή πολέμου, σε συνεργασία με τις συναρμόδιες Αρχές και Υπηρεσίες, καθώς και την εξασφάλιση της εθνικής άμυνας σε συνεργασία με τις Ένοπλες Δυνάμεις⁸. Η κύρια αποστολή της ΕΛΑΣ καλύπτει τρεις βασικούς κύκλους αστυνομικών αρμοδιοτήτων (Παπαϊωάννου, 2006):

- (1) Την εξασφάλιση της δημόσιας ειρήνης και ευταξίας και της απρόσκοπτης κοινωνικής διαβίωσης των πολιτών, που περιλαμβάνει την άσκηση της αστυνομίας γενικής αστυνόμευσης και τροχαίας
- (2) Την πρόληψη και καταστολή του εγκλήματος, που περιλαμβάνει την άσκηση της αστυνομίας δημόσιας ασφάλειας
- (3) Την προστασία του κράτους και του δημοκρατικού πολιτεύματος στα πλαίσια της συνταγματικής τάξης, που περιλαμβάνει την άσκηση της αστυνομίας κρατικής ασφάλειας

Στην άσκηση γενικής αστυνόμευσης περιλαμβάνονται ιδίως:

- Η διασφάλιση της κοινωνικής ειρήνης και ευταξίας και η παροχή έννομης προστασίας στους πολίτες και συνδρομή στις Αρχές
- Η τήρηση της τάξης στους δημόσιους χώρους και στις δημόσιες συγκεντρώσεις και συναθροίσεις, καθώς και η προστασία των ατομικών και συλλογικών δικαιωμάτων των πολιτών κατά τις εκδηλώσεις αυτές
- Ο έλεγχος της λειτουργίας δημόσιων κέντρων, θεαμάτων και καταστημάτων
- Η τήρηση της τάξης στις συνεδριάσεις των δικαστηρίων και οι μεταγωγές των κρατουμένων

⁷ Απόφαση ΣτΕ 2649/1987.

⁸ Άρθρο 8 Ν.2800/2000 «Αναδιάρθρωση Υπηρεσιών Υ.Δ.Τ., σύσταση Αρχηγείου ΕΛ.ΑΣ. και άλλες διατάξεις».

- Ο έλεγχος της τήρησης της αγορανομικής και τουριστικής νομοθεσίας
- Ιδιαίτερη περίπτωση άσκησης αστυνομίας γενικής αστυνόμευσης συνιστά η φύλαξη εκλογικών καταστημάτων και η τήρηση της τάξης κατά την ψηφοφορία⁹

Στην άσκηση αστυνομίας τροχαίας περιλαμβάνονται ιδίως:

- Η ρύθμιση της κυκλοφορίας πεζών και οχημάτων στους δρόμους και στους λοιπούς δημόσιους χώρους
- Η μέριμνα για την εφαρμογή του κώδικα οδικής κυκλοφορίας και των λοιπών διατάξεων που σχετίζονται με την κυκλοφορία πεζών και οχημάτων
- Η διερεύνηση των τροχαίων ατυχημάτων

Στην άσκηση αστυνομίας δημόσιας ασφάλειας περιλαμβάνονται ιδίως:

- Η δίωξη των εγκλημάτων που στρέφονται κατά της ζωής, της προσωπικής ελευθερίας, της ιδιοκτησίας και των περιουσιακών δικαιωμάτων
- Ο έλεγχος και η δίωξη της παράνομης διακίνησης ναρκωτικών
- Η δίωξη του λαθρεμπορίου και της αρχαιοκαπηλίας
- Η μέριμνα για την προστασία των ανηλίκων και την εφαρμογή των διατάξεων για τα ήθη
- Ο έλεγχος και η τήρηση των διατάξεων που αφορούν τα υπομνήματα και την προστασία του εθνικού νομίσματος και συναλλάγματος
- Η επιτήρηση των τόπων όπου συχνάζουν οι ύποπτοι διάπραξης εγκλημάτων και ο έλεγχος των προσώπων αυτών
- Η αναζήτηση εξαφανισθέντων προσώπων και απολεσθέντων και κλεμμένων αντικειμένων
- Η αναζήτηση και σύλληψη των διωκόμενων προσώπων.

Στην άσκηση αστυνομίας κρατικής ασφάλειας περιλαμβάνονται ιδίως:

- Η προστασία του κράτους και του δημοκρατικού πολιτεύματος
- Η προστασία των επίσημων προσώπων, Ελλήνων και αλλοδαπών που βρίσκονται στη χώρα

⁹ Βλ. άρθρο 86 Π.Δ. 351/2003.

- Ο έλεγχος της τήρησης των διατάξεων που αφορούν στην είσοδο, παραμονή και εργασία των αλλοδαπών στη χώρα
- Ο έλεγχος της τήρησης των διατάξεων που αφορούν στα όπλα και στις εκρηκτικές ύλες

Για την εκπλήρωση της αποστολής της, η ΕΛΑΣ χρησιμοποιεί επιστημονικές και τεχνικές μεθόδους διαλεύκανσης των εγκλημάτων και διαθέτει εγκληματολογικά εργαστήρια, ενώ συνεργάζεται με τις αντίστοιχες Αρχές και Υπηρεσίες των άλλων χωρών. Επιπλέον συμμετέχει στο Διεθνή Οργανισμό Εγκληματολογικής Αστυνομίας (ΔΟΕΑ-INTERPOL), στην Ευρωπαϊκή Αστυνομική Υπηρεσία (EUROPOL), καθώς και στα όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ), που χειρίζονται θέματα αστυνομικής φύσης.

Παρά το ευρύ πεδίο αρμοδιοτήτων που καλείται να φέρει εις πέρας η ΕΛΑΣ, αποτελεί δυσάρεστη πραγματικότητα η απασχόλησή της με ξένα προς την αποστολή της αντικείμενα, η οποία βασίζεται ιδίως σε πολιτικές σκοπιμότητες, και η οποία επιδρά καταλυτικά στην αποτελεσματικότητα των υπηρεσιών της. Η ΕΛΑΣ αποτελεί τον κύριο φορέα άσκησης κρατικής αστυνόμευσης. Με βάση το λειτουργικό κριτήριο μπορούν να διακριθούν και άλλοι φορείς δημόσιοι και ιδιωτικοί, οι οποίοι ασκούν αστυνομική εξουσία για την εξασφάλιση και προστασία της δημόσιας τάξης και ασφάλειας. Οι φορείς αυτοί ασκούν «δημόσια αστυνόμευση». Υπάρχουν όμως και φορείς που ασκούν αμιγώς ιδιωτική αστυνόμευση. Οι κυριότεροι φορείς άσκησης δημόσιας αστυνόμευσης είναι η Εθνική Υπηρεσία Πληροφοριών, το Λιμενικό Σώμα, η Πυροσβεστική Υπηρεσία, η Δημοτική Αστυνομία και οι σωφρονιστικοί υπάλληλοι.

1.6. Προσωπικό της ΕΛΑΣ

Το προσωπικό της ΕΛΑΣ αποτελείται από αστυνομικό και πολιτικό προσωπικό, τους συνοριακούς φύλακες και τους ειδικούς φρουρούς. Η έννοια του «αστυνομικού προσωπικού» προσδιορίζεται από το νόμο, διότι ως τέτοιο θεωρείται μόνο εκείνο το οποίο: (α) είναι ένοπλο, στρατιωτικά οργανωμένο, υπάγεται σε ιεραρχία και πειθαρχία αντίστοιχη της στρατιωτικής και εκπαιδεύεται στις Σχολές και τα Κέντρα των Ενόπλων Δυνάμεων, και (β) βρίσκεται σε διατεταγμένη υπηρεσία σε κάθε περίπτωση που καθίσταται αναγκαία η παρέκβασή του (Παπαϊωάννου, 2006).

Το αστυνομικό προσωπικό της ΕΛΑΣ διέπεται από τη δική του νομοθεσία και δεν εφαρμόζονται σε αυτό οι διατάξεις του Υπαλληλικού Κώδικα και οι λοιπές διατάξεις που αφορούν στους δημοσίους πολιτικούς διοικητικούς υπαλλήλους. Συνεπώς, διοικητική πράξη που θίγει τα δικαιώματα τους ή την υπηρεσιακή τους κατάσταση μπορεί να προσβληθεί μόνο με αίτηση ακυρώσεως και όχι από την προβλεπόμενη στο άρθρο 103§4 του ΣτΕ υπαλληλική προσφυγή, αφού ως στρατιωτικοί υπάλληλοι δεν απολαμβάνουν της μονιμότητας των δημοσίων υπαλλήλων. Επιπλέον, το προσωπικό της ΕΛΑΣ δεν υπάγεται στις διατάξεις του Στρατιωτικού Ποινικού Κώδικα, αλλά οι ποινικές του υποθέσεις εκδικάζονται από τα κοινά ποινικά δικαστήρια κατά τον Κώδικα Ποινικής Δικονομίας (ΚΠΔ). Οι αξιωματικοί βέβαια υπάγονται στην ειδική δωσιδικία, όπως προβλέπεται από τα άρθρα 111 και 112 του ΚΠΔ¹⁰. Περαιτέρω, το αστυνομικό προσωπικό υπάγεται σε περιορισμό έκφρασης των πολιτικών του πεποιθήσεων και απόλαυσης των πολιτικών του δικαιωμάτων, διότι *«απαγορεύονται απολύτως οι οποιασδήποτε μορφής εκδηλώσεις υπέρ πολιτικών κομμάτων [...] στα όργανα των σωμάτων ασφαλείας»* (άρθρο 29§3 ΣτΕ) ενώ υπάγεται σε δυσμενή εκλογική ρύθμιση και εκλογικά κωλύματα (άρθρο 56§1,3 ΣτΕ) (Τάχος, 1990). Συνταγματική απαγόρευση για τους υπηρετούντες στα Σώματα Ασφαλείας τίθεται και για την άσκηση του δικαιώματος της απεργίας (άρθρο 23§3 ΣτΕ). Παρά την απαγόρευση απεργίας, οι υπηρετούντες στην ΕΛΑΣ δεν απαγορεύεται να αναπτύσσουν συνδικαλιστική δράση και να την εκφράζουν ακόμη και με τη μορφή της διαδήλωσης εφόσον βέβαια, κατά την άσκηση της τελευταίας, δεν βρίσκονται σε υπηρεσία.

Το αστυνομικό προσωπικό διακρίνεται σε προσωπικό γενικών καθηκόντων και σε προσωπικό ειδικών καθηκόντων. Η ιεραρχική διαβάθμιση του προσωπικού είναι ιδιαίτερα αυστηρή με πυραμιδοειδή μορφή, αντίστοιχη με εκείνη του στρατού. Την ιεραρχία στο Αστυνομικό Σώμα, συνιστά η κλίμακα των βαθμών από τον Αρχηγό της ΕΛΑΣ και προς τα κάτω ή το αντίστροφο, καθώς και η μεταξύ τους σχέση. Οι βαθμοί είναι 14 και η διαβάθμισή τους από κάτω προς τα πάνω έχει ως εξής: (1) Δόκιμος Αστυφύλακας, (2) Αστυφύλακας, (3) Υπαρχιφύλακας, (4) Αρχιφύλακας, (5) Ανθυπαστυνόμος, (6) Υπαστυνόμος Β', (7) Υπαστυνόμος Α', (8) Αστυνόμος Β', (9) Αστυνόμος Α', (10) Αστυνομικός Υποδιευθυντής, (11) Αστυνομικός Διευθυντής, (12) Ταξίαρχος, (13) Υποστράτηγος, (14) Αντιστράτηγος.

¹⁰Βλ. Άρθρο 40§2 Ν.1481/1984 «Οργανισμός Υπουργείου Δημοσίας Τάξης».

Συνέπεια της «στρατιωτικής» ιεραρχίας είναι η «στρατιωτική» πειθαρχία, με την έννοια ότι καθιερώνεται σχεδόν το καθήκον της τυφλής υπακοής των κατωτέρων στις διαταγές των προϊσταμένων (Τάχος, 1990). Υπό το ισχύον νομικό καθεστώς, η πειθαρχία του αστυνομικού προσωπικού δεν μπορεί βεβαίως να νοηθεί απόλυτη ούτε τυφλή καθώς έχει πλέον θεσπιστεί για τους αστυνομικούς δικαίωμα και υποχρέωση διαφωνίας σε παράνομη διαταγή αντίστοιχο με εκείνο των πολιτικών υπαλλήλων (Παπαϊωάννου, 2006). Οι αξιωματικοί του αστυνομικού προσωπικού προγραμματίζουν, οργανώνουν και διευθύνουν τις εργασίες του τομέα ευθύνης τους και για το σκοπό αυτό υποκινούν, καθοδηγούν, συντονίζουν και ελέγχουν το προσωπικό και οργανώνουν τα μέσα ώστε η εκτέλεση των εργασιών να είναι σύμφωνη με το σχεδιασμό και τους κανόνες και να εξυπηρετεί την αποστολή της ΕΛΑΣ. Οι Ανθυπαστυνόμοι, Αρχιφύλακες, Υπαρχιφύλακες και Αστυφύλακες εκτελούν τις εργασίες που προβλέπονται από τους οργανικούς νόμους και κανονισμούς ή από ειδικές διατάξεις σύμφωνα με τις αποφάσεις της ηγεσίας και τις οδηγίες και εντολές των προϊσταμένων τους. Επίσης ασκούν καθήκοντα γενικού ανακριτικού υπαλλήλου, όπως ορίζεται στον ΚΠΔ και την παρ. 3 του άρθρου 2 του Ν.2226/1994. Οι Ανθυπαστυνόμοι και Αρχιφύλακες καθοδηγούν, συντονίζουν και εποπτεύουν το έργο των υφισταμένων τους και ασκούν καθήκοντα δημοσίου κατηγορού.

Το πολιτικό προσωπικό διακρίνεται σε μόνιμο προσωπικό και προσωπικό με σχέση εργασίας ιδιωτικού δικαίου. Το πολιτικό προσωπικό υπάγεται στις διατάξεις του Υπαλληλικού Κώδικα και δεν έχει «στρατιωτική» ιδιότητα. Εκτελεί εργασίες διοικητικής υποστήριξης και καθήκοντα διαχειριστή. Επιπλέον, οι πολιτικοί υπάλληλοι κατηγορίας ΠΕ του κλάδου διοικητικού-οικονομικού ασκούν και καθήκοντα δημοσίου κατηγορού.

Οι συνοριακοί φύλακες εκτελούν τις εργασίες που απαιτούνται για την εκπλήρωση της αποστολής των αστυνομικών Υπηρεσιών συνοριακής φύλαξης, όπως καθορίζεται στο άρθρο 1 του Ν.2622/1998. Οι ειδικοί φρουροί δημιουργήθηκαν σύμφωνα με το Ν.2734/1999, για εκτέλεση καθηκόντων φύλαξης ευπαθών στόχων αστυνομικού ενδιαφέροντος, ιδίως κτηρίων και εγκαταστάσεων, δημοσίων υπηρεσιών, δικαστικών αρχών, οργανισμών κοινής ωφέλειας, διπλωματικών αντιπροσωπειών, κατοικιών κυβερνητικών αξιωματούχων και υπηρεσίες περιπολιών. Επίσης, δύναται να διατίθενται για τη στελέχωση Ειδικών Αστυνομικών Υπηρεσιών ή τη συγκρότηση

ειδικών μονάδων και μεταβατικών αποσπασμάτων προς αντιμετώπιση ειδικών μορφών εγκληματικότητας και αναζητήσεις διωκομένων ή εξασφαλισθέντων προσώπων. Κατά την άσκηση των ανατιθεμένων σε αυτούς καθηκόντων έχουν τις ίδιες εξουσίες, καθήκοντα και υποχρεώσεις με το αστυνομικό προσωπικό, πλην αυτών που αναφέρονται στη βεβαίωση ποινικών παραβάσεων και στην άσκηση προανακριτικών καθηκόντων.¹¹ Με τον Ν.3686/2008 «Ρύθμιση θεμάτων προσωπικού της Ελληνικής Αστυνομίας» οι ειδικοί φρουροί και οι συνοριακοί φύλακες μετά τη συμπλήρωση τριετούς πραγματικής υπηρεσίας από την ημερομηνία μονιμοποίησής τους, δύνανται με αίτησή τους να ενταχθούν στο αστυνομικό προσωπικό και ειδικότερα να αποκτήσουν το βαθμό του Αστυφύλακα. Σε διαφορετική περίπτωση, αν δηλαδή δεν υποβάλλουν αίτηση ένταξης, απολύονται αυτεπαγγέλτως από το Σώμα της ΕΛΑΣ.¹²

Τα κριτήρια ένταξης στο Αστυνομικό Σώμα για την κάθε μία από τις ανωτέρω κατηγορίες διαφέρουν. Από το 1994 η ένταξη στο αστυνομικό προσωπικό γίνεται μέσω των πανελληνίων εξετάσεων του Υπουργείου Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων (ΥΠΕΠΘ). Οι αστράτευτοι απόφοιτοι των Ενιαίων Λυκείων, και από το 2009, ορισμένο ποσοστό αποφοίτων των ΤΕΕ και των ΕΠΑΛ που συγκεντρώνουν τον απαιτούμενο αριθμό μορίων, όπως αυτός καθορίζεται κάθε χρόνο σύμφωνα με τη ζήτηση και την απόδοση των μαθητών στις πανελλήνιες εξετάσεις, εισάγονται στις Αστυνομικές Σχολές. Από τη Σχολή Αστυφυλάκων, η οποία είναι υπερδιετούς φοιτήσεως, εξέρχονται αστυνομικοί με το βαθμό του Αστυφύλακα με καθήκοντα προανακριτικού υπαλλήλου. Από τη Σχολή Αξιωματικών, η οποία είναι τετραετούς φοιτήσεως, εξέρχονται Αξιωματικοί με το βαθμό του Υπαστυνόμου Β'. Στις ανωτέρω Σχολές, οι Δόκιμοι Αστυφύλακες και Δόκιμοι Υπαστυνόμοι, άνδρες και γυναίκες, λαμβάνουν και την υποχρεωτική στρατιωτική εκπαίδευση, γι' αυτό και κατά τη διάρκεια των σπουδών τους είναι εσώκλειστοι σε αυτές. Η ιεραρχική εξέλιξη των ανωτέρω καθορίζεται ρητώς από τους οργανικούς νόμους του Σώματος. Πλέον δεν υπάρχει προβλεπόμενη από το νόμο ποσόστωση που να περιορίζει τον αριθμό εισαγωγής των γυναικών στο Σώμα.

¹¹ Βλ. Άρθρο 47 Π.Δ.14/2001 «Οργάνωση Υπηρεσιών Ελληνικής Αστυνομίας».

¹² Βλ. Άρθρο 13§1 εδάφιο τελευταίο Ν.3686/2008 «Ρύθμιση θεμάτων προσωπικού της Ελληνικής Αστυνομίας».

Οι ειδικοί φρουροί και οι συνοριοφύλακες εντάσσονται στο Σώμα μέσω εσωτερικών διαγωνισμών που προκηρύσσει η ΕΛΑΣ. Η εκπαίδευσή τους περιορίζεται σε διάρκεια ολίγων μηνών στις Αστυνομικές Σχολές. Απαραίτητη προϋπόθεση για τη συμμετοχή των ανδρών σε αυτούς τους διαγωνισμούς είναι να έχουν υπηρετήσει τη στρατιωτική τους θητεία. Σύμφωνα με το Ν.3686/2008, προ της εντάξεως των ανωτέρω στο αστυνομικό προσωπικό και της απόκτησης του βαθμού του Αστυφύλακα χωρίς προανακριτικά καθήκοντα, λαμβάνουν μία επίσης περιορισμένη σε χρονική διάρκεια εκπαίδευση που δεν ξεπερνά τον ένα μήνα. Επίσης το πολιτικό προσωπικό εντάσσεται στο Σώμα μέσω εσωτερικών διαγωνισμών της ΕΛΑΣ ενώ δεν εισάγεται σε κάποια σχολή. Ειδική υποχρέωση του αστυνομικού προσωπικού, των ειδικών φρουρών και των συνοριοφυλάκων είναι να φέρουν στολή κατά τη διάρκεια εκτέλεσης υπηρεσίας.¹³ Κατ' εξαίρεση, επιτρέπεται να φέρουν πολιτική περιβολή όσοι υπηρετούν: (α) σε Υπηρεσίες ασφαλείας κατά την εκτέλεση των ειδικών τους καθηκόντων και (β) σε οποιαδήποτε Υπηρεσία μετά από έγκριση των προϊσταμένων τους.¹⁴ Έταιρη ειδική υποχρέωση του αστυνομικού προσωπικού, των ειδικών φρουρών και των συνοριοφυλάκων είναι η κατοχή και χρήση όπλων, η έννοια των οποίων ορίζεται στο Ν.2168/1993. Η οπλοχρησία από τους αστυνομικούς ορίζεται και περιγράφεται λεπτομερώς στο Ν.3169/2003. Στο περιεχόμενο του τελευταίου καθίσταται σαφής η οριογραμμή που διαχωρίζει τη δικαιολογημένη (νόμιμη) χρήση ένοπλης βίας από την αυθαίρετη (παράνομη). Έτσι, με το ανωτέρω νομοθέτημα τίθενται περιορισμοί στην οπλοφορία, θεσπίζεται ο έλεγχος της φυσικής και ψυχικής ακαταλληλότητας για οπλοφορία, ενώ προβλέπεται αυστηρή βασική και συντηρητική εκπαίδευση στο χειρισμό και τη χρήση των όπλων.

¹³ Βλ. Άρθρο 34 Ν.1481/84 «Οργανισμός Υπουργείου Δημοσίας Τάξης».

¹⁴ Αστυνομικοί που φέρουν πολιτική περιβολή υποχρεούνται κατά την άσκηση των καθηκόντων τους να δηλώνουν την ιδιότητά τους και ταυτόχρονα να επιδεικνύουν το δελτίο της υπηρεσιακής τους ταυτότητας (Βλ. Παπαϊωάννου Ζωή – Αστυνομικό δίκαιο, εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα-Θεσσαλονίκη 2006, σελ. 145).

1.7. Το έργο των αστυνομικών

Η ποιότητα των υπηρεσιών και η ασφάλεια που παρέχεται στους πολίτες, καθώς επίσης και η γενικότερη ικανοποίησή τους, εξαρτώνται κατά ένα μεγάλο μέρος από το αστυνομικό προσωπικό. Οι αστυνομικοί προστατεύουν τους πολίτες από ένα σύνολο παράνομων ενεργειών, έρχονται σε σύγκρουση με κάποιους από αυτούς, ώστε να διατηρήσουν τη νομιμότητα και παρέχουν απαραίτητα έγγραφα για αρκετές σημαντικές χρήσεις. Επομένως, αντιμετωπίζοντας σε καθημερινή βάση απαιτητικές καταστάσεις, το εργασιακό άγχος μπορεί να επηρεάσει σε μεγάλο βαθμό την απόδοσή τους και να οδηγήσει σε αδυναμία αποτελεσματικής ανταπόκρισης στα καθήκοντά τους, γεγονός που έχει αρνητική επίδραση τόσο στους ίδιους, όσο και στους πολίτες που αντιμετωπίζουν και με τους οποίους συναναστρέφονται (Βιδάλη, 2012).

Σε αρκετές περιπτώσεις το αστυνομικό προσωπικό, λόγω της έλλειψης προσωπικού, επιβαρύνεται με επιπλέον φόρτο εργασίας ή και επιπλέον καθήκοντα, τα οποία δεν συμβαδίζουν με την θέση του, γεγονός που έχει ως επακόλουθο την παραμονή για επιπλέον χρόνο στη δουλειά και την απουσία διαλειμμάτων, με το μισθό να μειώνεται ή στην καλύτερη περίπτωση να παραμένει ο ίδιος και να μην αντιστοιχεί στις προσφερόμενες ανά περίπτωση υπηρεσίες.

Οι αστυνομικοί που εντάσσονται σε συγκεκριμένα σώματα ασφαλείας όπως οι Μονάδες Άμεσης Επέμβασης (ΔΙΑΣ, ΟΠΚΕ, Άμεση Δράση), έρχονται αντιμέτωποι σε πολύ συχνό χρονικό διάστημα με δύσκολες και πολύ στρεσογόνες καταστάσεις όπως μία ληστεία, την καταδίωξη εγκληματιών, την ανταλλαγή τυρών και το θάνατο πολιτών, γεγονότα που σε συνδυασμό με επιπλέον παράγοντες όπως οι διαπροσωπικές συγκρούσεις, η διοίκηση των μονάδων και η έλλειψη επιβράβευσης και ανταμοιβής, προκαλούν έντονες καταστάσεις εργασιακού άγχους (Pietrak et al., 2012).

Τα παραπάνω στοιχεία επιβεβαιώνονται από αρκετές ερευνητικές προσπάθειες (Brown et al., 1996; Berg et al., 2006; Lipp, 2009), με επίκεντρο το αστυνομικό προσωπικό, καθώς επίσης αναφέρεται πως, σε γενικότερο επίπεδο, το άγχος που δημιουργείται από την απαίτηση λήψης στιγμιαίων αποφάσεων και την πολύ υψηλή πίεση που τους ασκείται εκείνη την στιγμή, με αποτέλεσμα την ταυτόχρονη εμφάνιση εργασιακής εξουθένωσης και συναισθηματικής κόπωσης, ειδικά αν συγκριθούν με συναδέλφους τους οι οποίοι εργάζονται σε διοικητικά πόστα, όπου το άγχος συνδέεται

κατά βάση με τον φόρτο εργασίας, την έλλειψη προσωπικού και τον χαμηλό μισθό (Adali & Priami, 2002; Alexopoulos et al., 2014).

Στις διοικητικές υπηρεσίες του αστυνομικού σώματος, οι εργαζόμενοι αντιμετωπίζουν μεγάλο φόρτο εργασίας και σε καθημερινή βάση εξυπηρετούν μεγάλο αριθμό πολιτών, με αποτέλεσμα σε περίπτωση που αφιερώσουν περισσότερο χρόνο σε κάποιον, να αναγκάζονται να καταβάλλουν επιπλέον προσπάθεια για να ανταπεξέλθουν στις απαιτήσεις. Παρόμοια προβλήματα εμφανίζουν και άλλοι εργαζόμενοι δημόσιων υπηρεσιών, όπου η έλλειψη προσωπικού είναι εμφανής. Επίσης, σε αρκετές περιπτώσεις, οι γνώσεις των αστυνομικών για κάποιες από τις υπηρεσίες που καλούνται να καλύψουν δεν είναι επαρκείς, με αποτέλεσμα να δημιουργείται επιπλέον άγχος σχετικά με το πώς θα ανταπεξέλθουν και θα αντιμετωπίσουν μία εργασία ή κατάσταση (Lee et al., 2007; Pietrzak et al., 2012; Alexopoulos et al., 2014).

Οι χαμηλοί μισθοί και η έλλειψη επιβράβευσης προκαλούν σημαντικά προβλήματα, καθώς συμβάλλουν στην χαμηλή εργασιακή ικανοποίηση και στην συναισθηματική εξάντληση του αστυνομικού προσωπικού (Suresh et al., 2013). Επιπλέον, ο χαμηλός βασικός μισθός και οι διαδοχικές μειώσεις του, λόγω της οικονομικής κρίσης την οποία περνάει η χώρα, αποτελούν βασικούς παράγοντες εμφάνισης του εργασιακού άγχους (Brown et al., 2013). Επομένως, η αύξηση και βελτίωση του μισθού των αστυνομικών αποτελεί επιτακτική ανάγκη σε συνδυασμό με το σύστημα αμοιβών το οποίο θα στηρίζεται σε μεγαλύτερο βαθμό στην αποδοτικότητα του εργαζομένου και όχι στα χρόνια προϋπηρεσίας του, θα βοηθήσουν στη μείωση του άγχους, ειδικότερα για τις μικρές ηλικίες (Muola et al., 2014).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

Εγκληματικότητα και οικονομική κρίση

2.1. Οικονομική κρίση και έγκλημα

Το θέμα της διασύνδεσης της οικονομικής κρίσης και εγκλήματος είναι τεράστιο και έχει επανειλημμένα απασχολήσει την επιστημονική κοινότητα.¹⁵ Η προσοχή που αποδίδεται σε αυτό από τους ειδικούς, όσο και από πολιτικούς αναλυτές και διαμορφωτές της κοινής γνώμης είναι ανάλογη της σπουδαιότητάς του, ιδιαίτερα εν τω μέσω οικονομικών κρίσεων που έχουν κατά καιρούς ενσκήψει σε διεθνές επίπεδο.

Αποκωδικοποιώντας πολύ σύντομα τις κυρίαρχες θεωρητικές κατευθύνσεις οι οποίες έχουν διατυπωθεί στη διεθνή και την ελληνική εργογραφία κατατείνουμε στα εξής: Οι οικονομετρικές αναλύσεις των εγκληματολόγων έχουν επανειλημμένα δείξει ότι η κρίση ή οι κρίσεις στο οικονομικό πεδίο, είτε αυτές αφορούν το δείκτη της ανεργίας ή/και της φτώχειας του πληθυσμού, είτε τους δείκτες των οικονομικών ή/και κοινωνικών ανισοτήτων (ενδεικτικά της ανισοκατανομής του εισοδήματος, του κινδύνου φτώχειας και κοινωνικού αποκλεισμού, της πλήρους ή σχετικής κοινωνικής αποστέρησης) συνδέονται με κάποιο τρόπο με την αύξηση της εγκληματικότητας ιδιαίτερα αναφορικά με αδικήματα κατά της ιδιοκτησίας-περιουσίας και το βίαιο έγκλημα (Xenakis & Cheliotis, 2012). Στο πλαίσιο αυτό έχουν διατυπωθεί ποικίλες και συχνά προκλητικές ερμηνείες για τους τρόπους με τους οποίους οι οικονομικοί παράγοντες επηρεάζουν τόσο το ρυθμό διάπραξης εγκλημάτων όσο και αυτήν την ίδια τη φυσιογνωμία του εγκλήματος. Η ανεργία για παράδειγμα φέρεται να ενδυναμώνει τον πειρασμό διάπραξης αδικημάτων αλλά επίσης να διευρύνει και άλλους θετικούς συντελεστές εγκλήματος όπως η έλλειψη παιδείας-εκπαίδευσης ή/και στέγασης, δηλαδή βασικών κοινωνικών δικαιωμάτων και αγαθών.

¹⁵ Ενδεικτικά και αντί άλλων βλ. R. Quinney (1977): "Class State and Crime – On Theory and Practice of Criminal Justice", David McKay, New York, USA. Επίσης, D. Cantor, K. C. Land (1985): «Unemployment and crime rates in the post - world War II United States: A Theoretical and Empirical Analysis», American Sociological Review, τόμος 50, no 3, 317 – 332. S. D. Levitt (2004): «Understanding why crime fell in the 1990s: Four factors that explain the decline and six that do not», The Journal of Economic Perspectives, τόμος 18, no 1, 163-190. Για πλήρη επισκόπηση των αντιτιθέμενων απόψεων, βλ. ενδεικτικά, M. Deff em (2011): Economic Crisis and Crime, Emerald Group Publishing, UK.

Αν παραμείνουμε σε αυτές τις ιδέες μοιάζει λογικό να συμπεράνει κάποιος ότι η «κρίση αξιοπιστίας» τόσο στο οικονομικό όσο και στο πολιτικό πεδίο που εκδηλώθηκε πασιφανώς με το τέλος του 20ού αιώνα αποτέλεσε το προσάναμα για μια σημαντική έξαρση του εγκλήματος, η οποία όμως σχεδόν εξαντλείται στην αύξηση των διαπραχθέντων αδικημάτων κατά της ιδιοκτησίας ή των περιουσιακών δικαιών και του βίαιου εγκλήματος και στις δύο πλευρές του Ατλαντικού.

Ωστόσο, αυτού του τύπου οι ισχυρισμοί δεν βρίσκουν ασφαλή εμπειρική τεκμηρίωση. Κοινωνιολογικές μακροσκοπικές αναλύσεις έχουν καταδείξει ότι αν εξεταστεί η σχέση οικονομικών κρίσεων και εγκλήματος στο μακρο-επίπεδο και για σειρά ετών δεν διαπιστώνεται κάποια αντιστροφή ούτε στους σταθερούς ρυθμούς διάπραξης των εγκλημάτων ούτε στους ρυθμούς μείωσης της εγκληματικότητας. Η σχέση ανάμεσα στον παράγοντα της οικονομικής ύφεσης αφενός και τα επίπεδα και τη φυσιογνωμία του εγκλήματος από την άλλη απαιτείται να τύχει μεγαλύτερης προσοχής ιδιαίτερα σε παγκόσμιο και συγκριτικό επίπεδο.

Αναφορικά με την ελληνική εμπειρία, εξετάζοντας τα σχετικά δεδομένα της ιστορικής στιγμής της κρίσης θα μπορούσε ίσως κάποιος να υποστηρίξει ότι, βραχυπρόθεσμα και φαινομενικά, η κρίση μοιάζει να συνδέεται, αλλά με διακυμάνσεις, με ένα ευρύτερο πεδίο εγκληματικών δραστηριοτήτων απ' ό,τι τυπικά αναγνωρίζεται. Παράλληλα συμπεριφορές που προέρχονται κυρίως από το πολιτικό πεδίο έχουν ενδυναμώσει την αντίληψη μιας ισχυρής διασύνδεσης μεταξύ της οικονομικής κρίσης και του εγκλήματος.

2.2. Συσχετίσεις οικονομικών κύκλων και εγκληματικότητας

Βάσει της ανάλυσης παλαιότερων δεδομένων, των υφέσεων μεταξύ 1933 και 1981 στις ΗΠΑ (Cooj & Zarkin, 1985), υποστηρίχθηκε ότι οι οικονομικοί κύκλοι επιδρούν ενισχυτικά στην εγκληματικότητα μέσα από τους εξής μηχανισμούς. Πρώτον, αυξάνεται η πιθανότητα ανομίας (μείωση των νόμιμων μέσων για τα προηγούμενα πρότυπα επιβίωσης, που προάγει την τάση για εγκληματική ανεύρεση πόρων –π.χ. κλοπή, ληστεία– παρά τον κίνδυνο σύλληψης και φυλάκισης). Δεύτερον, αυξάνεται η βαρύτητα εγκληματικών πράξεων (άνθρωποι βρίσκονται στα σπίτια τους περισσότερο ή υπερασπίζονται την περιουσία τους ισχυρότερα, προάγοντας ληστείες, τραυματισμούς και φόνους). Τρίτον, μέσω της χρήσης αλκοόλ και ουσιών εξάρτησης

(γενικά η χρήση παρέχει κίνητρα και μέσα για εγκλήματα, αλλά σε περιόδους κρίσης τείνει να μειώνεται –αν και αυτό δεν είναι σταθερό σε κάθε οικονομική κρίση). Τέταρτον, χαλαρώνει η αστυνόμευση (συνήθως κατά την κρίση μειώνονται οι πόροι για την αστυνόμευση και την απονομή δικαιοσύνης, που είναι παράγοντες ανασταλτικοί για το έγκλημα).

Ωστόσο, στην ίδια μελέτη δεν βρέθηκε καθολική επίδραση των οικονομικών υφέσεων στην εγκληματικότητα, αλλά επίδραση διαφοροποιημένη ανάμεσα στους τύπους των εγκλημάτων. Συγκεκριμένα, ισχυρά αυξητική επίδραση βρέθηκε για τις διαρρήξεις και τις ληστείες, αλλά με αντίστροφη τάση ειδικά για τις κλοπές αυτοκινήτων. Οι ανθρωποκτονίες δεν παρουσίασαν κυκλική διακύμανση. Πιο πρόσφατη μακροχρόνια μελέτη των οικονομικών κύκλων στις ΗΠΑ, επέκτεινε την ίδια γραμμή ανάλυσης της προαναφερόμενης μελέτης κατά 26 έτη και 4 ακόμα οικονομικές κρίσεις, συμπεριλαμβανομένης και της πρόσφατης, του 2007 (Bushways et al., 2012). Η στατιστική αυτή ανάλυση επιβεβαίωσε τα κύρια ευρήματα της προηγούμενης μελέτης. Οι οικονομικές υφέσεις σχετίζονταν με αύξηση των διαρρήξεων και των ληστειών αλλά με μείωση των κλοπών αυτοκινήτων, ενώ δεν βρέθηκε στατιστικά σημαντική συσχέτιση μεταξύ υφέσεων και ανθρωποκτονιών.

Άλλες μελέτες με χρονικές σειρές βρήκαν επίσης σημαντικές συσχετίσεις μεταξύ εγκληματικότητας και οικονομικού κύκλου, αλλά είτε δεν αφορούσαν τόσο μακρά διαστήματα όσο οι προαναφερόμενες (Gould et al., 2002), είτε αφορούσαν ορισμένες μόνο κατηγορίες εγκλημάτων, όπως τα εγκλήματα στο δρόμο (Arvanites & Defina, 2006) ή τα εγκλήματα κατά της ιδιοκτησίας (Rosenfeld & Fornango, 2007). Πολλές μελέτες βρήκαν επίσης ότι σε περιόδους οικονομικών κρίσεων η θνησιμότητα που οφείλεται σε ανθρωποκτονίες, αυξάνεται (Falagas et al., 2009). Επειδή όμως υπήρξαν και μελέτες που δεν βρήκαν αντίστοιχες συσχετίσεις, μία πρόσφατη εκτενής ανασκόπηση της σχετικής βιβλιογραφίας για λογαριασμό του γερμανικού Ινστιτούτου Μελέτης της Εργασίας, συμπεραίνει ότι τα υπάρχοντα εμπειρικά δεδομένα δεν παρέχουν σταθερή τεκμηρίωση της σύνδεσης μεταξύ οικονομικών υφέσεων και παρανομία (Mustard, 2010). Ωστόσο, επισημαίνεται ότι τα ευρήματα των μακροχρόνιων μελετών είναι τα πλέον μεθοδολογικά ισχυρά και τεκμηριώνουν μία σαφή επίδραση των οικονομικών κύκλων στα εγκλήματα κατά της ιδιοκτησίας και όχι στα βίαια εγκλήματα (ανθρωποκτονίες, προκλήσεις βλάβης, βιασμούς).

2.3. Σχέσεις εγκληματικότητας με συγκεκριμένους οικονομικούς παράγοντες

Από όλους τους μακρο-οικονομικούς παράγοντες που θεωρητικά θα μπορούσαν να συνδέονται με την εγκληματικότητα, περισσότερο έχει διερευνηθεί η ανεργία. Προφανώς αυτό συμβαίνει γιατί είναι θεωρητικά πιο ξεκάθαρο το πώς η ανεργία μπορεί να οδηγεί σε αυξημένη πιθανότητα ανομίας, να δημιουργήσει δηλαδή αυξημένο κίνητρο για παρανομία·(Andersen, 2012) επιπλέον, επειδή η ανεργία είναι ένα κατεξοχήν κυκλικό φαινόμενο, το επίπεδό της διακυμαίνεται σχεδόν πάντοτε κατά τους οικονομικούς κύκλους. Υπάρχει βέβαια η θεωρητική αμφισβήτηση της παραπάνω υπόθεσης με την εναλλακτική υπόθεση ότι η συσχέτιση εμφανίζεται επειδή η ανεργία και η εγκληματικότητα αντανακλούν εκ παραλλήλου την ευαλωτότητα που εμφανίζουν ορισμένες πληθυσμιακές ομάδες και για τις δύο (Aaltonen et al., 2013).

Οι περισσότερες σχετικές μελέτες έδειξαν ότι υφίσταται επίδραση της ανεργίας στην εγκληματικότητα, ιδιαίτερα όσον αφορά τα εγκλήματα κατά της ιδιοκτησίας, αν και υπήρξαν και μελέτες που δεν βρήκαν σημαντικές συσχετίσεις της ανεργίας ούτε με αυτόν τον τύπο εγκλημάτων, όπως επισημαίνεται στη σχετική ανάλυση για το Αμερικανικό Κογκρέσο το 2010 (Frinklea, 2010). Οι περισσότερες σχετικές μελέτες μέχρι σήμερα αφορούν την οικονομία των ΗΠΑ και τόσο οι παλαιότερες όσο και οι πιο πρόσφατες έχουν δείξει συσχέτιση της ανεργίας με την εγκληματικότητα, είτε εξετάζοντας τις μακροχρόνιες διακυμάνσεις είτε μέσα από τις συγκρίσεις μεταξύ πολιτειών και περιοχών. Από τις πρόσφατες μακροχρόνιες μελέτες στην οικονομία των ΗΠΑ, ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει αυτή που βρήκε συνδιακύμανση της ανεργίας και των ποσοστών των εγκλημάτων κατά της ιδιοκτησίας, η οποία όμως είναι ισχυρότερη κατά τις περιόδους οικονομικής σταθερότητας και ασθενέστερη κατά τη διάρκεια οικονομικών υφέσεων (Fallahi & Rodriguez, 2014). Σε άλλη μελέτη της συνδιακύμανσης ανεργίας-εγκληματικότητας κατά την περίοδο 1978–2005 σε επίπεδο εθνικό, πολιτειών και περιοχών, βρέθηκε ότι ισχυρή επίδραση υπάρχει ειδικά για τις διαρρήξεις και κλοπές (Phillips & Land, 2012).

Σε αρκετές άλλες χώρες πέραν των ΗΠΑ έχουν διερευνηθεί οι σχέσεις ανεργίας και εγκληματικότητας τα τελευταία χρόνια. Από τις σχετικές μελέτες στο Ηνωμένο Βασίλειο προέκυψε επίσης επίδραση της ανεργίας –τόσο των νέων όσο και όλων των ενηλίκων– στην εγκληματικότητα και ιδιαίτερα όσον αφορά τα εγκλήματα κατά της ιδιοκτησίας (Bell & Blachflower, 2010). Παρόμοια ειδική επίδραση της ανεργίας των νέων σε διαρρήξεις, κλοπές και εγκλήματα σχετιζόμενα με ναρκωτικά έδειξε μελέτη στη Γαλλία την περίοδο 1990-2000 (Fougere et al., 2009). Μακροχρόνια μελέτη στον Καναδά (1979-2006) έδειξε ότι η ανεργία σχετίζεται ειδικά με τα εγκλήματα κατά της ιδιοκτησίας, αλλά όχι με τη συνολική εγκληματικότητα (Jancko & Popli, 2015). Παρόμοια ήταν τα ευρήματα πρόσφατης μελέτης στη Φιλανδία (Aaltonen et al., 2013), ενώ μακροχρόνια μελέτη στη Σουηδία (1975–2010) δεν βρήκε καμία σημαντική συσχέτιση μεταξύ ανεργίας και εγκληματικότητας οποιουδήποτε τύπου (Blomquist & Westerlund, 2014). Ειδική επίδραση της ανεργίας επί των ποσοστών εγκλημάτων κατά της ιδιοκτησίας ανέδειξε και ανάλυση στοιχείων από 16 ευρωπαϊκές χώρες παράλληλα την περίοδο 1996-2003 (Altindag, 2012). Το εύρημα επιβεβαιώθηκε από πιο πρόσφατη μελέτη, με στοιχεία από 19 ευρωπαϊκές χώρες και για μεγαλύτερη περίοδο (1993–2009), η οποία υπολόγισε ότι κάθε ποσοστιαία μονάδα αύξησης της ανεργίας αυξάνει τα ποσοστά εγκλημάτων κατά της ιδιοκτησίας κατά 9% (Huang & Huang, 2015). Επιπλέον, μελέτη με στοιχεία από 26 χώρες της ΕΕ την περίοδο 1970-2007 που υπολόγισε ειδικά την επίδραση της ανεργίας στις ανθρωποκτονίες, βρήκε κατά μέσο όρο αύξηση 0.79% στις ανθρωποκτονίες για κάθε ποσοστιαία μονάδα αύξησης της ανεργίας (Stuckler et al., 2009).

Συνοψίζοντας, η πλειοψηφία των μελετών σε διαφορετικές χώρες και με διαφορετικές μεθοδολογίες δείχνει επίδραση της ανεργίας στα εγκλήματα κατά της ιδιοκτησίας, αλλά δεν υπάρχει ανάλογη σύμπτωση των ευρημάτων όσον αφορά άλλους τύπους εγκλημάτων ή το σύνολο της εγκληματικής δραστηριότητας. Το γεγονός αυτό έχει απασχολήσει τελευταία τον διάλογο για την επίδραση των οικονομικών παραγόντων γενικότερα στην εγκληματικότητα. Πολλοί μελετητές υποστηρίζουν ότι άλλοι οικονομικοί δείκτες μπορεί να είναι πιο κατάλληλοι για να αποτυπώσουν την επίδραση του οικονομικού κύκλου στην εγκληματικότητα, όπως το ύψος των μισθών (Mustard, 2010), οι κατασχέσεις, το ακαθάριστο εθνικό προϊόν ή η ψυχολογία του καταναλωτή (Frinklea, 2010). Άλλοι επίσης θεωρούν ότι, επειδή κάθε οικονομική συγκυρία αποτελεί διαφορετικό γενικό πλαίσιο για την εκδήλωση εγκληματικής

συμπεριφοράς, πρέπει να συνυπολογίζονται παράλληλα οι σχέσεις της ανεργίας και άλλων οικονομικών παραγόντων με την εγκληματικότητα. Στο πλαίσιο αυτό προτείνουν διάφορους συνδυασμούς παραγόντων, όπως του ακαθάριστου εθνικού προϊόντος, του κατά κεφαλήν ακαθάριστου προϊόντος και των χαμηλών εισοδημάτων (Andresen, 2013) ή των μισθών, του επιπέδου εκπαίδευσης και του ανθρώπινου κεφαλαίου (Mustard, 2010), καθώς και τον συνυπολογισμό σε αυτές τις σχέσεις ρυθμιστικών παραγόντων, όπως ο πληθωρισμός (Baumer et al., 2013).

2.4. Τα δεδομένα της πρόσφατης «Μεγάλης Ύφεσης»

Μία αφορμή για έντονη συζήτηση και αναζήτηση όσον αφορά τις «οικονομικές αιτίες» της εγκληματικότητας, υπήρξε η ανάλυση των σχετικών δεδομένων από την πρόσφατη οικονομική κρίση στην Αμερική και σε πολλές άλλες χώρες, η οποία λόγω της σφοδρότητάς της ονομάστηκε «Μεγάλη Ύφεση» (Great Recession) –η ισχυρότερη και μακρύτερης διάρκειας ύφεση στις ΗΠΑ μετά από την κρίση του 1930 (Great Depression). Η πρόσφατη αυτή κρίση είχε ισχυρές επιδράσεις στην οικονομία, που αντανακλώνται στην πορεία όλων των μακρο-οικονομικών δεικτών και, ως εκ τούτου, ήταν αναμενόμενο να έχει αντίστοιχα σημαντικές κοινωνικές επιπτώσεις. Ειδικά όσον αφορά την εγκληματικότητα, η περίοδος της κρίσης (2007-2009) παρεμβλήθηκε σε μία μακρά περίοδο σταδιακής πτώσης τόσο της συνολικής εγκληματικότητας όσο και πολλών κατηγοριών εγκλημάτων, από τις αρχές της δεκαετίας του 1990 στις ΗΠΑ και σε πολλές άλλες αναπτυγμένες οικονομικά χώρες. Το ενδιαφέρον στοιχείο ήταν ότι, παρόλο που θα ήταν αναμενόμενο η κρίση να επιφέρει αντιστροφή της πτωτικής τάσης στην εγκληματικότητα, η προαναφερόμενη πτώση συνεχίστηκε κατά την περίοδο της κρίσης αλλά και μετά από αυτήν (Rosenfeld, 2014). Εκτιμάται, μάλιστα, ότι δεν επηρεάστηκε ούτε ο ρυθμός πτώσης της στις ΗΠΑ όσον αφορά τις μείζονες κατηγορίες εγκλημάτων, με εξαίρεση τις διαρρήξεις, στις οποίες η πτώση επιβραδύνθηκε (από 2.5% προ της κρίσης σε 1.2% μετά από αυτήν) (Uggen, 2012).

Τα ερωτήματα που τέθηκαν από τα νέα δεδομένα μπορούν να διατυπωθούν ως εξής: είτε τα ευρήματα όλης της προηγούμενης έρευνας δεν είναι έγκυρα, είτε η σύνδεση μεταξύ οικονομικής ύφεσης και εγκληματικότητας που παρατηρήθηκε επί πολλές δεκαετίες, έχει διαρραγεί (Rosenfeld, 2014). Εφόσον όμως επί σειρά ετών και πριν την

πρόσφατη κρίση υπάρχει μείωση της εγκληματικότητας ανεξάρτητα των διακυμάνσεων στην οικονομία, η αποσύνδεση του εγκλήματος από τις οικονομικές συνθήκες θα πρέπει να συζητηθεί ως φαινόμενο που προηγήθηκε της Μεγάλης Ύφεσης. Μελέτες πάνω στα πρόσφατα σχετικά δεδομένα με διαφορετικές μεθοδολογίες επιβεβαιώνουν αυτήν την «αποσύνδεση», τουλάχιστον στις ΗΠΑ. Για παράδειγμα, κατά την περίοδο της κρίσης και περί αυτής δεν βρέθηκε σημαντική επίδραση ούτε της ανεργίας (Hollis, 2011) ούτε των κατασχέσεων (Wolff et al., 2014) επί της εγκληματικότητας κατά της ιδιοκτησίας, ούτε των μη εξυπηρετούμενων στεγαστικών δανείων επί διαφόρων τύπων εγκληματικότητας (Jones & Pridemore, 2012).

Υπήρξαν όμως και μελέτες που υποστήριξαν εναλλακτικές υποθέσεις και ανέδειξαν άλλα χαρακτηριστικά στη σύγχρονη σχέση οικονομικών συνθηκών και εγκληματικότητας. Για παράδειγμα, υποστηρίχθηκε ότι η ανεργία κατά την κρίση ανέκοψε την πτώση της εγκληματικότητας στις ΗΠΑ και σε άλλες χώρες, η οποία θα ήταν πιο έντονη αν δεν υπήρχε αυτή η επίδραση. Σε μελέτη στοιχείων από 20 αναπτυγμένες χώρες υπολογίστηκε ότι αυτή η επιβράδυνση ισοδυναμεί με άνοδο της εγκληματικότητας κατά 5.2% την περίοδο 2008-2012, κατά την οποία η ανεργία αυξήθηκε κατά 4% κατά μέσο όρο, ενώ παράλληλα βρέθηκε σημαντική επίδραση της ανεργίας επί του ποσοστού ληστειών, διαρρήξεων, ανθρωποκτονιών και του συνόλου εγκλημάτων για όλη την περίοδο 1970-2010 (Buonanno et al., 2014). Επιπλέον, τα στοιχεία από ορισμένες χώρες δείχνουν σαφώς διαφορετική επίδραση της πρόσφατης κρίσης από αυτή που παρατηρήθηκε στις ΗΠΑ. Για παράδειγμα, στην Ιταλία κατά την κρίση 2007-2009 παρατηρήθηκε σημαντική αύξηση των κλοπών αλλά όχι των ληστειών, και ιδιαίτερα στις περιοχές με ασθενέστερη δράση του οργανωμένου εγκλήματος (De Blasio & Menon, 2013).

Άλλες μελέτες εντός των ΗΠΑ υπολόγισαν τη συσχέτιση του αριθμού των κατασχέσεων με την εγκληματικότητα ανά κομητεία (county) ή μικρές περιοχές-γειτονιές, επειδή οι κατασχέσεις ήταν βασικό χαρακτηριστικό της τρέχουσας κρίσης, έφτασαν σε ιστορικά υψηλά και επηρέασαν σημαντικά τις τοπικές κοινωνίες. Αυτές οι μελέτες χωρικής (spatial) ανάλυσης έδειξαν ότι οι κατασχέσεις σχετίζονται ισχυρά με την εγκληματικότητα κατά της ιδιοκτησίας όταν συγκρίνονται κομητείες μεταξύ τους (Arnio et al., 2012) και ότι παρατηρείται σημαντική αύξηση των εγκλημάτων κατά της ιδιοκτησίας, των βίαιων εγκλημάτων και της συνολικής εγκληματικότητας στις

περιοχές που βρίσκονται σε μικρή απόσταση γύρω από τις κατασχέσεις (Payton et al., 2015).

Τέλος, πρόσφατα τέθηκε στο επίκεντρο του ερευνητικού ενδιαφέροντος το λεγόμενο «έγκλημα του λευκού κολάρου» (white-collar crime), που ορίζεται ως το οικονομικό έγκλημα το οποίο δεν διενεργείται από κοινούς εγκληματίες, αλλά συνίσταται σε μεγάλου μεγέθους απάτες από πρόσωπα κύρους με υψηλές οικονομικές, πολιτικές ή διοικητικές θέσεις. Συμπεριλαμβάνει απάτες από ασφαλιστικές εταιρείες, χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, ιδρύματα υπηρεσιών υγείας και άλλες επιχειρήσεις, διαφθορά (χρηματισμοί, κακοδιαχείριση), υπεξαιρέσεις, καταχρήσεις κ.λπ. στη διαχείριση δημόσιων ή εταιρικών οικονομικών, ξέπλυμα χρήματος, απάτη μαζικής κλίμακας στην αγορά κ.ά. Παρατηρείται ότι τόσο η μακροχρόνια πτώση της κοινής εγκληματικότητας όσο και η φαινομενικά μειωμένη επίδραση της οικονομικής ύφεσης στην εγκληματικότητα συμβαδίζουν με την άνοδο του εγκλήματος του λευκού κολάρου. Παρόλο που με την πρόσφατη κρίση διαφάνηκε ότι αυτή η εγκληματική δραστηριότητα συμβάλλει καθοριστικά στην εκδήλωση ή τουλάχιστον στην πυροδότηση της οικονομικής ύφεσης, διαπιστώνεται ότι το σύγχρονο νομικό σύστημα δεν επαρκεί για την προστασία των κοινωνιών από αυτόν τον τύπο εγκλήματος και οι υπεύθυνοι μένουν σε μεγάλο βαθμό ατιμώρητοι (Ryder, 2014; Headworth & Hagan, 2016). Δυστυχώς, μεθοδολογικά έγκυρα και μακροπρόθεσμα στοιχεία δεν υπάρχουν για να τεκμηριωθεί εάν το έγκλημα του λευκού κολάρου αυξάνεται κατά την κρίση ή -όπως είναι λογικά αναμενόμενο- προ της εκδήλωσής της (Rosenfeld, 2014). Ωστόσο, νέες έρευνες επισημαίνουν ότι υπάρχει σαφής προσπάθεια απόκρυψης του ρόλου αυτού του εγκλήματος στην κρίση –και συγκεκριμένα στη Μεγάλη Ύφεση– και του κινδύνου που συνεχίζει να συνιστά για την οικονομία (Valukas, 2010; Perales, 2015). Οι πρώτες απόπειρες μελέτης της σχέσης του οικονομικού εγκλήματος και της πρόσφατης οικονομικής κρίσης παρέχουν ορισμένες θετικές ενδείξεις, όπως προκύπτει από μελέτες περίπτωσης (case studies) (Tomasic, 2011) και από το εύρημα ότι οι συλλήψεις για κατάχρηση ως ποσοστό στο σύνολο των συλλήψεων αυξήθηκαν σημαντικά προ και κατά τη διάρκεια της τελευταίας κρίσης (2006-2008) στις ΗΠΑ (Rowland, 2015). Σε κάθε περίπτωση, το σύγχρονο οικονομικό έγκλημα και ειδικά στη μεγάλη κλίμακα που μπορεί αυτό να συμβεί, ανοίγει άλλες οδούς πιθανής άμεσης σύνδεσης της εγκληματικότητας με την οικονομική κρίση. Τα φαινόμενα αυτά απαιτούν ιδιαίτερη μελέτη στο μέλλον, από την οποία ίσως προκύψουν απαντήσεις

και για τις διαφοροποιήσεις που παρατηρούνται στις σύγχρονες κοινωνίες για τη σχέση άλλων οικονομικών παραγόντων με την εγκληματικότητα, όπως περιγράφηκαν παραπάνω.

2.5. Επίδραση της ελληνικής κρίσης στην εγκληματικότητα

Η οικονομική κρίση στην Ελλάδα εκδηλώθηκε -αν και με χρονική καθυστέρηση- στο πλαίσιο της διεθνούς κρίσης, αλλά επέδειξε ιδιαίτερα χαρακτηριστικά σε σύγκριση ακόμα και με χώρες που βίωσαν ισχυρή κρίση. Πέρα από ιδιαιτερότητές της στο επίπεδο των οικονομικών αιτιών και των μακρο-οικονομικών δεδομένων, η ελληνική κρίση είχε ιδιαίτερα σοβαρές κοινωνικές επιπτώσεις, οδήγησε σε ιστορικές οικονομικές και κοινωνικές αναδιαρθρώσεις, ενώ έλαβε πρωτοφανείς διαστάσεις όσον αφορά τη σφοδρότητα και τη διάρκειά της.

Μέσα στο πλαίσιο των προβληματισμών που δημιουργήθηκαν από τη Μεγάλη Ύφεση για τους οικονομικούς συντελεστές της εγκληματικότητας, είναι ενδιαφέρον να εξεταστεί η πιθανή επίδραση της ελληνικής κρίσης στην εγχώρια εγκληματικότητα. Πιο συγκεκριμένα θα εξετάσουμε μέσα από τις προϋπάρχουσες μελέτες και τα σχετικά δεδομένα: (α) αν τεκμηριώνεται σημαντική επίδραση της τρέχουσας κρίσης στη συνολική εγκληματικότητα και αν αυτή η επίδραση αφορά συγκεκριμένους τύπους εγκλήματος και (β) αν μπορούν να εντοπιστούν στη χώρα μας οικονομικοί παράγοντες που έχουν ειδικής βαρύτητας σχέση με τη διακύμανση της εγκληματικότητας (συνολικής ή ορισμένου τύπου).

2.5.1. Εγκληματικότητα και οικονομική κρίση στην Ελλάδα

Σε αντίθεση με τις ΗΠΑ και αρκετές άλλες χώρες, ως σύνολο η εγκληματικότητα στην Ελλάδα βρισκόταν σε διαρκή αύξηση από τις αρχές της δεκαετίας του 1990 μέχρι το ξέσπασμα της πρόσφατης κρίσης. Αν χρησιμοποιηθεί ο συνολικός αριθμός παραβατών κατά έτος ως ένας αδρός δείκτης εγκληματικότητας, τα στοιχεία του Υπουργείου Δημόσιας Τάξης δείχνουν μια σταδιακή αύξηση, από 9.997 παραβάτες το 1991 σε 24.784 το 2007 (Laspa, 2015). Η επιτάχυνση αυτής της τάσης κατά τη διάρκεια της κρίσης γίνεται εμφανής αν υπολογίσει κανείς ότι υπήρξε σχεδόν διπλασιασμός αυτού του δείκτη μεταξύ 2007 και 2010, με συνολικό αριθμό

παραβατών 52.088 το 2010 και σταδιακή υποχώρηση του αριθμού αυτού στα προ της κρίσης επίπεδα μέχρι το 2012, σε 25.710 παραβάτες. Ως μία αδρή αριθμητική ένδειξη μπορεί να εκτιμηθεί ότι ο διπλασιασμός του αριθμού παραβατών κατά έτος που παρατηρήθηκε σε σχέση με την περίοδο πλέον των 15 ετών προ της κρίσης, σημειώθηκε εντός των 3 πρώτων ετών της κρίσης (αν και η κρίση γίνεται εμφανής στη χώρα μας μετά το 2008). Σε μελέτη που βασίστηκε στις καταγεγραμμένες εγκληματικές ενέργειες από το τμήμα καταγραφής και ανάλυσης εγκλημάτων του Αρχηγείου της ΕΛΑΣ, βρέθηκε σημαντική αύξηση της συνολικής εγκληματικότητας (αδρός δείκτης ανά 100.000 κατοίκους) μεταξύ των ετών 2008 και 2011 (Tsouvelas et al., 2016). Σε πιο πρόσφατη σύγκριση του συνολικού δείκτη εγκληματικότητας μεταξύ των ετών 2008, 2010, 2012 και 2014 με βάση στοιχεία της Ελληνικής Στατιστικής Αρχής (ΕΛΣΤΑΤ), βρέθηκε επίσης σημαντική αύξηση, η οποία ωστόσο παρατηρείται τα πρώτα χρόνια (από 445.25 ± 104.43 το 2008 σε 692.51 ± 118.00 το 2010), με σταθεροποίηση του δείκτη από τότε και μετά (Tsouvelas et al., 2018).

Όσον αφορά τις κατηγορίες και τους τύπους εγκλημάτων, στις προαναφερόμενες μελέτες σημαντική αύξηση παρουσιάζεται μεταξύ 2008 και 2011 σε ανθρωποκτονίες, εκβιασμούς, απάτες, παράνομη οπλοκατοχή, κλοπές-διαρρήξεις και ληστείες (Tsouvelas et al., 2016). Τα εγκλήματα της συγκεκριμένης τυπολογίας που δεν εμφάνισαν σημαντική αύξηση ήταν τα σχετιζόμενα με το σεξ (βιασμοί, σεξουαλική εκμετάλλευση κ.ά.) και με τα ναρκωτικά. Κατά την περίοδο 2008–2014 σημαντική και συνεχής αυξητική τάση παρουσιάστηκε σε εκβιασμούς, απάτες, παράνομη οπλοκατοχή και επαιτεία. Πορεία σχήματος αντίστροφου U, με σημαντική αύξηση από το 2008 μέχρι την περίοδο 2010–2012 και επανυποχώρηση μέχρι το 2014, εμφάνισαν οι ανθρωποκτονίες, οι κλοπές-διαρρήξεις και οι ληστείες (Tsouvelas et al., 2018). Όσον αφορά το μέγεθος της αύξησης, το μεγαλύτερο ποσοστό εμφανίστηκε στις ληστείες και ακολουθούσε η αύξηση στις ανθρωποκτονίες.

Σε μελέτη που εκτίμησε ειδικά τη θνησιμότητα λόγω ανθρωποκτονιών κατά τη διάρκεια της κρίσης στην Ελλάδα, βρέθηκε ότι ο δείκτης ανά 100.000 κατοίκους αυξήθηκε από 1.11 την πενταετία 2003–2007 σε 1.49 την περίοδο 2008–2012 (Michas et al., 2013). Παρομοίως, από άλλη μελέτη βρέθηκε αύξηση κατά 38% στα χρόνια της κρίσης (2009–2012) σε σύγκριση με τα προ της κρίσης επίπεδα (2005–2008), ιδιαίτερα μεγαλύτερη αύξηση των θυμάτων που ήταν άνδρες (45%), νεαρής ηλικίας (20–34 ετών, 81%) ή ηλικιωμένοι (μεγαλύτεροι από 80 ετών, 69%) (Vrachnis

et al., 2015). Εξετάζοντας τους αντίστοιχους δείκτες της ΕΛΣΤΑΤ για άλλους τύπους εγκλημάτων, παρατηρείται αύξηση των κλοπών κατά 41% και των διαρρήξεων κατά 47% την περίοδο 2009–2011, με υποχώρηση στα προηγούμενα επίπεδα μέχρι το 2013, ενώ επίσης κατά τις ίδιες περιόδους αύξηση των ληστειών κατά 101% με αντίστοιχη υποχώρηση. Με υπολογισμό της ετήσιας αύξησης στον αριθμό των καταγεγραμμένων από την αστυνομία εγκλημάτων βρέθηκαν τα εξής κατά έτος ποσοστά αύξησης για την περίοδο 2009–2012: κλοπές και διαρρήξεις 20.9%, ληστείες 27.2%, ανθρωποκτονίες 15.3%, ενώ μείωση των βιασμών κατά 21.9% (Xenakis & Cheliotis, 2013). Συνοψίζοντας, τόσο τα εγκλήματα κατά της ιδιοκτησίας όσο και τα βίαια εγκλήματα εμφάνισαν σημαντική αύξηση κατά τα πρώτα χρόνια της ελληνικής κρίσης και επάνοδο στα προ της κρίσης επίπεδα σταδιακά μετά το 2011.

2.5.2. Παράγοντες με επίδραση στην εγκληματικότητα κατά την ελληνική κρίση

Όπως γίνεται φανερό από τα προαναφερθέντα δεδομένα, η τόσο ισχυρή αύξηση της εγκληματικότητας τα πρώτα χρόνια της κρίσης στην Ελλάδα είναι εύλογο να συμβαδίζει με αντίστοιχες ισχυρές διακυμάνσεις των φαινομένων που συνιστούν ή αντανακλούν την οικονομική κρίση, όπως η αύξηση της ανεργίας, η μείωση του παραγόμενου προϊόντος, η πτώση των εισοδημάτων κ.λπ. Ωστόσο, πέραν των λογικών υποθέσεων, η μελέτη στοιχείων επί του θέματος είναι εξαιρετικά περιορισμένη, όπως και γενικά η μελέτη της σχέσης μεταξύ οικονομικών παραγόντων και εγκληματικότητας στη χώρα μας.

Πρόσφατη μελέτη εξέτασε την πιθανή επίδραση οικονομικών παραγόντων – συγκεκριμένα ανεργίας και μέσου επιπέδου μηνιαίων μισθών– στην εγκληματικότητα στην Ελλάδα την περίοδο 1991–2010 (Laspa, 2015). Η περίοδος περιλαμβάνει και τα πρώτα χρόνια της οικονομικής κρίσης, αλλά η ανάλυση δεν διαχωρίζει την επίδραση της κρίσης ή επιδράσεις κατά τη διάρκεια της κρίσης. Βρέθηκε ότι η ανεργία και το μέσο επίπεδο μισθών επηρεάζουν σημαντικά την εγκληματικότητα ως σύνολο αλλά δεν εμφανίζουν ειδική συσχέτιση με καμία μείζονα κατηγορία εγκλημάτων (η μόνη σημαντική συσχέτιση ήταν μεταξύ εκβιασμών και μέσου μισθού). Αντίθετα ωστόσο ήταν τα ευρήματα άλλης μελέτης για μία μικρότερη περίοδο προ της κρίσης στην Ελλάδα, 1991–1998, η οποία με διαφορετική μεθοδολογία βρήκε σημαντική επίδραση της ανεργίας στην εγκληματικότητα κατά της ιδιοκτησίας και όχι στα βίαια

εγκλήματα (Saridakis & Spengler, 2012). Στην ίδια μελέτη βρέθηκε ότι τα υψηλότερα ποσοστά εξιχνίασης εγκλημάτων επιδρούν αποτρεπτικά για τα εγκλήματα κατά της ιδιοκτησίας αλλά όχι για τα βίαια εγκλήματα. Η εξέταση μίας μεγαλύτερης περιόδου, επίσης προ της κρίσης στην Ελλάδα (1991-2007), έδειξε και πάλι ειδική σχέση της ανεργίας με ληστείες, κλοπές αυτοκινήτων και λαθρεμπόριο, ανάμεσα σε 14 τύπους εγκλημάτων που εξετάστηκαν (Kollias & Paleologou, 2012).

Η φαινομενική αντίφαση των προαναφερόμενων ευρημάτων για τη σχέση μεταξύ ανεργίας και ορισμένου τύπου εγκληματικότητας μπορεί να αντανάκλα την ιδιαιτερότητα της ελληνικής κρίσης. Επειδή κατά την κρίση επήλθε, παράλληλα με την εκτίναξη της ανεργίας, έντονη αύξηση πολλών τύπων εγκλημάτων, μπορούμε να υποθέσουμε ισχυρές συσχετίσεις μεταξύ τους αυτήν την περίοδο. Έτσι, ίσως η ειδικότητα στη συσχέτιση ανεργίας και ορισμένων τύπων εγκλημάτων στην προ της κρίσης περίοδο εξαφανίζεται, όταν συμπεριλαμβάνονται τα πρώτα χρόνια της κρίσης στην ανάλυση. Χρειάζεται όμως περαιτέρω ανάλυση χρονικής σειράς των στοιχείων για να ελεγχθεί αυτή η υπόθεση.

ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ ΜΕΡΟΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

Παράγοντες αποτελεσματικότητας της ΕΛΑΣ

3.1. Ιστορικό των αλλαγών

Μετά την εφαρμογή του πρώτου μνημονίου έγινε προσπάθεια να μειωθεί δραστικά ο αριθμός των εργαζόμενων στον Δημόσιο τομέα. Πιο συγκεκριμένα μέχρι το 2009 οι εργαζόμενοι στο Δημόσιο ανερχόταν σε 1.066.729, από τους οποίους σχεδόν 125.000 ήταν ένστολοι. Το 2018 έφτασαν σε αριθμό τους 556.511 εκ των οποίων 64.127 είναι στο Υπουργείο Εσωτερικών.¹⁶

Το 2010 το Υπουργείο εξέδωσε το Επικαιροποιημένο Ελληνικό Πρόγραμμα Σταθερότητας και Ανάπτυξης, το οποίο αποσκοπούσε στη μείωση του λειτουργικού κόστους του δημοσίου, προβλέποντας τα εξής:

- Οι μόνες προσλήψεις για το 2010 θα είναι στην υγεία, την εκπαίδευση και την ασφάλεια. Όλες οι άλλες προσλήψεις αναστέλλονται
- Ο λόγος προσλήψεων και αποχωρήσεων καθορίζεται στο 1:5 με κατάργηση των εξαιρέσεων του Ν.3899/2010

Κατόπιν με εφαρμογή του μεσοπρόθεσμου, ακολούθησαν επιπλέον μέτρα όπως τα παρακάτω:

- Η αναλογία συνταξιοδοτήσεων, προσλήψεων από 1:5 έγινε 1:10
- Με τον Ν.3986/2011 εισήχθη το σύστημα της εφεδρείας στο δημόσιο το οποίο δεν εφαρμόστηκε ποτέ στα Σώματα Ασφαλείας
- Εφαρμογή της διαθεσιμότητας σε περίπτωση κατάργησης της θέσης σε μεγάλο αριθμό οργανισμών του δημοσίου
- Μείωση οργανικών μονάδων κατά 30% και συνταξιοδοτήσεις και απολύσεις σχεδόν 150.000 εργαζόμενων του Δημοσίου τομέα μέχρι το 2015.

¹⁶ Μητρώο ανθρώπινου δυναμικού Ελληνικού Δημοσίου (apografi.gov.gr)

Το 2013 ψηφίστηκαν επιπλέον μέτρα που έθεταν σε διαθεσιμότητα ή σχέδιο κινητικότητας περισσότερους από 25.000 υπαλλήλους. Ο θεσμός της διαθεσιμότητας ωστόσο μπορούμε να καταλάβουμε ότι ήταν αρκετά κοντά στην απόλυση. Ταυτόχρονα, ψηφίστηκε μείωση των οργανικών θέσεων κατά περίπου 50%. Στο Μεσοπρόθεσμο Πλάνο Δημοσιονομικής Σταθερότητας του 2013 προβλέπονταν επίσης τα παρακάτω:

- Παύση προσλήψεων στους ΟΤΑ Α' βαθμού μέχρι το 2016
- Παύση προσλήψεων διοικητικού προσωπικού στην εκπαίδευση και καθορισμός αναλογίας προσλήψεων αποχωρήσεων 1:10
- Πρόσληψη 200 εφοριακών
- Παύση προσλήψεων για το 2013 για τους ένστολους και μείωση των προσλήψεων για τα επόμενα 3 έτη
- Μείωση προσλήψεων στο Υπουργείο Εθνικής Άμυνας κατά 30%

3.2. Προσλήψεις – Αποχωρήσεις προσωπικού ΕΛΑΣ

Βασικός παράγοντας μελέτης της αποδοτικότητας της Ελληνικής Αστυνομίας κρίνεται ο αριθμός εργαζομένων στον Οργανισμό. Για να έχουμε ασφαλέστερα αποτελέσματα θα μελετήσουμε τις προσλήψεις και τις αποχωρήσεις από τον οργανισμό για το χρονικό διάστημα 2008-2018.

Με την υπογραφή του πρώτου μνημονίου η χώρα μας δεσμεύτηκε να μειώσει τον αριθμό των δημοσίων υπαλλήλων, καθώς θεωρήθηκε από τους δανειστές ως ένας από τους σημαντικότερους παράγοντες υψηλών ελλειμμάτων. Η μνημονιακή δέσμευση της χώρας μας ήταν μία πρόσληψη για κάθε πέντε αποχωρήσεις.

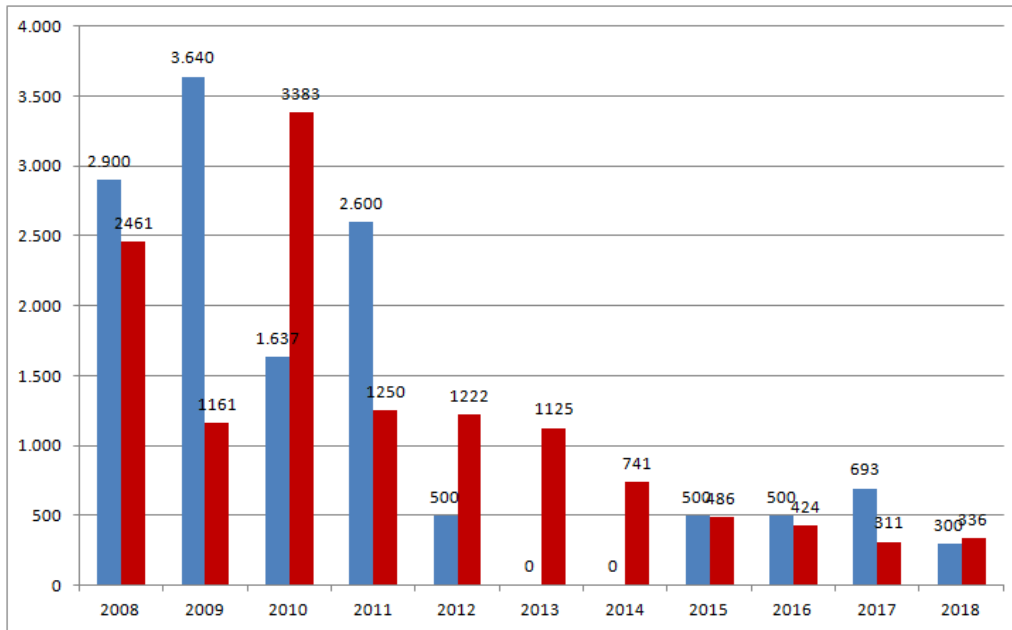
Στον Πίνακα 1 παρουσιάζεται ο αριθμός προσλήψεων/αποχωρήσεων προσωπικού κατά την περίοδο 2008-2011.

**Πίνακας 1: Προσλήψεις – Αποχωρήσεις προσωπικού ΕΛΑΣ
κατά την περίοδο 2008-2018**

Έτος	Προσλήψεις προσωπικού	Αποχωρήσεις προσωπικού
2008	2.900	2461
2009	3.640	1161
2010	1.637	3383
2011	2.600	1250
2012	500	1222
2013	0	1125
2014	0	741
2015	500	486
2016	500	424
2017	693	311
2018	300	336
Σύνολο	13.270	12.900

Πηγή: Δ/ση Αστυνομικού Προσωπικού Αρχηγείου ΕΛΑΣ

Από την επισκόπηση του πίνακα φαίνεται ότι για την περίοδο 2008-2011 υπάρχει αυξομειούμενος ρυθμός προσλήψεων στο Σώμα, ενώ αντίθετα από το 2011 και έπειτα εμφανίζεται αλματώδης μείωση των προσλήψεων ως συνέπεια των μνημονιακών δεσμεύσεων της χώρας προς τους δανειστές. Η χρονική περίοδος 2008-2011 βρίσκεται σε πλήρη αντίθεση με την περίοδο 2012-2018. Στην δεύτερη περίοδο υπάρχει και μία διετία 2013-2014 στην οποία δεν πραγματοποιήθηκε καμία πρόσληψη. Συνολικά, για το χρονικό διάστημα 2008-2018 εισήχθησαν στο σώμα της ΕΛΑΣ 13.270 άτομα, ενώ στο ίδιο διάστημα αποχώρησαν 12.900 αστυνομικοί. Αυτό σημαίνει ότι εισήχθησαν 370 αστυνομικοί περισσότεροι από αυτούς που αποχώρησαν.

Διάγραμμα 1: Διαχρονική εξέλιξη προσλήψεων και αποχωρήσεων προσωπικού κατά την περίοδο 2008-2018)

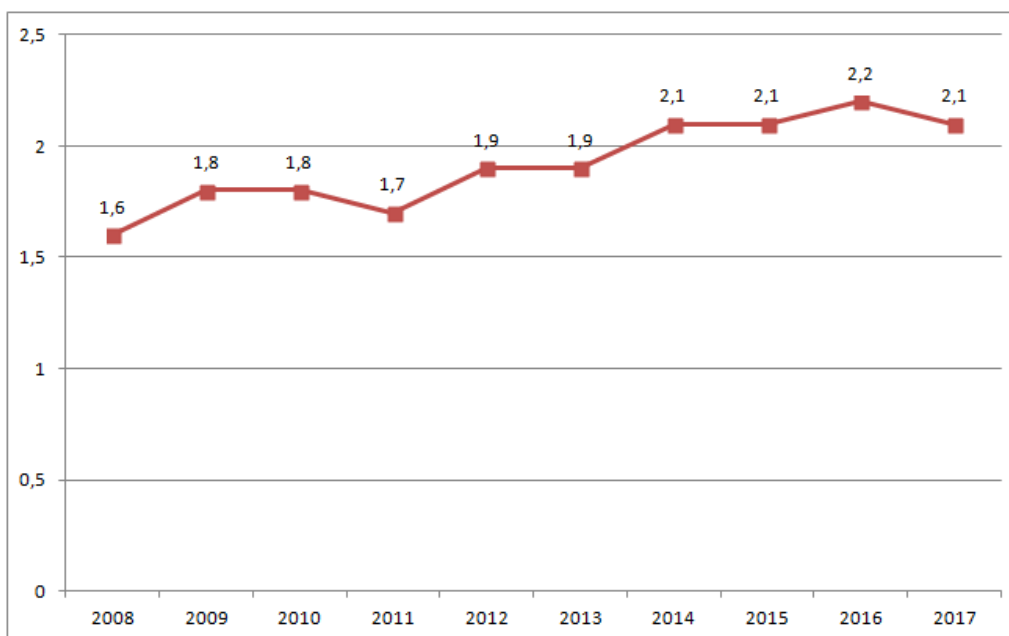
3.3. Δαπάνες δημοσίας τάξης και ασφάλειας

Η κύρια μνημονιακή υποχρέωση της Ελλάδας ήταν η μείωση των δημοσίων δαπανών. Οι δαπάνες της χώρας, όμως, ως ποσοστό του ΑΕΠ, παρουσίασαν αύξηση τα τελευταία χρόνια. Στο σημείο αυτό πρέπει να αναφερθεί ότι οι συνεχείς μειώσεις του ΑΕΠ (-25%) μπορεί να παραπλανούν, καθώς ουσιαστικά υπήρξαν δραστικές μειώσεις δαπανών σε απόλυτους αριθμούς. Καθίσταται προφανής η επισήμανση ότι αναμέναμε αυξημένα νούμερα την περίοδο 2009, 2010 και 2011, δεδομένης της μεγάλης μείωσης του ΑΕΠ και συνεπώς λογικά αύξηση του λόγου Δαπάνες/ΑΕΠ σε όλους τους τομείς. Ωστόσο, ένας σχεδόν σταθερός λόγος ΑΕΠ δαπανών σημαίνει ότι η δραματική μείωση του ΑΕΠ είναι το ίδιο υψηλή με τη μείωση των δημοσίων δαπανών.

Πίνακας 2: Ποσοστά (%) ΑΕΠ δημοσίων δαπανών (άμυνα/ασφάλεια) κατά την περίοδο 2008-2018

Έτος	% ΑΕΠ
2008	1.6
2009	1.8
2010	1.8
2011	1.7
2012	1.9
2013	1.9
2014	2.1
2015	2.1
2016	2.2
2017	2.1

Πηγή: Δ/ση Αστυνομικού Προσωπικού Αρχηγείου ΕΛΑΣ

Διάγραμμα 2: Διαχρονική εξέλιξη ποσοστού (%) ΑΕΠ δημοσίων δαπανών (άμυνα/ασφάλεια) κατά την περίοδο 2008-2018

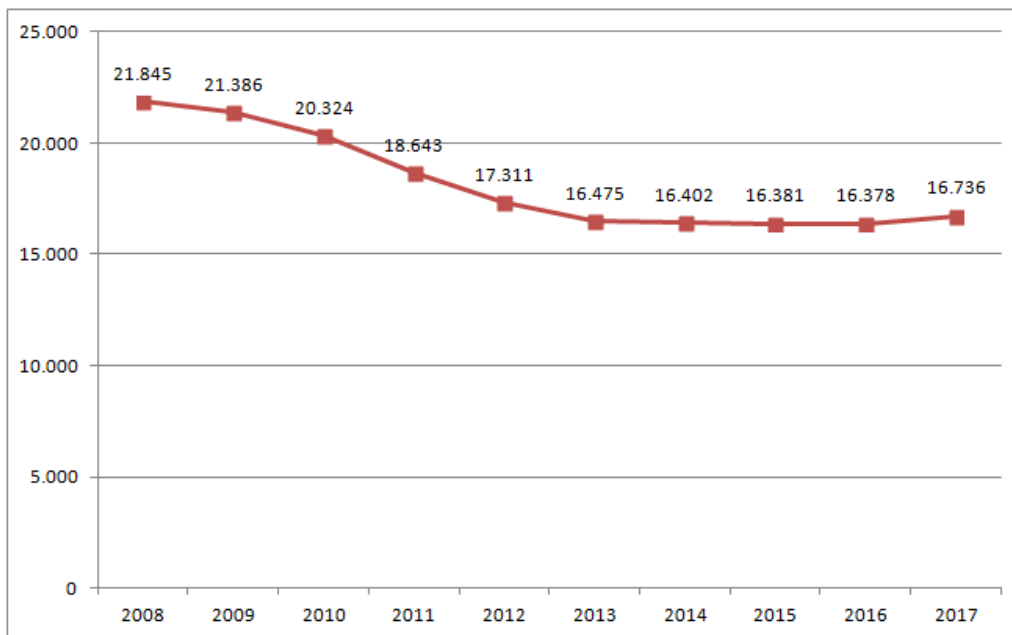
3.4. Κατά κεφαλή ΑΕΠ

Σε αυτή την ενότητα γίνεται εκτενής ανάλυση των στοιχείων που δημοσιεύει η ΕΛΣΤΑΤ. Η κεντρική μεταβλητή είναι το κατά κεφαλή ΑΕΠ της επικράτειας για τα έτη 2008-2017. Η πορεία μεταβολής του κατά κεφαλή ΑΕΠ της Ελλάδος είναι χαρακτηριστική της πορείας της οικονομίας της (Πίνακας 3). Το κατά κεφαλή ΑΕΠ της επικράτειας για τα έτη 2008-2014 παρουσιάζει ραγδαία μείωση, ενώ για τα έτη 2014-2017 παρουσιάζει σταθερότητα με μικρές ανοδικές ή πτωτικές διακυμάνσεις, χωρίς σε καμία περίπτωση να πλησιάζει τις τιμές που υπήρχαν στην προ-κρίσης εποχή. Είναι προφανές ότι η μείωση αυτή οφείλεται στην οικονομική κρίση και την κρίση χρέους. Κατόπιν τα μέτρα που εφαρμόστηκαν πιθανώς να δημιούργησαν επιπλέον ύφεση. Θα μπορούσε να αναφερθεί ότι τα μέτρα που εφαρμόστηκαν είχαν τεράστια επίδραση στον δείκτη μεταβολής του κατά κεφαλήν ΑΕΠ.

Πίνακας 3: Κατά κεφαλή ΑΕΠ περιόδου 2008-2017

Έτος	Κατά κεφαλή ΑΕΠ
2008	21.845
2009	21.386
2010	20.324
2011	18.643
2012	17.311
2013	16.475
2014	16.402
2015	16.381
2016	16.378
2017	16.736

Πηγή: Eurostat

Διάγραμμα 3: Κατανομή κατά κεφαλή ΑΕΠ περιόδου 2008-2017

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

Αποτελεσματικότητα ΕΛΑΣ

4.1. Εισαγωγή

Το έργο της Αστυνομίας είναι η αποτροπή διάπραξης εγκλημάτων για την εκπλήρωση της αποστολής της, δηλαδή, για τη διατήρηση της τάξης και της ασφάλειας στην κοινωνία, αναπτύσσει δύο στάδια δράσης: το προληπτικό και το κατασταλτικό. Το Α της επιτυχίας της Αστυνομίας είναι η πρόληψη, ενώ το Ω η καταστολή των εγκλημάτων. Συνήθως, το κοινό συγκινείται από τις κατασταλτικές ενέργειες της Αστυνομίας, που προκαλούν εντύπωση και κινούν το ενδιαφέρον. Από την άλλη, το προληπτικό της έργο είναι αφανές, δεν αποτιμάται, αλλά είναι περισσότερο κοπιαστικό, πολυδάπανο και επικίνδυνο.

Η πρόληψη της εγκληματικότητας ασκείται κυρίως με περιπολίες στους δρόμους και επιτήρηση χώρων. Η αστυνόμευση αυτού του είδους λειτουργεί προληπτικά, με την δημόσια παρουσία της αστυνομικής δύναμης (αστυνόμευση με πεζούς αστυνομικούς που περιπολούν). Αυτό που πολλές φορές δυσχεραίνει το έργο των αστυνομικών, είναι ότι υπάρχει δυσπιστία και φόβος από την πλευρά των πολιτών, ενώ γίνονται αξιόλογες προσπάθειες από την πλευρά της αστυνομίας να επιτύχει ένα κλίμα συνεργασίας μαζί τους. Τα ανωτέρω είναι άμεση βοήθεια από την πλευρά της αστυνομίας όσον αφορά την πρόληψη, ενώ πολλές φορές η βοήθεια προσφέρεται έμμεσα με την παροχή συμβουλών προς τους πολίτες χρησιμοποιώντας τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης (ΜΜΕ) (μέτρα προστασίας όταν φεύγουν για διακοπές κ.ά.). Όσον αφορά την Ελλάδα, η οργάνωση του προληπτικού ρόλου της αστυνομίας προβλέπεται στο Ν.1481 της 1/8.10.1984 «Οργανισμός Υπουργείου Δημόσιας Τάξης», όπως τροποποιήθηκε από το Ν.1590/21.4.1986. Η αποτελεσματικότητα της πρόληψης είναι δύσκολα μετρήσιμη καθώς τις περισσότερες φορές τα ΜΜΕ δεν δίνουν έμφαση. Στην παρούσα μελέτη επιχειρείται η καταγραφή τόσο του προληπτικού όσο και του κατασταλτικού έργου της Αστυνομίας. Στο προληπτικό μέρος θα εξεταστούν αδικήματα όπως οι κλοπές-διαρρήξεις, οι κλοπές τροχοφόρων και οι απάτες, ενώ στο

κατασταλτικό μέρος εξετάζονται οι εξιχνιάσεις αυτών, οι συλλήψεις ναρκωτικών, λαθρεμπορίου, παραχαραγμένων νομισμάτων, καθώς και οι ανθρωποκτονίες.

Τα αριθμητικά μεγέθη που παρουσιάζονται αφορούν τα έτη 2008 έως και το 2018, το οποίο είναι και το πλέον πρόσφατο έτος με επίσημα δημοσιευμένα στοιχεία. Επισημαίνεται ότι τα καταγεγραμμένα στοιχεία για την εγκληματικότητα δεν πρέπει να θεωρούνται ισότιμα με τα πραγματικά γεγονότα εγκληματικότητας, αλλά ως ίσα με τα καταχωρημένα αδικήματα των αστυνομικών υπηρεσιών. Αυτό σημαίνει ότι υπάρχουν πολλά εγκλήματα που δεν έχουν αναφερθεί στις αστυνομικές αρχές, λόγω της απογοήτευσης των θυμάτων για το μη εντοπισμό των δραστών, το φόβο της επωνυμίας στη δικαστική διαδικασία που διέπεται από την αρχή της δημοσιότητας στο ακροατήριο καθώς και την αυξημένη γραφειοκρατία.

4.2. Συνολική εγκληματικότητα

4.2.1. Αδικήματα (Πλημμελήματα- Κακουργήματα)

Βασικός δείκτης μέτρησης της εγκληματικότητας είναι ο συνολικός αριθμός διαπραχθέντων πλημμελημάτων και κακουργημάτων στην Ελληνική Επικράτεια. Ο δείκτης αυτός καταδεικνύει το σύνολο των εγκλημάτων που διεπράχθησαν στην Ελληνική Επικράτεια, εντάσσοντας τόσο την πρόληψη όσο και την καταστολή της εγκληματικότητας.

Σύμφωνα με τα επίσημα στοιχεία της ΕΛΑΣ:

- Την τριετία 2008-2010 υπάρχει αυξητική τάση των καταγεγραμμένων πλημμελημάτων και κακουργημάτων
- Το έτος 2011 συντελείται μία ραγδαία μείωση των καταγεγραμμένων πλημμελημάτων και κακουργημάτων (-41.9%)
- Την περίοδο 2012-2017 παρατηρείται μικρή αύξηση η οποία σε καμία περίπτωση δεν προσεγγίζει τα προ κρίσης δεδομένα
- Το έτος 2018 υφίσταται μικρή μείωση των καταγεγραμμένων πλημμελημάτων και κακουργημάτων (-4.95%)

Βασικός παράγοντας μείωσης του συγκεκριμένου δείκτη το έτος 2011 ήταν η ραγδαία αύξηση του παράβολου υποβολής μήνυσης. Συγκεκριμένα, το παράβολο υποβολής μήνυσης αυξήθηκε κατά 1.000% από 23 Ιανουαρίου 2011. Αυτό πρακτικά σημαίνει ότι, από 10€ που ήταν, αυξήθηκε στα 100€, ενώ παράλληλα αυξήθηκε κατά 500% το παράβολο δήλωσης παράστασης πολιτικής αγωγής (από τα 10€ στα 50€). Σύμφωνα με απόφαση των Υπουργών Οικονομικών και Δικαιοσύνης (Υπ' αριθμ. 123827/2010) υπήρξε αύξηση των δικαστικών εξόδων στην ποινική διαδικασία. Ειδικότερα, σύμφωνα με την εν λόγω υπουργική απόφαση:

«1. Τα δικαστικά έξοδα ποινικής διαδικασίας, τα οποία ορίζονται στις παραγράφους 1, 3 και 4 εδάφιο Α' του άρθρου 3 του Ν.663/1977, όπως αντικαταστάθηκε με το 16 άρθρο του Ν.969/1979 και συμπληρώθηκε με το άρθρο 38 του Ν.1968/1991, αναπροσαρμόζονται ως εξής:

- 1 Επί αποφάσεων Πταισματοδικείου από 25€ σε 50€
- 2 Επί αποφάσεων Μονομελούς Πλημμελειοδικείου από 40€ σε 80€
- 3 Επί αποφάσεων Μικτού Ορκωτού Δικαστηρίου από 120€ σε 360€
- 4 Επί αποφάσεων Τριμελούς Εφετείου Κακουργημάτων από 120€ σε 360€
- 5 Επί αποφάσεων Μικτού Ορκωτού Εφετείου και Πενταμελούς Εφετείου από 250€ σε 500€
- 6 Επί αποφάσεων λοιπών Ποινικών Δικαστηρίων από 85€ σε 200€
- 7 Της παραγράφου 3 του άρθρου 3 του Ν.663/1977 από 220€ σε 250€
- 8 Της παραγράφου 4 εδάφιο Α' του άρθρου 3 του Ν.663/1977 από 40€ σε 50€
- 9 Το παράβολο μήνυσης που προβλέπεται στην παράγραφο 4 του άρθρου 42 του ΚΠΔ αναπροσαρμόζεται από 10€ σε 100€
- 10 Το τέλος πολιτικής αγωγής που προβλέπεται στο δεύτερο εδάφιο του άρθρου 63 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας αναπροσαρμόζεται από 10€ σε 50€

Σε καιρούς οικονομικής κρίσης και αυξημένης εγκληματικότητας, η ρύθμιση αυτή εμπόδισε την άσκηση συνταγματικών δικαιωμάτων του πολίτη, καθιστώντας σχεδόν αδύνατη την πρόσβαση των ασθενέστερων οικονομικών στρωμάτων στην ποινική δικαιοσύνη. Τα προβλήματα στο χώρο της Δικαιοσύνης δεν επιλύονται με κοινωνικούς αποκλεισμούς.

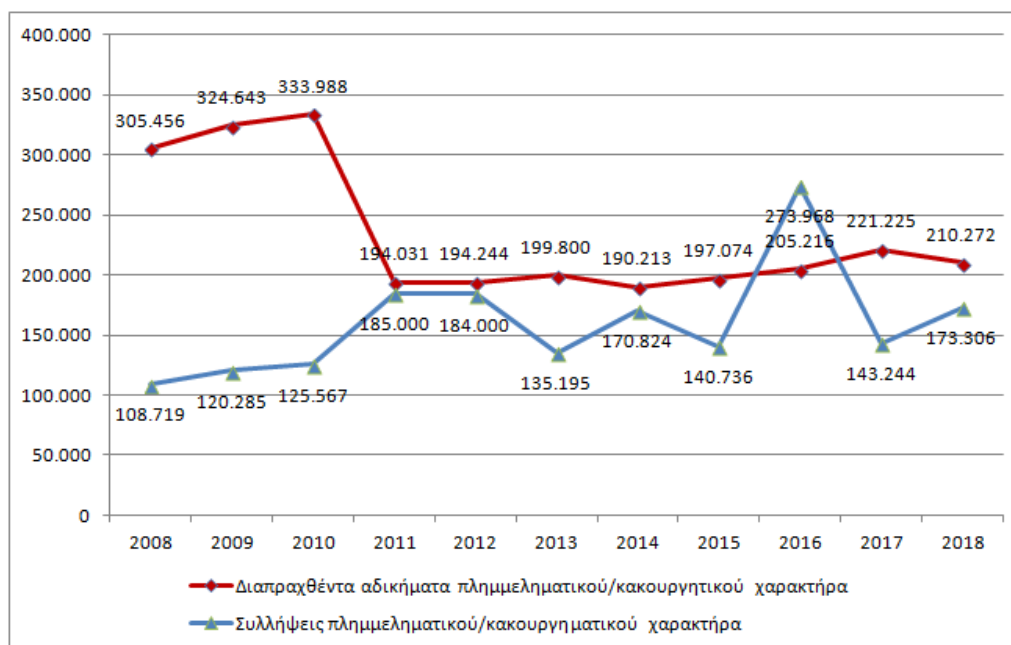
Προκειμένου να εξαχθούν ασφαλή αποτελέσματα σχετικά με την αποτελεσματικότητα της ΕΛΑΣ, εκτός από τα καταγεγραμμένα αδικήματα πλημμεληματικού και κακουργηματικού χαρακτήρα, μελετώνται και οι συλλήψεις για εγκλήματα και αξιόποινες συμπεριφορές πλημμεληματικού και κακουργηματικού χαρακτήρα στις οποίες προχώρησε η ΕΛΑΣ για το ίδιο χρονικό διάστημα (2008-2018).

Πίνακας 4: Αδικήματα – Συλλήψεις κατά την περίοδο 2008-2018

Έτος	Αδικήματα πλημμεληματικού και κακουργηματικού χαρακτήρα	Ποσοστό μεταβολής	Συλλήψεις κακουργηματικού και πλημμεληματικού χαρακτήρα	Ποσοστό μεταβολής
2008	305.456	-	108.719	-
2009	324.643	6,28%	120.285	10,64%
2010	333.988	2,88%	125.567	4,39%
2011	194.031	-41,90%	185.000	47,33%
2012	194.244	0,11%	184.000	-0,54%
2013	199.800	2,86%	135.195	-26,52%
2014	190.213	-4,80%	170.824	26,35%
2015	197.074	3,61%	140.736	-17,61%
2016	205.216	4,13%	273.968	94,67%
2017	221.225	7,80%	143.244	-47,72%
2018	210.272	-4,95%	173.306	20,99%

Πηγή: Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη

Στο Διάγραμμα 4 απεικονίζεται η διαχρονική εξέλιξη των διαπραχθέντων αδικημάτων (πλημμελήματα/κακουργήματα) και των συλλήψεων πλημμεληματικού/κακουργηματικού χαρακτήρα κατά την περίοδο 2008-2018.

Διάγραμμα 4: Διαχρονική εξέλιξη διαπραχθέντων αδικημάτων και συλλήψεων πλημμεληματικού/κακουργηματικού χαρακτήρα κατά την περίοδο 2008-2018

Από το διάγραμμα φαίνεται ότι από το 2008-2011 υπάρχει αυξητική τάση στις συλλήψεις για εγκλήματα και αξιόποινες συμπεριφορές πλημμεληματικού και κακουργηματικού χαρακτήρα, ενώ από το 2012-2018 παρατηρούνται αυξομειώσεις των συλλήψεων σταθερά πάνω από το έτος βάσης 2008. Αυτό που προκαλεί ιδιαίτερη εντύπωση είναι ότι η ραγδαία μείωση των καταγεγραμμένων αδικημάτων πλημμεληματικού και κακουργηματικού χαρακτήρα από το έτος 2011 και έπειτα, δεν συνοδεύτηκε με μείωση των συλλήψεων για εγκλήματα και αξιόποινες συμπεριφορές πλημμεληματικού και κακουργηματικού χαρακτήρα στις οποίες προχώρησε η ΕΛΑΣ για το ίδιο χρονικό διάστημα. Αυτό αποτελεί τον σημαντικότερο παράγοντα αξιολόγησης της αποτελεσματικότητας της ΕΛΑΣ.

4.2.2. Εξιχνιάσεις σοβαρών υποθέσεων

Στην παρούσα ενότητα εξετάζεται η αποτελεσματικότητα της ΕΛΑΣ στις εξιχνιάσεις σοβαρών υποθέσεων του κοινού και οργανωμένου εγκλήματος, που αφορούν σε όλο το φάσμα της εγκληματικής δραστηριότητας. Για την επίτευξη μιας τέτοιας εξιχνίασης απαιτείται υψηλή αποτελεσματικότητα στην ΕΛΑΣ.

Στον Πίνακα 5 παρουσιάζεται ο αριθμός των εξιχνιασθέντων σοβαρών υποθέσεων του κοινού και οργανωμένου εγκλήματος, καθώς και το ποσοστό μεταβολής ανά έτος, κατά την περίοδο 2008-2018.

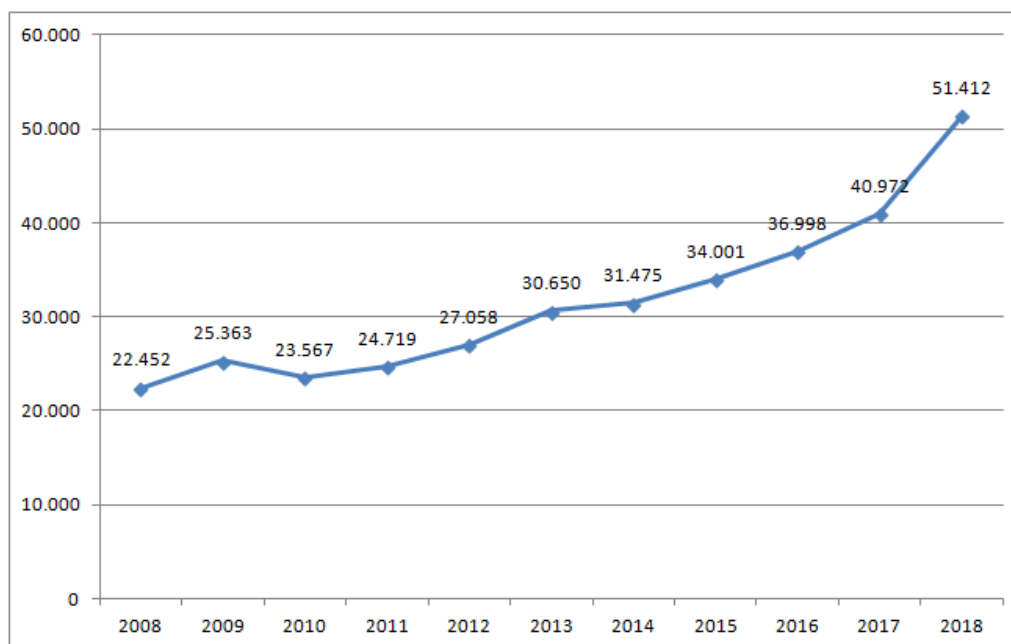
Πίνακας 5: Εξιχνιάσεις σοβαρών υποθέσεων κατά την περίοδο 2008-2018

Έτος	Αριθμός εξιχνιάσεων	Ποσοστό μεταβολής
2008	22.452	-
2009	25.363	12,97%
2010	23.567	-7,08%
2011	24.719	4,89%
2012	27.058	9,46%
2013	30.650	13,28%
2014	31.475	2,69%
2015	34.001	8,03%
2016	36.998	8,81%
2017	40.972	10,74%
2018	51.414	25,48%

Πηγή: Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη

Παρατηρείται μια ραγδαία αύξηση στις εξιχνιάσεις σοβαρών υποθέσεων του κοινού και οργανωμένου εγκλήματος, που αφορούν σε όλο το φάσμα της εγκληματικής δραστηριότητας. Μόνο το έτος 2010 υπήρξαν λιγότερες εξιχνιάσεις σοβαρών υποθέσεων από το προηγούμενο έτος, αλλά περισσότερες από το έτος βάσης 2008.

Στο Διάγραμμα 5 απεικονίζεται η διαχρονική εξέλιξη των εξιχνιάσεων σοβαρών υποθέσεων κατά την περίοδο 2008-2008.

Διάγραμμα 5: Διαχρονική εξέλιξη εξιχνιάσεων σοβαρών υποθέσεων κατά την περίοδο 2008-2018

Το επίπεδο εξιχνιάσεων παραμένει σε υψηλά επίπεδα, με 51.414 εξιχνιάσεις το 2018 έναντι 22.452 το έτος βάσης 2008 (αύξηση 129%).

4.2.3. Συλλήψεις αλλοδαπών καταζητούμενων με ευρωπαϊκά εντάλματα σύλληψης

Στην παρούσα ενότητα μελετάται η αποτελεσματικότητα της ΕΛΑΣ στις συλλήψεις ύστερα από έρευνες των Υπηρεσιών του Σώματος, αλλοδαπών, οι οποίοι καταζητούνταν με ευρωπαϊκά εντάλματα σύλληψης για σοβαρά αδικήματα που είχαν διαπράξει σε άλλες χώρες.

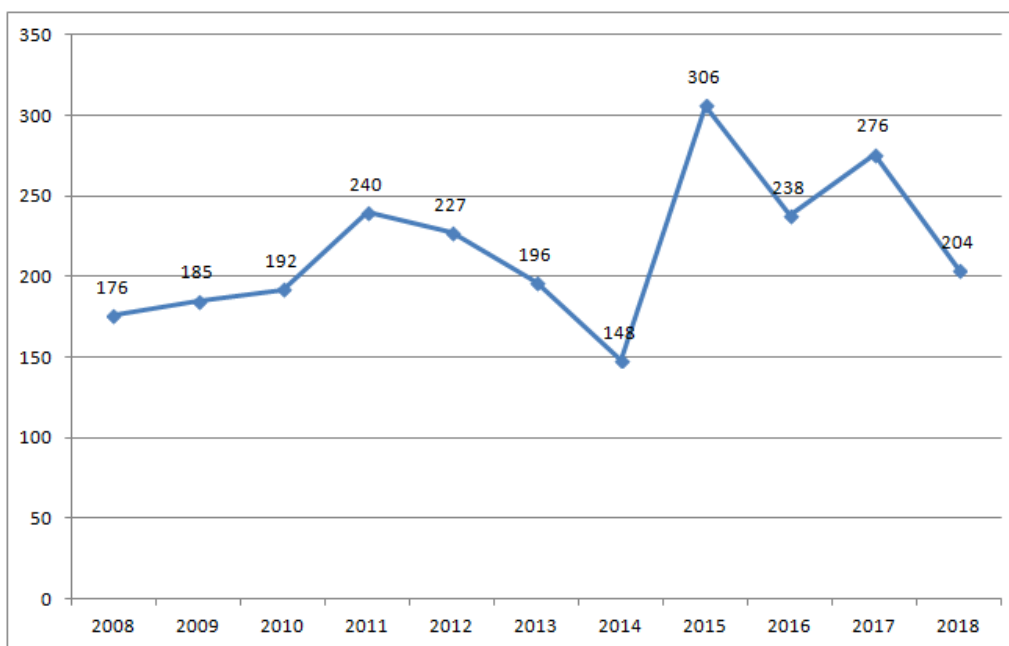
Πίνακας 6: Συλλήψεις καταζητούμενων με Ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης κατά την περίοδο 2008-2018

Έτος	Αριθμός συλλήψεων	Ποσοστό μεταβολής
2008	176	-
2009	185	5,11%
2010	192	3,78%
2011	240	25%

Έτος	Αριθμός συλλήψεων	Ποσοστό μεταβολής
2012	227	-5,42%
2013	196	-13,66%
2014	148	-24,49%
2015	306	106,76%
2016	238	-22,22%
2017	276	15,97%
2018	204	-26,09%

Πηγή: Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη

Παρατηρείται μια συνολική σταθερότητα με μικρές και μεγάλες αυξομειώσεις. Μόνο το έτος 2014 υπήρξαν λιγότερες συλλήψεις από το έτος βάσης 2008, ενώ το αμέσως επόμενο έτος 2015 παρατηρείται αύξηση 106,76%.

Διάγραμμα 6: Διαχρονική εξέλιξη συλλήψεων καταζητούμενων με Ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης κατά την περίοδο 2008-2018

4.2.4. Ληστείες

Η ληστεία προβλέπεται στον Ποινικό Κώδικα (ΠΚ)¹⁷ στο άρθρο 380 το οποίο προστατεύει κυρίως την ιδιοκτησία όταν προσβάλλεται από τον δράστη που χρησιμοποιεί ως μέσο τη βία ή την απειλή χρήσης βίας. Πρόκειται για ένα έγκλημα σύνθετο, αποτελούμενο από την αντικειμενική υπόσταση της κλοπής και της παράνομης βίας. Σύμφωνα με το άρθρο 380 του ΠΚ, ορίζονται τα εξής σχετικά με τη ληστεία:

«1. Όποιος με σωματική βία εναντίον προσώπου ή με απειλές ενωμένες με επικείμενο κίνδυνο σώματος ή ζωής αφαιρεί από άλλον ξένο (ολικά ή εν μέρει) κινητό πράγμα ή τον εξαναγκάζει να του το παραδώσει για να το ιδιοποιηθεί παρανόμως, τιμωρείται με κάθειρξη. Η τέλεση της πράξης του προηγούμενου εδαφίου με κάλυψη ή αλλοίωση των χαρακτηριστικών του προσώπου του δράστη συνιστά επιβαρυντική περίπτωση. Αν ο υπαίτιος της πράξεως αυτής έφερε πολεμικό τυφέκιο ή πυροβόλο όπλο που φέρει φυσίγγιο των 40 χιλιοστών και άνω ή πολυβόλο ή υποπολυβόλο ή χειροβομβίδα ή εκρηκτικό μηχανισμό ή βαρύ όπλο ή όπλο πυροβολικού, τιμωρείται με κάθειρξη τουλάχιστον δέκα ετών.

2. Αν από την πράξη προήλθε ο θάνατος κάποιου προσώπου ή βαριά σωματική βλάβη ή αν η πράξη εκτελέστηκε με ιδιαίτερη σκληρότητα εναντίον προσώπου ή αν ο δράστης έκανε χρήση πολεμικού τυφεκίου ή πυροβόλου όπλου που φέρει φυσίγγιο των 40 χιλιοστών και άνω ή πολυβόλου ή υποπολυβόλου ή χειροβομβίδας ή εκρηκτικού μηχανισμού ή βαρέως όπλου ή όπλου πυροβολικού, επιβάλλεται ισόβια κάθειρξη.

3. Οι ίδιες ποινές (παρ. 1 και 2) επιβάλλονται σε εκείνον που καταλήφθηκε επ' αυτοφώρω να κλέβει και μεταχειρίζεται σωματική βία εναντίον προσώπου ή απειλές ενωμένες με επικείμενον κίνδυνο σώματος ή ζωής για να διατηρήσει το κλοπιμαίο.»

Η ιδιοκτησία αποτελεί το οικονομικό θεμέλιο των αστικών δημοκρατιών, την προστασία των οποίων στηρίζει το ποινικό δίκαιο και ο νομικός πολιτισμός σε πολλά κράτη. Κλοπές, ληστείες, φθορές ιδιοκτησιακών αντικειμένων υπόκεινται σε σοβαρό ποινικό κολασμό. Η γενική αυτή κατηγορία εμφανίζει, όμως, τόσο ουσιαστικά όσο και ταξινομητικά ζητήματα, η κρισιμότητα των οποίων καθίσταται αυτονόητη αν αναλογιστούμε ότι τα ποσοστά των διαπραχθέντων αδικημάτων που συγκεντρώνονται υπό την γενική αυτή κατηγορία αγγίζουν σε άθροισμα το 40% με 50% της συνολικής

¹⁷ Ο νέος Ποινικός Κώδικας (Νόμος 4619/2019) έχει τεθεί σε ισχύ από 1η Ιουλίου 2019.

διαπιστούμενης εγκληματικότητας στη χώρα (Τσίγκανου, 2016). Αυτή η διαπίστωση είναι σημαντική, διότι η υπερ-συγκέντρωση τόσο μεγάλου όγκου δεδομένων σε μία και μόνο κατηγορία ενδέχεται να συμπαρασύρει τη συνολική αναπαράσταση της φυσιογνωμίας του εγκληματικού φαινομένου ως προς τα χαρακτηριστικά τόσο των ίδιων των αδικημάτων όσο και των δραστών. Με αυτόν τον τρόπο το μεμονωμένο δύναται να διερευνηθεί αθέμιτα και να φτάσει το γενικό, και να οδηγήσει σε ακατάλληλες και αδόκιμες ερμηνείες. Επιπλέον, πάντοτε επικρατούσε η λογική της από κοινού ταξινόμησης της ληστείας με την κλοπή, στη γενική κατηγορία των αδικημάτων κατά της ιδιοκτησίας, ενώ η αντικειμενική υπόσταση της ληστείας εμπεριέχει άσκηση βίας κατά προσώπων. Ακόμη και αυτή η ίδια η ταξινόμηση του ΠΚ των αδικημάτων αυτών σε ενιαίο κεφάλαιο υποδεικνύει ότι η ληστεία κατά τον ποινικό νομοθέτη προκρίνεται ως έγκλημα κατά κύριο λόγο στρεφόμενο κατά του αντικειμένου ιδιοκτησίας και δευτερεύοντος κατά του προσώπου που πλήττεται. Αυτή η δυαδική φύση του αδικήματος της ληστείας με τον τρόπο που εννοιολογείται και στη συνέχεια μεταγράφεται στατιστικά, δημιουργεί προβλήματα ερμηνείας και αποτίμησης της βαρύτητας των διαπραττόμενων εγκλημάτων μέσα στο χρόνο και δεν ενδείκνυται για ουσιαστικού τύπου ομογενοποιημένες αναλύσεις. Ούτε και τα πρωτογενή δεδομένα διαθέτουν αντίστοιχη λογική στην εννοιακή αποκωδικοποίηση και την ταξινόμησή τους. Με αυτόν τον τρόπο και η δυναμική συγκριτικών αποτιμήσεων πλήττεται.

Για τις ανάγκες της παρούσας μελέτης θα καταφύγουμε στη μέτρηση που γίνεται σε ένα προ-δικαστικό στάδιο, χωρίς να ενδιαφέρει η παραπέρα τύχη της υπόθεσης και πιο συγκεκριμένα στα στατιστικά στοιχεία που δημοσιεύονται από τις Στατιστικές Επετηρίδες της ΕΛΑΣ, με στόχο να εκτιμηθεί η έκταση της δήλης εγκληματικότητας, για μία ειδική κατηγορία αδικήματος: το έγκλημα της ληστείας.

Στο πλαίσιο αυτό αποτυπώνεται η εικόνα του εγκλήματος της ληστείας στην Ελλάδα και η διαχρονική της εξέλιξη κατά την περίοδο της οικονομικής κρίσης. Στις καταγραφές περιλαμβάνονται πολλές και διαφορετικές εκφάνσεις του εγκλήματος της ληστείας, όπως αρπαγές τσαντών, ληστείες εις βάρος πεζών με λεία μικροποσά και κινητά τηλέφωνα, ληστείες σε καταστήματα, τράπεζες, καθώς και ληστείες σε κατοικίες οι οποίες διαφοροποιούνται και ποσοτικά αλλά και ποιοτικά.

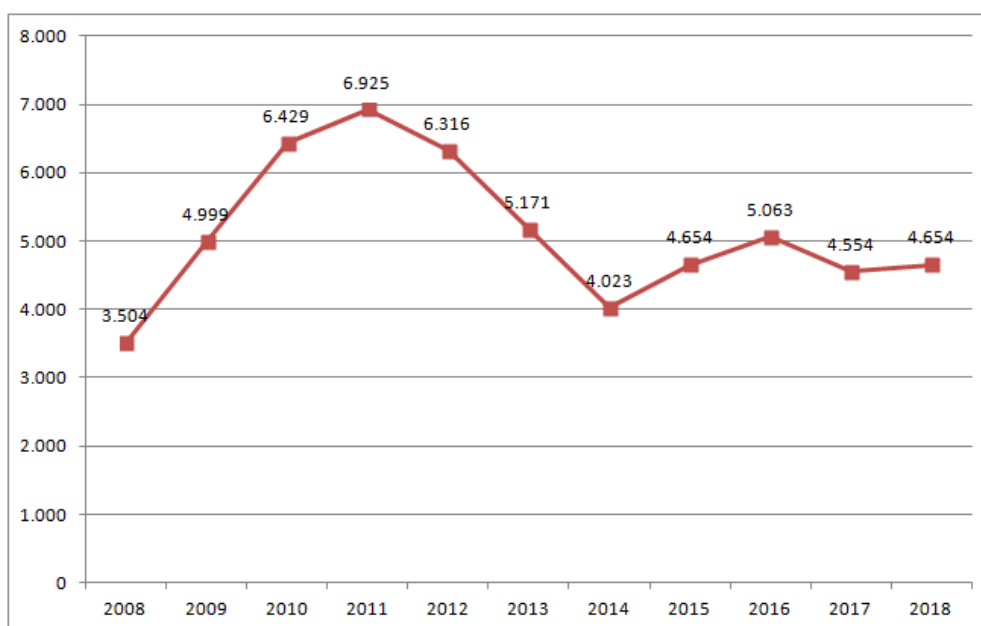
Στον Πίνακα 7 παρουσιάζεται ο αριθμός των τετελεσμένων ληστειών και των αποπειρών ληστείας, ο αριθμός των εξιχνιασθέντων από την ΕΛΑΣ ληστειών, καθώς και το ποσοστό των εξιχνιασθέντων ληστειών κατά την περίοδο 2008-2018.

Πίνακας 7: Ληστείες κατά την περίοδο 2008-2018

Έτος	Τετελεσμένες ληστείες	Απόπειρες ληστείας	Σύνολο ληστειών	Αριθμός εξιχνιάσεων	Ποσοστό εξιχνιάσεων
2008	3.293	211	3.504	1.048	30%
2009	4.708	291	4.999	1.331	27%
2010	6.079	350	6.429	1.945	30%
2011	6.636	289	6.925	1.943	28%
2012	5.992	324	6.316	1.950	31%
2013	4.919	252	5.171	1.636	32%
2014	3.800	223	4.023	1.425	35%
2015	4.316	338	4.654	1.386	30%
2016	4.738	325	5.063	1.582	31%
2017	4.271	283	4.554	1.538	34%
2018	4.357	297	4.654	1.257	27%

Πηγή: Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη

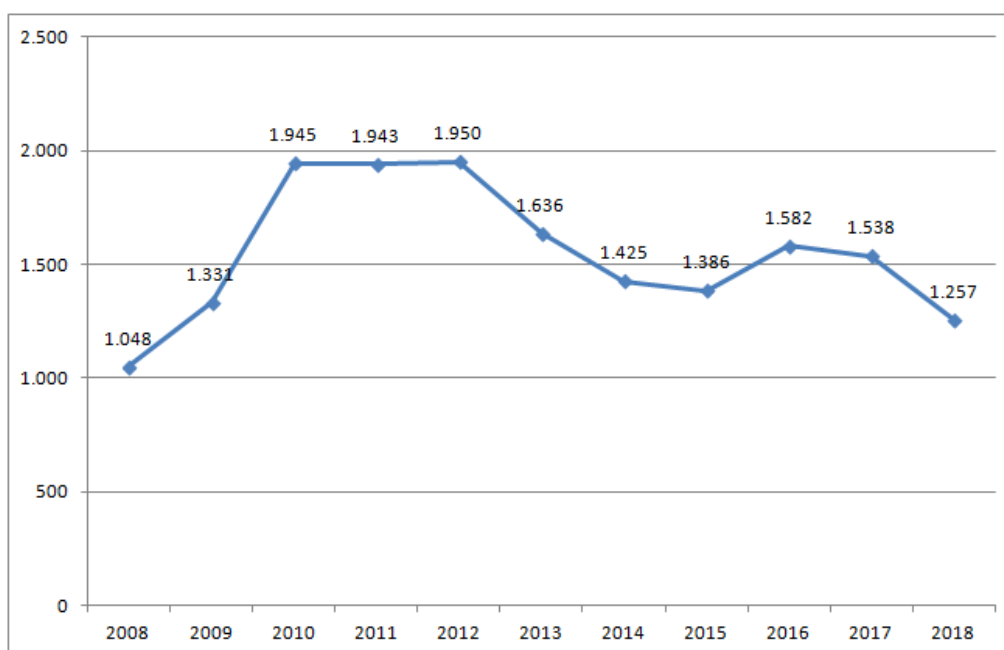
Στο Διάγραμμα 7 απεικονίζεται η διαχρονική εξέλιξη των συνολικών ληστειών (τετελεσμένες και απόπειρες) κατά την περίοδο 2008-2018.

Διάγραμμα 7: Διαχρονική εξέλιξη ληστειών κατά την περίοδο 2008-2018

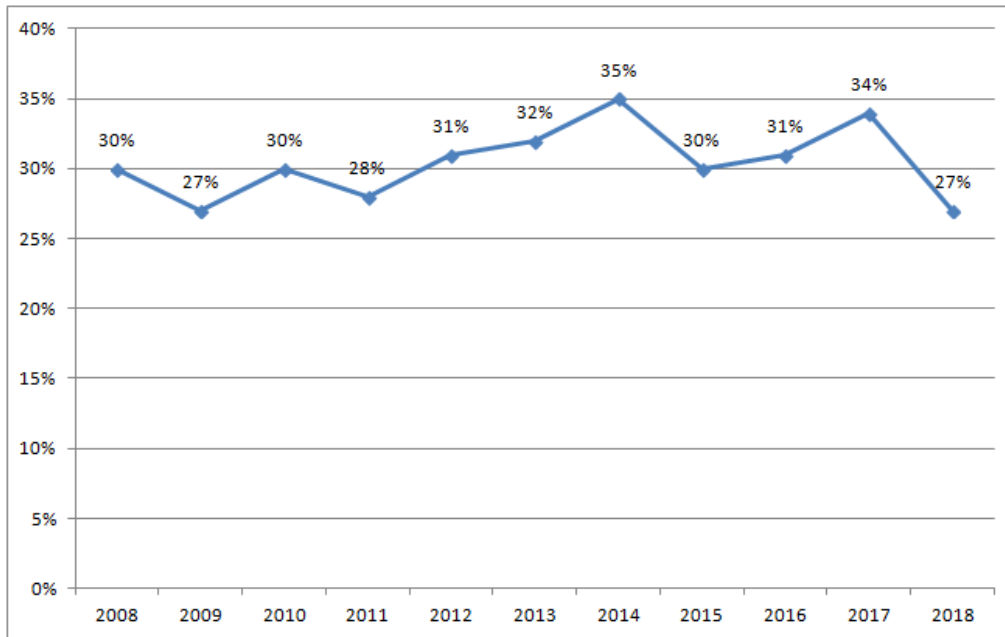
Διαπιστώνεται μια ξεκάθαρη ανοδική πορεία του αδικήματος της ληστείας κατά τα έτη 2008-2011, ενώ στα έτη 2011-2014 παρατηρείται μείωση η οποία σε καμία περίπτωση δεν προσεγγίζει τα προ-κρίσης νούμερα. Επίσης, για τα έτη 2014-2018 εμφανίζεται σταθερότητα με μικρές αυξομειώσεις.

Ο αριθμός των εξιχνιασθέντων λησθειών αυξήθηκε από τις 1.048 το 2008 σε 1.950 το 2012, ενώ κατά την περίοδο 2013-2018 παρατηρείται σταδιακή μείωση με μοναδική εξαίρεση το έτος 2016.

Διάγραμμα 8: Διαχρονική εξέλιξη εξιχνιάσεων λησθειών κατά την περίοδο 2008-2018

Όσον αφορά το ποσοστό των εξιχνιάσεων, παρατηρείται σταθερότητα στο ποσοστό των εξιχνιασθέντων λησθειών για την περίοδο 2008-2018. Συγκεκριμένα, το 2008 το ποσοστό των εξιχνιάσεων ανέρχεται στο 30%, ενώ κατά τα επόμενα έτη παρατηρούνται αυξομειώσεις +5% -3% από το έτος βάσης.

Διάγραμμα 9: Διαχρονική εξέλιξη ποσοστού εξιχνιάσεων λησταιών κατά την περίοδο 2008-2018

4.2.5. Κλοπές-Διαρρήξεις

Η κλοπή προβλέπεται και τιμωρείται στον ΠΚ με το άρθρο 372 το οποίο προστατεύει την ιδιοκτησία όταν προσβάλλεται από τον δράστη. Σύμφωνα με το άρθρο 372 του ΠΚ, ορίζονται τα εξής σχετικά με τη κλοπή:

«1. Όποιος αφαιρεί ξένο (ολικά ή εν μέρει) κινητό πράγμα από την κατοχή άλλου με σκοπό να το ιδιοποιηθεί παράνομα, τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον τριών μηνών, και αν το αντικείμενο της κλοπής είναι ιδιαίτερα μεγάλης αξίας με φυλάκιση τουλάχιστον δύο ετών.

2. Κινητό πράγμα θεωρείται κατά τον Κώδικα και η ενέργεια του ηλεκτρισμού, του ατμού και κάθε άλλη ενέργεια.

3. Η διάταξη του άρθρου 72 σχετικά με την παραπομπή του υπαιτίου σε κατάσταση εργασίας εφαρμόζεται και εδώ.»

Στον Πίνακα 8 αποτυπώνεται η εικόνα του εγκλήματος της κλοπής στην Ελλάδα και η διαχρονική της εξέλιξη κατά την περίοδο της οικονομικής κρίσης. Στις καταγραφές περιλαμβάνονται όλες οι αφαιρέσεις ξένων πραγμάτων ανεξαρτήτως ποσού-αξίας. Συγκεκριμένα παρουσιάζεται ο αριθμός των κλοπών-διαρρήξεων, ο αριθμός των εξιχνιασθέντων από την ΕΛΑΣ κλοπών, καθώς και το ποσοστό των εξιχνιασθέντων κλοπών κατά την περίοδο 2008-2018.

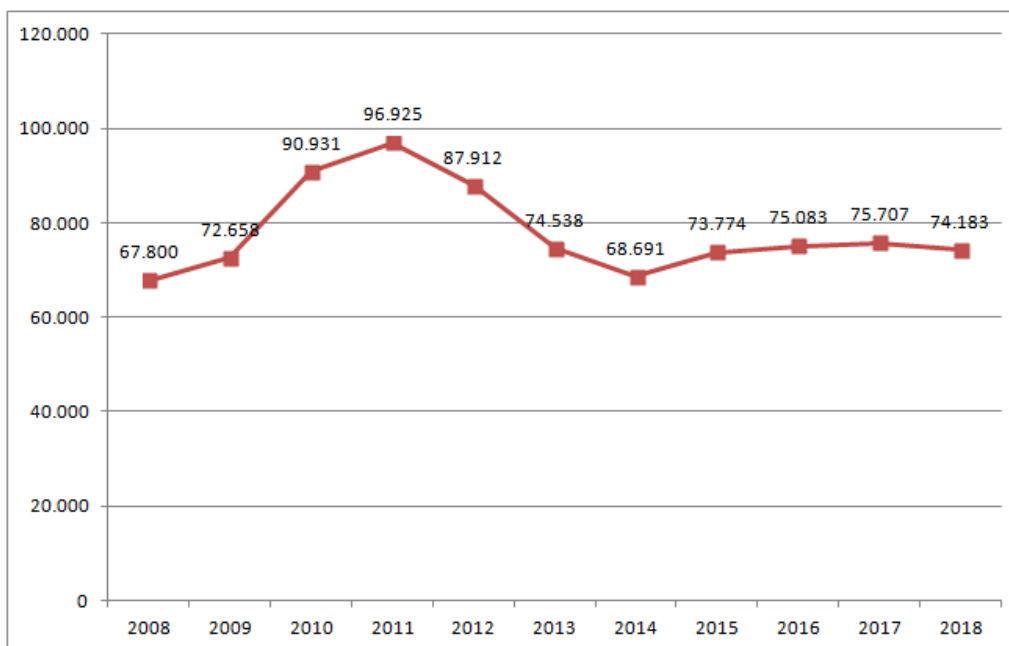
Πίνακας 8: Κλοπές-Διαρρήξεις κατά την περίοδο 2008-2018

Έτος	Αριθμός κλοπών-διαρρήξεων	Αριθμός εξιχνιάσεων	Ποσοστό εξιχνιάσεων
2008	67.800	12.206	35%
2009	72.658	13.309	38%
2010	90.931	15.655	37%
2011	96.925	16.714	34%
2012	87.912	16.395	41%
2013	74.538	15.086	48%
2014	68.691	13.593	49%
2015	73.774	13.247	48%
2016	75.083	14.798	55%
2017	75.707	15.048	36%
2018	74.183	14.389	37%

Πηγή: Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη

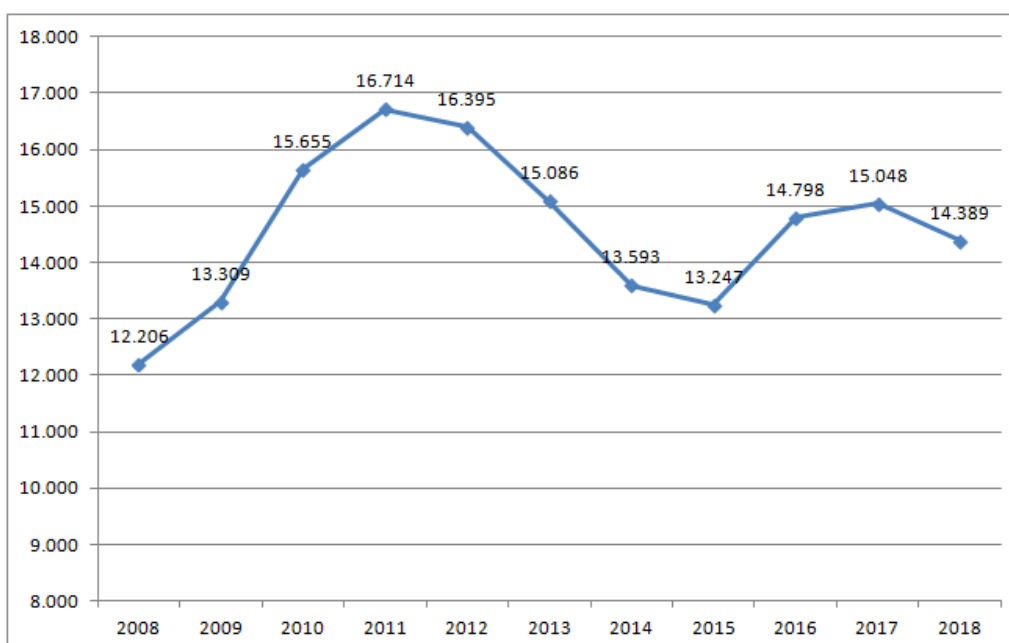
Διαπιστώνεται μια ξεκάθαρη ανοδική πορεία του αδικήματος της κλοπής κατά τα έτη 2008-2011, ενώ στα έτη 2011-2014 παρατηρείται μείωση η οποία προσεγγίζει τα προ κρίσης νούμερα. Επίσης, για τα έτη 2014-2018 παρατηρείται σταθερότητα με μικρές αυξομειώσεις.

Στο Διάγραμμα 10 απεικονίζεται η διαχρονική εξέλιξη κλοπών-διαρρήξεων κατά την περίοδο 2008-2018.

Διάγραμμα 10: Διαχρονική εξέλιξη κλοπών-διαρρήξεων κατά την περίοδο 2008-2018

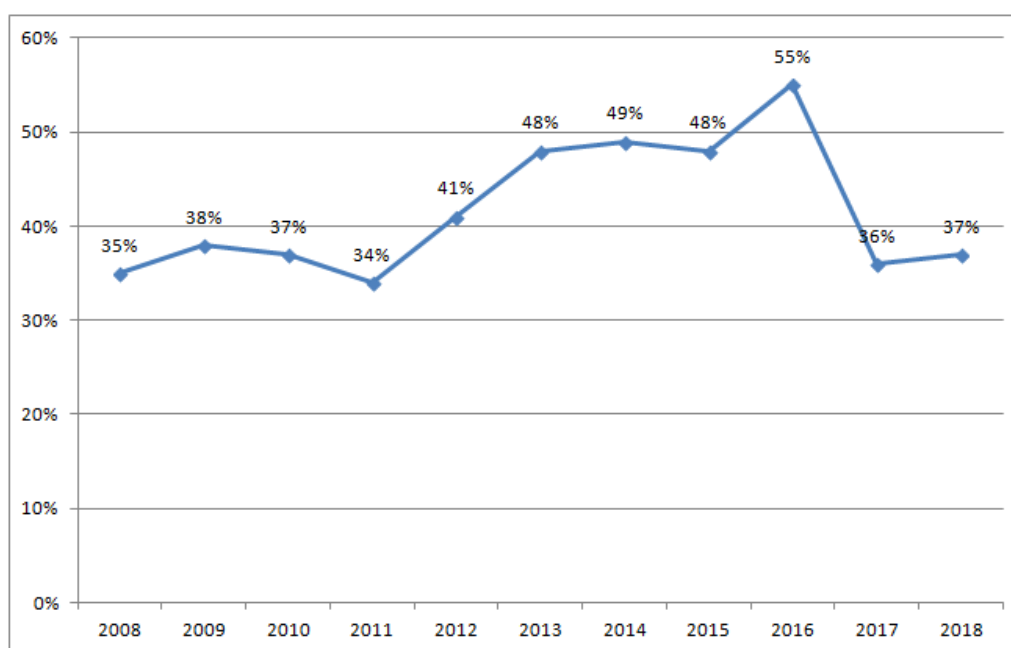
Στο Διάγραμμα 11 απεικονίζεται η διαχρονική εξέλιξη των εξιχνιάσεων κλοπών, δηλαδή οι περιπτώσεις εκείνες όπου η ΕΛΑΣ εντόπισε τους δράστες και τους παρέπεμψε στην δικαιοσύνη.

Διάγραμμα 11: Διαχρονική εξέλιξη εξιχνιάσεων κλοπών κατά την περίοδο 2008-2018

Παρατηρείται μια ξεκάθαρη ανοδική πορεία κατά τα έτη 2008-2011, ενώ για τα έτη 2011-2015 παρατηρείται ραγδαία μείωση των εξιχνιάσεων η οποία ακολουθεί την ραγδαία μείωση των κλοπών. Για τα έτη 2015-2017 παρατηρείται αύξηση, ενώ για το έτος 2018 μία μικρή πτώση των εξιχνιάσεων, σταθερά πάνω από τις 12.000 εξιχνιάσεις του 2008.

Στο *Διάγραμμα 12* απεικονίζεται η διαχρονική εξέλιξη του ποσοστού εξιχνιάσεων κλοπών, το οποίο αποτελεί βασικό δείκτη μέτρησης της αποτελεσματικότητας της ΕΛΑΣ.

Διάγραμμα 12: Διαχρονική εξέλιξη ποσοστού εξιχνιάσεων κλοπών κατά την περίοδο 2008-2018

Παρατηρείται ένα σταθερά υψηλό ποσοστό εξιχνιάσεων κλοπών από 34% έως και 55%. Πιο συγκεκριμένα, εμφανίζεται μια σταθερή πορεία τα έτη 2008-2011, ενώ για τα έτη 2012-2016 παρατηρείται ραγδαία αύξηση του ποσοστού εξιχνιάσεων η οποία φθάνει το 2015 το 55% ένα πολύ υψηλό ποσοστό. Για τα έτη 2017-2018 παρατηρείται μείωση του ποσοστού εξιχνιάσεων αγγίζοντας τα προ-κρίσης νούμερα.

4.2.6. Κλοπές τροχοφόρων

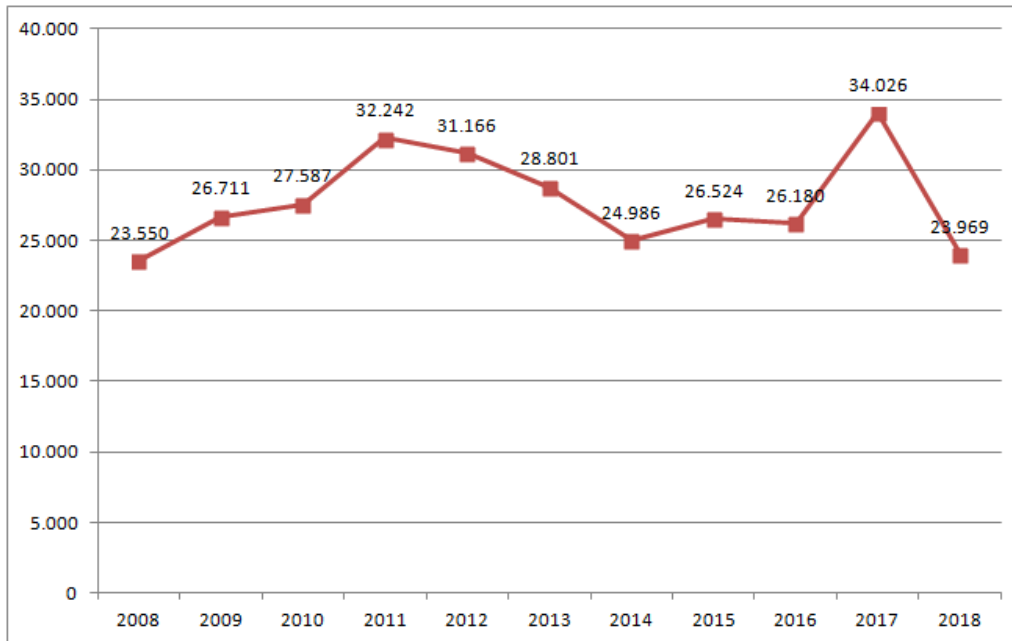
Στον Πίνακα 9 αποτυπώνεται η εικόνα του εγκλήματος της κλοπής τροχοφόρων στην Ελλάδα και η διαχρονική της εξέλιξη κατά την περίοδο της οικονομικής κρίσης. Συγκεκριμένα παρουσιάζεται ο αριθμός των κλοπών τροχοφόρων, ο αριθμός των εξιχνιασθέντων από την ΕΛΑΣ κλοπών τροχοφόρων, καθώς και το ποσοστό εξιχνιάσεων κατά την περίοδο 2008-2018.

Πίνακας 9: Κλοπές τροχοφόρων κατά την περίοδο 2008-2018

Έτος	Αριθμός κλοπών- διαρρήξεων	Αριθμός εξιχνιάσεων	Ποσοστό εξιχνιάσεων
2008	23.550	10.242	43%
2009	26.711	10.990	41%
2010	27.587	9.724	35%
2011	32.242	11.417	35%
2012	31.166	10.344	33%
2013	28.801	8.778	30%
2014	24.986	7.707	31%
2015	26.524	8.259	31%
2016	26.180	8.543	33%
2017	34.026	7.537	22%
2018	23.969	7.315	31%

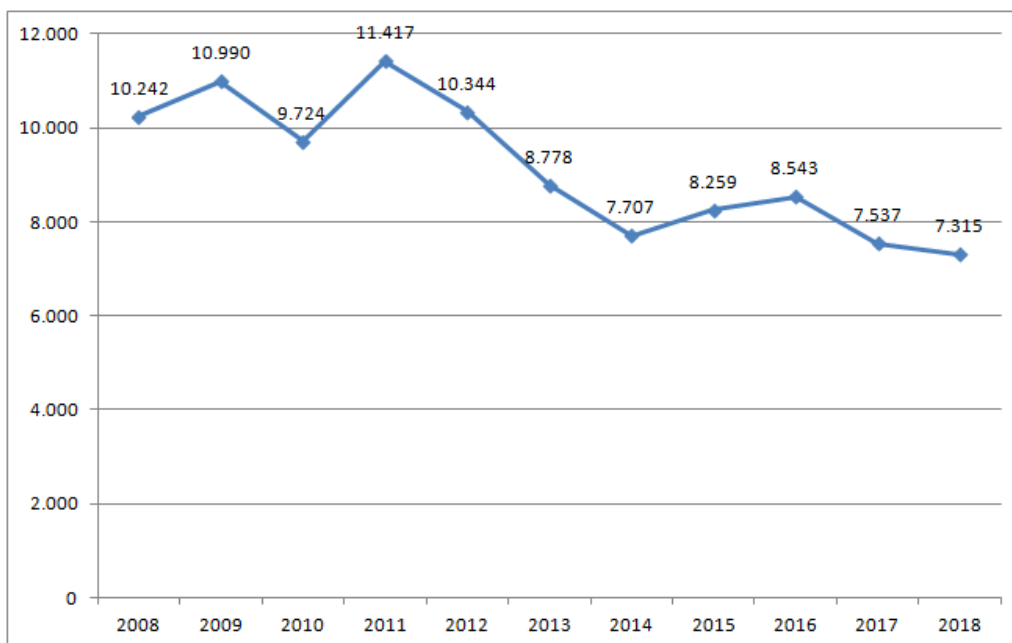
Πηγή: Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη

Διαπιστώνεται μια ξεκάθαρη ανοδική πορεία του αδικήματος της κλοπής τροχοφόρων κατά τα έτη 2008-2011, ενώ στα έτη 2011-2014 παρατηρείται μείωση η οποία προσεγγίζει τα προ-κρίσης νούμερα. Επίσης, για τα έτη 2014-2018 παρατηρείται σταθερότητα με μικρές αυξομειώσεις (Διάγραμμα 13).

Διάγραμμα 13: Διαχρονική εξέλιξη κλοπών τροχοφόρων κατά την περίοδο 2008-2018

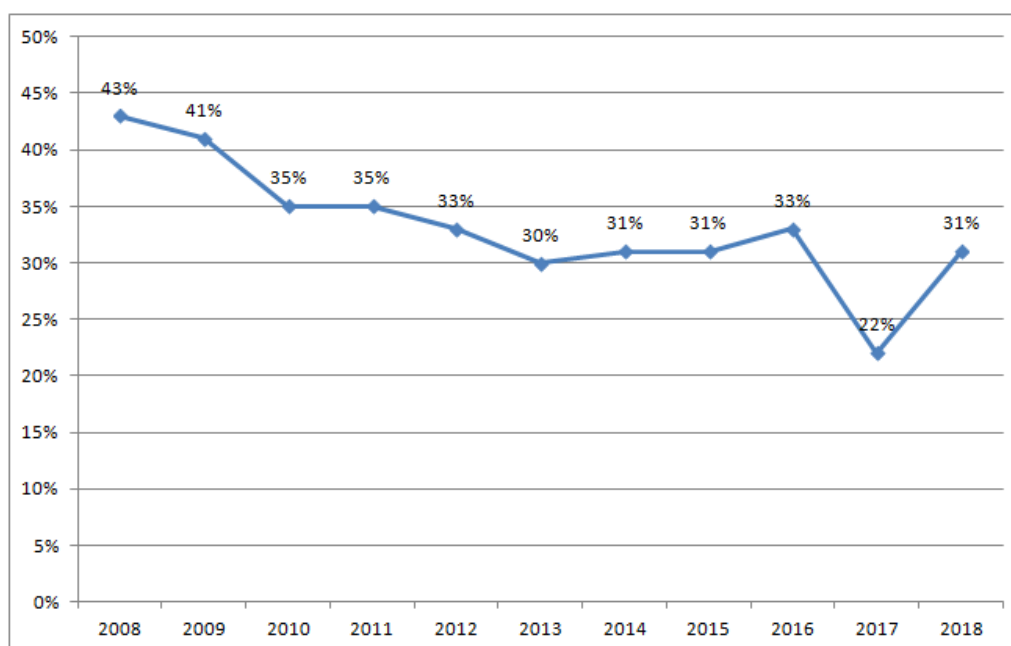
Στο Διάγραμμα 14 απεικονίζεται η διαχρονική εξέλιξη των εξιχνιάσεων κλοπών τροχοφόρων, δηλαδή οι περιπτώσεις εκείνες όπου η ΕΛΑΣ εντόπισε τους δράστες και τους παρέπεμψε στην δικαιοσύνη.

Διάγραμμα 14: Διαχρονική εξέλιξη εξιχνιάσεων κλοπών τροχοφόρων κατά την περίοδο 2008-2018

Παρατηρείται μια ξεκάθαρη ανοδική πορεία κατά τα έτη 2008-2011, ενώ για τα έτη 2012-2014 παρατηρείται ραγδαία μείωση των εξιχνιάσεων η οποία ακολουθεί την ραγδαία μείωση των κλοπών τροχοφόρων. Για τα έτη 2014-2017 παρατηρείται πτωτική τάση των εξιχνιάσεων, σταθερά κάτω από τα προ-κρίσης νούμερα.

Στο Διάγραμμα 15 απεικονίζεται η διαχρονική εξέλιξη του ποσοστού εξιχνιάσεων κλοπών τροχοφόρων, το οποίο αποτελεί βασικό δείκτη μέτρησης της αποτελεσματικότητας της ΕΛΑΣ.

Διάγραμμα 15: Διαχρονική εξέλιξη ποσοστού εξιχνιάσεων κλοπών τροχοφόρων κατά την περίοδο 2008-2018

Σε όλο το εξεταζόμενο διάστημα, παρατηρείται μια σταθερή πτωτική πορεία του ποσοστού εξιχνιάσεων, η οποία σε καμία περίπτωση δεν αγγίζει τα προ-κρίσης νούμερα.

4.3. Ανθρωποκτονίες

Η ανθρωποκτονία αποτελεί ένα μοναδικό έγκλημα, καθώς όποιος στερεί τη ζωή κάποιου διαταράσσει τη φυσική τάξη (Fletcher, 2000) και αποδεικνύει ακραία αδιαφορία για τη αξία της ανθρώπινης ζωής (Τσουραμάνης, 1998).

Η αφαίρεση μιας ανθρώπινης ζωής στατιστικά φαίνεται να διακρίνεται από μικρή και μάλλον εξαιρετική παρουσία (Smith & Zahn, 1999). Παρόλα αυτά, αυτή καθεαυτή ως πράξη, αποτελούσε και αποτελεί την ύψιστη εκδήλωση αντικοινωνικής συμπεριφοράς και βασικό δείκτη μέτρησης της βιαιότητας μιας κοινωνίας. Τα ΜΜΕ και η αστυνομική λογοτεχνία, εκμεταλλευόμενα την ιδιαίτερη απαξία της ανθρωποκτονίας με πρόθεση στην κοινωνική συνείδηση έχουν συμβάλει σημαντικά στη δημιουργία και διάδοση μιας ιδιαίτερης μυθολογίας που συχνά δίνει σε αυτή την εγκληματική πράξη και στα άτομα που πρωταγωνιστούν διαστάσεις που απέχουν από μία κατ' αυτούς συχνά πεζή πραγματικότητα, η οποία τις περισσότερες φορές δεν εξυπηρετεί τον εντυπωσιασμό του θεατή. Μάλιστα, με την υπερπροβολή του φόνου τα ΜΜΕ δημιουργούν την εντύπωση ότι υπάρχει πραγματικά πολύ μεγάλη πιθανότητα κάποιος, ανεξαρτήτως ηλικίας (νέος, μεσήλικας, ηλικιωμένος) και τόπου διαμονής (είτε είναι κάτοικος ενός αστικού κέντρου, είτε είναι κάτοικος της περιφέρειας), να πέσει θύμα μιας τέτοιας βίαιης εγκληματικής πράξης (Holmes & De Burger, 1988).

Όμως η θεωρία και η έρευνα έχουν καταδείξει ότι ένας πολίτης έχει πολύ μεγαλύτερες πιθανότητες να πέσει θύμα ενός εγκλήματος κατά της ιδιοκτησίας (property crime) παρά ενός βίαιου εγκλήματος κατά της ζωής. Εκκινώντας επηρεασμένοι από τη μαγεία των αριθμών (εν γνώσει και εν συνειδήσει βέβαια της «κατασκευής» στην οποία όλες οι στατιστικές καταλήγουν) στα ακόλουθα (Πανούσης, 2004):

Η ανθρωποκτονία προβλέπεται και τιμωρείται στον ΠΚ σύμφωνα με τα άρθρα 299 και 302, στα οποία ορίζονται ως εξής:

Ανθρωποκτονία με δόλο (άρθρο 299 ΠΚ)

«1. Όποιος σκότωσε άλλον τιμωρείται με κάθειρξη ισόβια ή πρόσκαιρη τουλάχιστον δέκα ετών.

2. Αν η πράξη αποφασίστηκε και εκτελέστηκε σε βρασμό ψυχικής ορμής, επιβάλλεται κάθειρξη.»

Ανθρωποκτονία από αμέλεια (άρθρο 302 ΠΚ)

«Όποιος από αμέλεια σκότωσε άλλον, τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον τριών μηνών.»

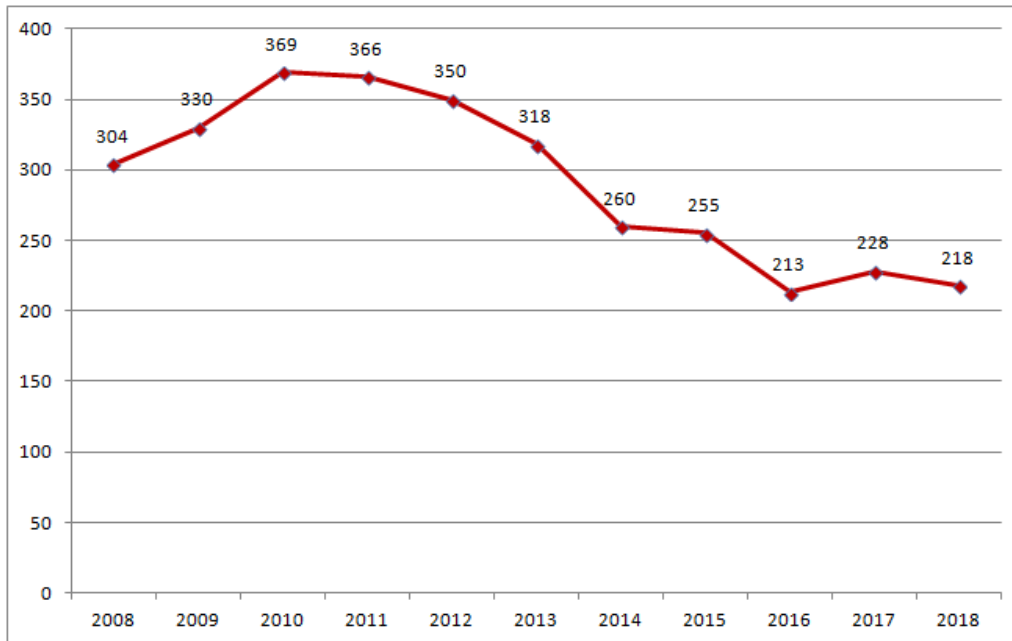
Στον Πίνακα 10 αποτυπώνεται η εικόνα της ανθρωποκτονίας με πρόθεση στην Ελλάδα και η διαχρονική της εξέλιξη κατά την περίοδο της οικονομικής κρίσης. Περαιτέρω για την ίδια περίοδο ερευνάται και η αποτελεσματικότητα της ΕΛΑΣ μέσω των εξιχνιάσεων.

Πίνακας 10: Ανθρωποκτονίες κατά την περίοδο 2008-2018

Έτος	Τετελεσμένες ανθρωποκτονίες	Απόπειρες ανθρωποκτονιών	Σύνολο ανθρωποκτονιών	Αριθμός εξιχνιάσεων	Ποσοστό εξιχνιάσεων
2008	139	165	304	242	80%
2009	143	187	330	252	76%
2010	176	193	369	265	72%
2011	184	182	366	291	80%
2012	165	185	350	268	77%
2013	141	177	318	283	89%
2014	105	155	260	234	90%
2015	86	169	255	210	82%
2016	81	132	213	183	86%
2017	78	150	228	188	82%
2018	94	124	218	172	79%

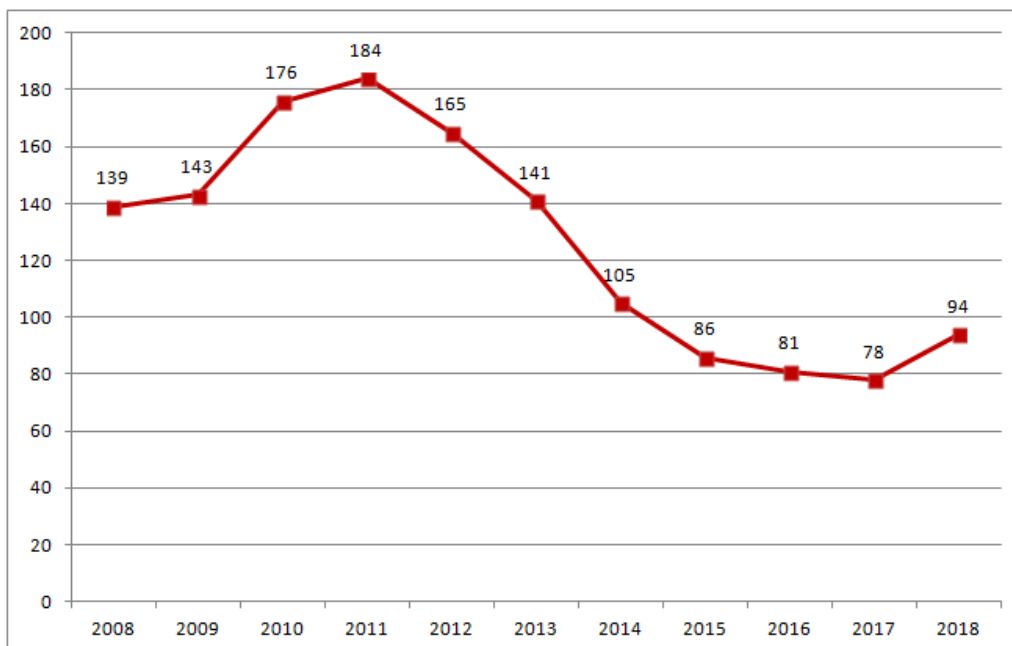
Πηγή: Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη

Στο Διάγραμμα 16 απεικονίζεται η διαχρονική εξέλιξη των ανθρωποκτονιών. Διαπιστώνεται μια ξεκάθαρη ανοδική πορεία κατά τα έτη 2008-2010, ενώ στα έτη 2010-2018 παρατηρείται ραγδαία μείωση με εξαίρεση το 2017. Συνολικά οι ανθρωποκτονίες μειώθηκαν κατά 28.2%.

Διάγραμμα 16: Διαχρονική εξέλιξη ανθρωποκτονιών κατά την περίοδο 2008-2018

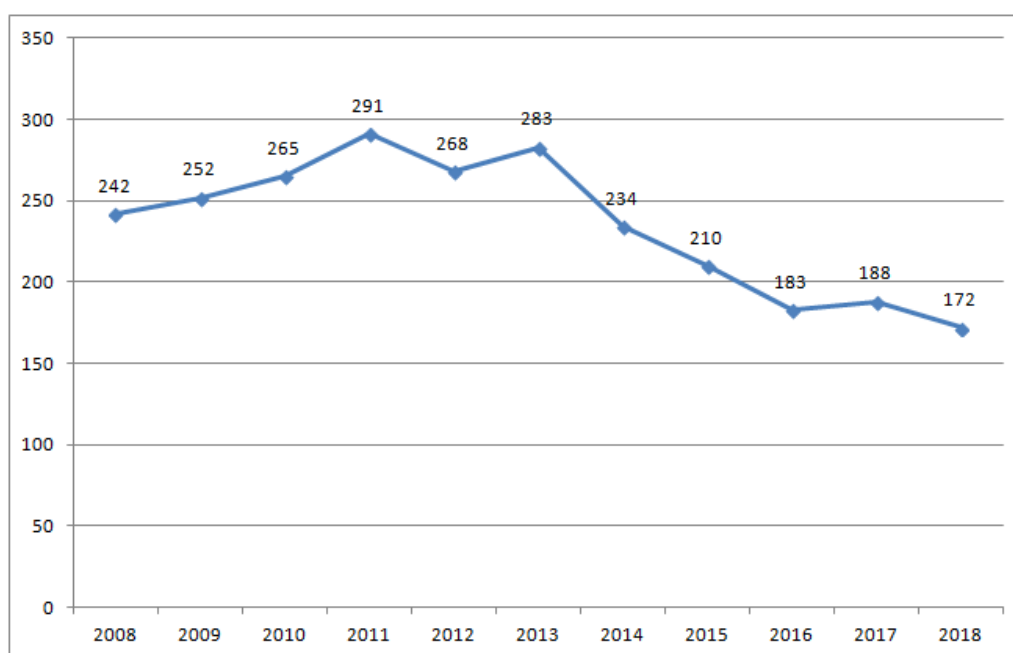
Στο *Διάγραμμα 17* απεικονίζεται η διαχρονική εξέλιξη των τετελεσμένων ανθρωποκτονιών, δηλαδή οι περιπτώσεις εκείνες όπου το θύμα απεβίωσε.

Διάγραμμα 17: Διαχρονική εξέλιξη τετελεσμένων ανθρωποκτονιών κατά την περίοδο 2008-2018

Διαπιστώνεται μια ξεκάθαρη ανοδική πορεία των τετελεσμένων ανθρωποκτονιών κατά τα έτη 2008-2011, ενώ στα έτη 2012-2018 παρατηρείται ραγδαία μείωση με εξαίρεση το έτος 2018. Συνολικά οι τετελεσμένες ανθρωποκτονίες μειώθηκαν κατά 28.9%, ποσοστό ελαφρώς μεγαλύτερο από το αντίστοιχο ποσοστό μείωσης του συνολικού αριθμού ανθρωποκτονιών.

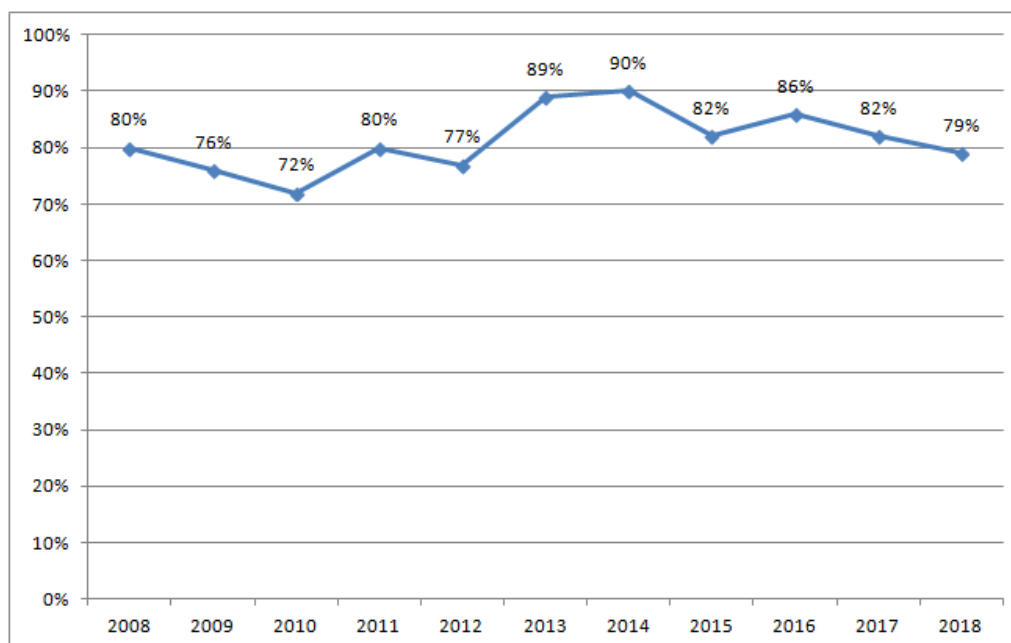
Στο *Διάγραμμα 18* απεικονίζεται η διαχρονική εξέλιξη των εξιχνιάσεων ανθρωποκτονιών, δηλαδή οι περιπτώσεις εκείνες όπου η ΕΛΑΣ εντόπισε τους δράστες και τους παρέπεμψε στην δικαιοσύνη.

Διάγραμμα 18: Διαχρονική εξέλιξη εξιχνιάσεων ανθρωποκτονιών κατά την περίοδο 2008-2018

Παρατηρείται μια ξεκάθαρη ανοδική πορεία κατά τα έτη 2008-2011, ενώ στα έτη 2012-2018 παρατηρείται ραγδαία μείωση με εξαίρεση τα έτη 2013 και 2017.

Στο *Διάγραμμα 19* απεικονίζεται η διαχρονική εξέλιξη του ποσοστού εξιχνιάσεων ανθρωποκτονιών, το οποίο αποτελεί βασικό δείκτη μέτρησης της αποτελεσματικότητας της ΕΛΑΣ.

Διάγραμμα 19: Διαχρονική εξέλιξη ποσοστού εξιχνιάσεων ανθρωποκτονιών κατά την περίοδο 2008-2018

Παρατηρείται ένα σταθερά υψηλό ποσοστό εξιχνιάσεων από 70% έως και 90% με μικρές αυξομειώσεις.

4.4. Ναρκωτικά

Η Ελλάδα χαρακτηρίζεται ως μια από τις «πύλες εισόδου» των ναρκωτικών ουσιών που εισάγονται στην Ευρώπη, χώρα διέλευσης, αλλά και τόπος προορισμού περιορισμένων ποσοτήτων για εγχώρια κατανάλωση. Στη γεωμορφολογική χαρακτηριστική της είναι ιδιαίτερη, προκαλώντας δυσχέρεια στη δράση των Διοικητικών Αρχών, καθώς διαθέτει εκτεταμένη ακτογραμμή που αγγίζει τα 18.000 χιλιόμετρα, πολυάριθμα νησιά και βραχονησίδες (περισσότερα από 9.000), μεγάλο αριθμό αερολιμένων και λιμένων, αλλά και στρατηγική θέση ανάμεσα σε τρεις ηπείρους. Ειδικότερα, η Ελλάδα βρίσκεται πάνω σε έναν από τους κυριότερους δρόμους διακίνησης ναρκωτικών, το λεγόμενο «Βαλκανικό Άξονα», ο οποίος ενώνει την περιοχή με τη μεγαλύτερη παραγωγή οπιούχων στον κόσμο (Κεντρική Ασία) και

τη γειτονική της Μέση Ανατολή με τις χώρες της Βορειοδυτικής Ευρώπης, οι οποίες αποτελούν σημαντικότερους καταναλωτές. Η Ελλάδα διαθέτει πλήθος διεθνών λιμένων και αερολιμένων και σε συνδυασμό με το γεγονός ότι τα εκτεταμένα ελληνικά σύνορα αποτελούν ταυτόχρονα και σύνορα της ΕΕ, διευκολύνεται η εισαγωγή φορτίων κοκαΐνης που προέρχονται από χώρες κυρίως της Λατινικής Αμερικής. Περαιτέρω, η Ελλάδα γειτνιάζει με την Αλβανία η οποία αποτελεί τον σημαντικότερο προμηθευτή ακατέργαστης κάνναβης των χωρών της Γηραιάς ηπείρου, ενώ η θαλάσσια περιοχή νότια της Κρήτης αποτελεί σημείο διέλευσης φορτίων κατεργασμένης κάνναβης μεγάλης κλίμακας.

Το σύνολο των προαναφερμένων στοιχείων, σε συνδυασμό, αφενός με τις δυσχερείς οικονομικές συνθήκες που έχουν διαμορφωθεί και αφετέρου με τη γενικότερη αστάθεια στη γεωπολιτική, καθιστούν την Ελλάδα περιοχή ιδιαίτερου ενδιαφέροντος και δράσης για τα δίκτυα διακίνησης ναρκωτικών ουσιών.

Οι εγκληματικές ομάδες που δρουν στην Ελλάδα στο πεδίο της διακίνησης ναρκωτικών, χαρακτηρίζονται από πολυμορφία και προσαρμοστικότητα, κατορθώνουν όχι μόνο να μεταλλάσσονται, σε ένα διαρκώς μεταβαλλόμενο περιβάλλον, αλλά και να αποκτούν μεγαλύτερη ειδίκευση. Οι ομάδες αυτές εκμεταλλεύονται την τεχνολογική ανάπτυξη, ώστε να εφεύρουν νέες μεθόδους απόκρυψης, και έχουν στη διάθεσή τους έμπειρα και ικανή στελέχη, καθιστώντας έτσι δυσκολότερο το έργο των Διοικητικών Αρχών. Σε μεγάλο ποσοστό, οι εν λόγω εγκληματικές ομάδες δραστηριοποιούνται στην παράλληλη διακίνηση περισσότερων της μίας ουσίας, συνήθως είναι ανομοιογενείς ως προς την εθνικότητα των μελών τους, αποτελούμενες κυρίως από ημεδαπούς και αλβανούς υπηκόους, ενώ η δράση τους συχνά συνδυάζεται και με άλλες εγκληματικές «δραστηριότητες». Ειδικότερα, διαπιστώνονται να συνυπάρχουν παραβάσεις/αδικήματα τελωνειακού κώδικα, κλοπής (οχημάτων, λοιπών αντικειμένων), βαριές και επικίνδυνες σωματικές βλάβες, απόπειρες ανθρωποκτονίας, κυκλοφορία παραχαραγμένων νομισμάτων, αρχαιοκαπηλία, νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματική δραστηριότητα κ.λπ., ενώ κατάσχονται πλήθος πολεμικών τυφεκίων, φυσίγγια διαφόρων διαμετρημάτων, καραμπίνες, περίστροφα, πιστολιά κ.λπ.

Οι οργανωμένες εγκληματικές ομάδες λαμβάνουν αυξημένα μέτρα προστασίας για τα μέλη τους, τις ναρκωτικές ουσίες που κατέχουν και διακινούν, καθώς και τα περιουσιακά στοιχεία τους που έχουν προκύψει από παράνομα κέρδη. Έτσι, σε οικίες που χρησιμοποιούν ως χώρους αποθήκευσης και εργαστήρια, οι εν λόγω ομάδες συχνά εγκαθιστούν συστήματα καταγραφής εικόνας και ήχου περιμετρικά του εξωτερικού χώρου, ενώ παράλληλα εφαρμόζουν μέτρα αντιπαρακολούθησης με τσιλιαδόρους, οχήματα προπομπούς, ασυρμάτους επικοινωνίας κ.λπ. Τα μέλη τέτοιου τύπου ομάδων χρησιμοποιούν τηλεφωνικές συνδέσεις που αλλάζουν συχνά και δεν είναι δηλωμένες στα πραγματικά τους στοιχεία αλλά σε στοιχεία υπηκόων τρίτων χωρών, ενώ χρησιμοποιούν διαφορετικές συνδέσεις για τις παράνομες δραστηριότητες τους από αυτές για τις προσωπικές τους συνομιλίες. Επιπλέον, τα μέλη των εγκληματικών ομάδων κατά τις συνομιλίες τους μιλούν κωδικοποιημένα, χρησιμοποιώντας συστηματικά συγκεκριμένες λήξεις και φράσεις «κλειδιά», ενώ χρησιμοποιούν συγκεκριμένες εφαρμογές του διαδικτύου καθώς και μέσα κοινωνικής δικτύωσης. Παράλληλα, οι ομάδες λαθρεμπορίας ναρκωτικών προκειμένου να νομιμοποιήσουν τα παράνομα κέρδη τους, μεταξύ άλλων, εκμεταλλεύονται/ συστήνουν εμπορικές εταιρίες, χρησιμοποιούν κερδισμένα δελτία ΟΠΑΠ κ.λπ.

Η οικονομική κρίση επηρέασε και τις τιμές των ναρκωτικών ουσιών. Έτσι, προ κρίσης, το χασίς στο εμπόριο ναρκωτικών έφτανε μέχρι και τα 1.800€ το κιλό, ενώ σήμερα δεν υπερβαίνει τα 1.000€ και μπορεί να πέσει μέχρι και τα 700€, εφόσον αγοραστεί απευθείας από τον προμηθευτή. Στη συντριπτική τους πλειονότητα οι ποσότητες χασίς που κυκλοφορούν στις παράνομες αγορές της χώρας μας προέρχονται από την Αλβανία. Τα περισσότερα φορτία ακολουθούν τον δυτικό δρόμο της Ελλάδας, εισέρχονται από την περιοχή της Ηπείρου, κατευθύνονται κυρίως στην Αθήνα και ορισμένα διαχωρίζονται για να κατευθυνθούν στη Βόρεια Ελλάδα. Σε πολλές περιπτώσεις εισαγωγών πάντως τα φορτία της ινδικής κάνναβης φτάνουν στη Θεσσαλονίκη μέσω της Δυτικής Μακεδονίας και των περασμάτων των ελληνοαλβανικών συνόρων.

Η κάθετη πτώση στις τιμές του χασίς παρατηρείται και στις μικροποσότητες, αφού τα δέματα των 10 γραμμαρίων παλιότερα πωλούνταν σε ποσά που κυμαίνονταν από 30€ έως 40€, ενώ σήμερα η τιμή έπεσε στα 10€. Παρόμοια είναι η πτώση και στην τιμή της κοκαΐνης, παρότι θεωρείται ναρκωτικό της ελίτ. Το κιλό του ακριβού ναρκωτικού κυμαίνεται σήμερα στις 35.000€, όταν προ-κρίσης δεν έπεφτε κάτω από 50.000€.

ενώ οι δόσεις της κοκαΐνης κοστίζουν 50€ ευρώ όταν πριν από περίπου δύο χρόνια η τιμή τους δεν ήταν χαμηλότερη των 70€.

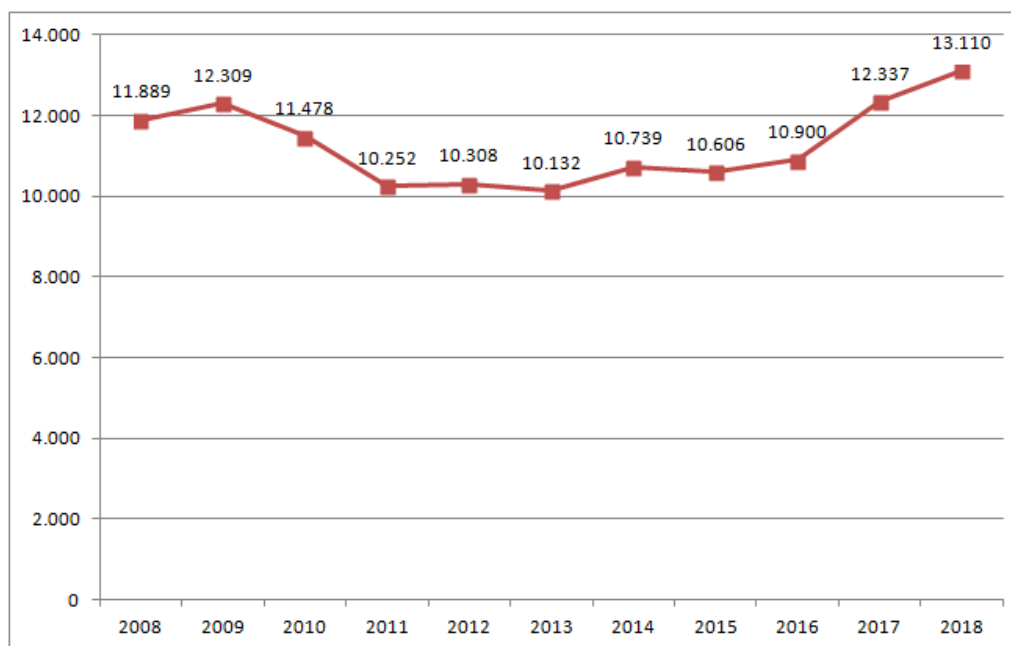
Με βάση την παραπάνω ανάλυση, κρίθηκε απαραίτητο να εξεταστεί η αποτελεσματικότητα της ΕΛΑΣ στις περιπτώσεις ναρκωτικών. Στον Πίνακα 11 παρουσιάζεται ο αριθμός των τετελεσμένων υποθέσεων ναρκωτικών και των αποπειρών, ο αριθμός των εξιχνιασθέντων από την ΕΛΑΣ υποθέσεων ναρκωτικών, καθώς και το ποσοστό των εξιχνιασθέντων περιπτώσεων κατά την περίοδο 2008-2018.

Πίνακας 11: Ναρκωτικά κατά την περίοδο 2008-2018

Έτος	Τετελεσμένα ναρκωτικά	Απόπειρες ναρκωτικών	Σύνολο υποθέσεων	Αριθμός εξιχνιάσεων	Ποσοστό εξιχνιάσεων
2008	11.861	28	11.889	11.203	94%
2009	12.278	31	12.309	11.674	95%
2010	11.439	39	11.478	10.974	96%
2011	10.203	49	10.252	9.792	96%
2012	10.249	59	10.308	9.818	95%
2013	10.120	12	10.132	9.758	96%
2014	10.675	64	10.739	10.201	95%
2015	10.602	4	10.606	10.292	97%
2016	10.892	8	10.900	10.569	97%
2017	12.306	31	12.337	11.876	96%
2018	13.110	0	13.110	12.909	98%

Πηγή: Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη

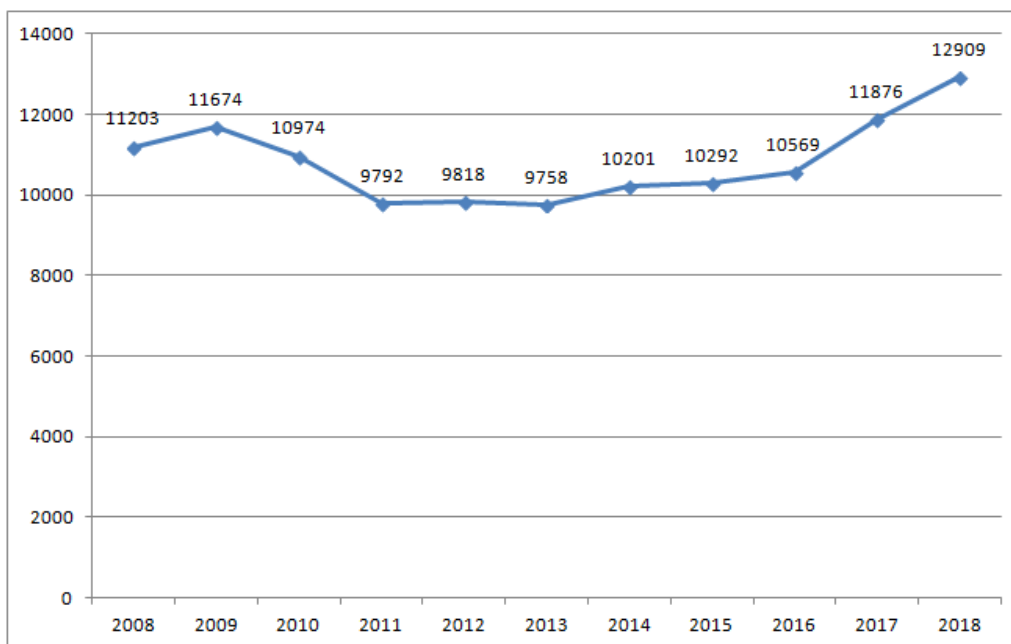
Στο Διάγραμμα 20 απεικονίζεται η διαχρονική εξέλιξη των υποθέσεων ναρκωτικών (τετελεσμένες και απόπειρες) κατά την περίοδο 2008-2018.

Διάγραμμα 20: Διαχρονική εξέλιξη ναρκωτικών κατά την περίοδο 2008-2018

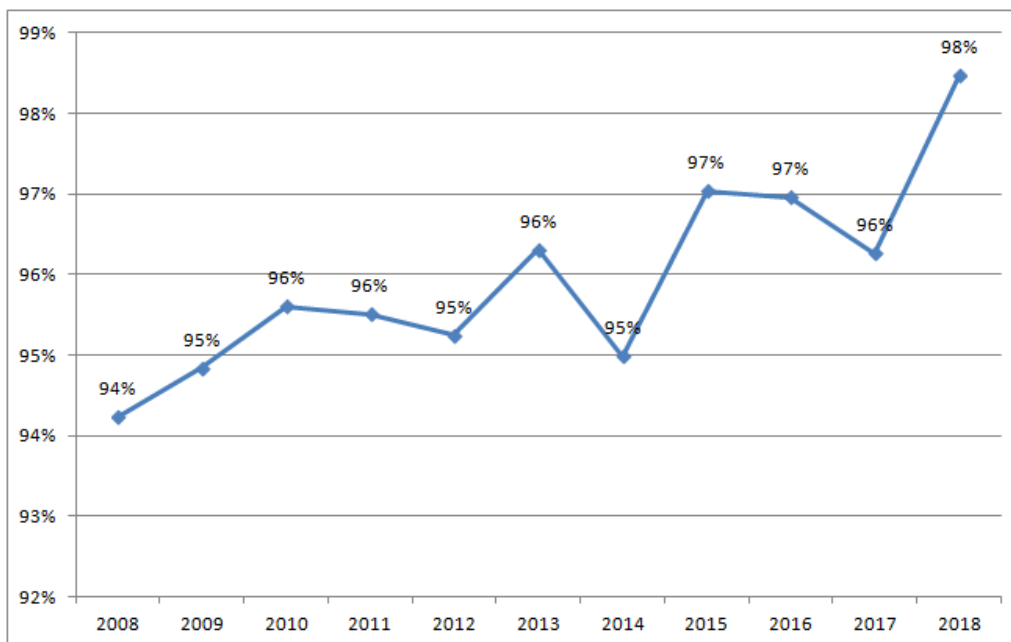
Οι υποθέσεις ναρκωτικών παραμένουν σε υψηλά επίπεδα, με 13.110 περιπτώσεις το 2018 έναντι 12.337 το 2017 (αύξηση 6,26%) και 11.889 το έτος βάσης 2008 (αύξηση 10,27%). Επισημαίνεται ότι την τελευταία τετραετία (2015-2018) οι περιπτώσεις ναρκωτικών εμφανίζουν μια σταθερά ανοδική πορεία. Ειδικότερα την τελευταία διετία, οι υποθέσεις ναρκωτικών που αναφέρει η ΕΛΑΣ είναι κατά 10% περισσότερες από τις προ-κρίσης περιπτώσεις.

Ο αριθμός των εξιγνιασθέντων υποθέσεων ναρκωτικών κινείται παράλληλα με το σύνολο των περιπτώσεων, εμφανίζοντας σταθερά ανοδική πορεία την τελευταία τετραετία (2015-2018) (Διάγραμμα 21).

Διάγραμμα 21: Διαχρονική εξέλιξη εξιγνιάσεων ναρκωτικών κατά την περίοδο 2008-2018

Στο Διάγραμμα 22 απεικονίζεται η διαχρονική εξέλιξη του ποσοστού εξιγνιάσεων ναρκωτικών, το οποίο αποτελεί βασικό δείκτη μέτρησης της αποτελεσματικότητας της ΕΛΑΣ.

Διάγραμμα 22: Διαχρονική εξέλιξη ποσοστού εξιγνιάσεων ναρκωτικών κατά την περίοδο 2008-2018

Σε όλο το εξεταζόμενο διάστημα, τα ποσοστά εξιγνιάσεων παραμένουν σε σταθερά ικανοποιητικά επίπεδα, ενώ το έτος 2018 βρέθηκαν στο εντυπωσιακό ποσοστό 98%.

4.5. Απάτες

Η απάτη προβλέπεται και τιμωρείται στον ΠΚ στο άρθρο 386 το οποίο προστατεύει την ιδιοκτησία όταν προσβάλλεται από τον δράστη. Σύμφωνα με το άρθρο 386 του ΠΚ, ορίζονται τα εξής σχετικά με την απάτη:

«1. Όποιος με την εν γνώσει παράσταση ψευδών γεγονότων σαν αληθινών ή την αθέμιτη απόκρυψη ή παρασιώπηση αληθινών γεγονότων βλάπτει ξένη περιουσία πείθοντας κάποιον σε πράξη, παράλειψη ή ανοχή με σκοπό από τη βλάβη αυτής της περιουσίας να αποκομίσει ο ίδιος ή άλλος παράνομο περιουσιακό όφελος τιμωρείται με φυλάκιση και χρηματική ποινή. Αν η ζημία που προκλήθηκε υπερβαίνει συνολικά το ποσό των 120.000 ευρώ επιβάλλεται κάθειρξη έως δέκα έτη και χρηματική ποινή.

2. Αν η απάτη στρέφεται άμεσα κατά του νομικού προσώπου του ελληνικού δημοσίου, των νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου ή των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης και η ζημία που προκλήθηκε υπερβαίνει συνολικά το ποσό των 120.000 ευρώ επιβάλλεται κάθειρξη τουλάχιστον δέκα ετών και χρηματική ποινή έως χίλιες ημερήσιες μονάδες. Η πράξη αυτή παραγράφεται μετά είκοσι έτη.»

Στον Πίνακα 12 αποτυπώνεται η εικόνα του εγκλήματος της απάτης στην Ελλάδα και η διαχρονική της εξέλιξη κατά την περίοδο της οικονομικής κρίσης. Συγκεκριμένα παρουσιάζεται ο αριθμός των περιπτώσεων απάτης, ο αριθμός των εξιχνιασθέντων από την ΕΛΑΣ περιπτώσεων απάτης, καθώς και το ποσοστό εξιχνιάσεων κατά την περίοδο 2008-2018.

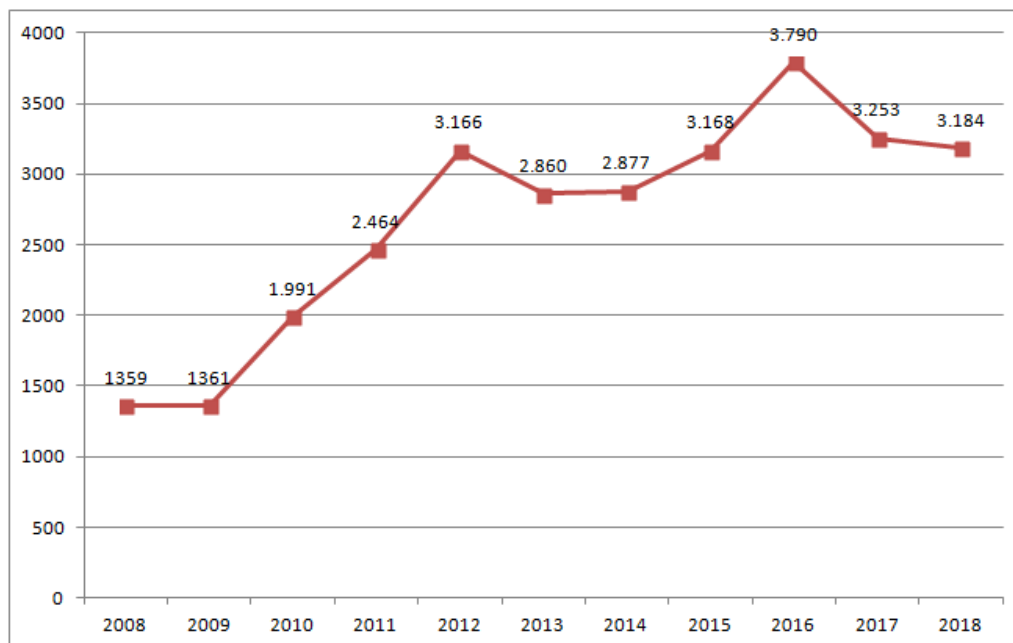
Πίνακας 12: Απάτες κατά την περίοδο 2008-2018

Έτος	Αριθμός περιπτώσεων απάτης	Αριθμός εξιχνιάσεων	Ποσοστό εξιχνιάσεων
2008	1359	479	35%
2009	1361	522	38%
2010	1.991	732	37%
2011	2.464	833	34%
2012	3.166	1.283	41%
2013	2.860	1.359	48%
2014	2.877	1.424	49%

Έτος	Αριθμός περιπτώσεων απάτης	Αριθμός εξιχνιάσεων	Ποσοστό εξιχνιάσεων
2015	3.168	1.515	48%
2016	3.790	2.066	55%
2017	3.253	1.163	36%
2018	3.184	1.189	37%

Πηγή: Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη

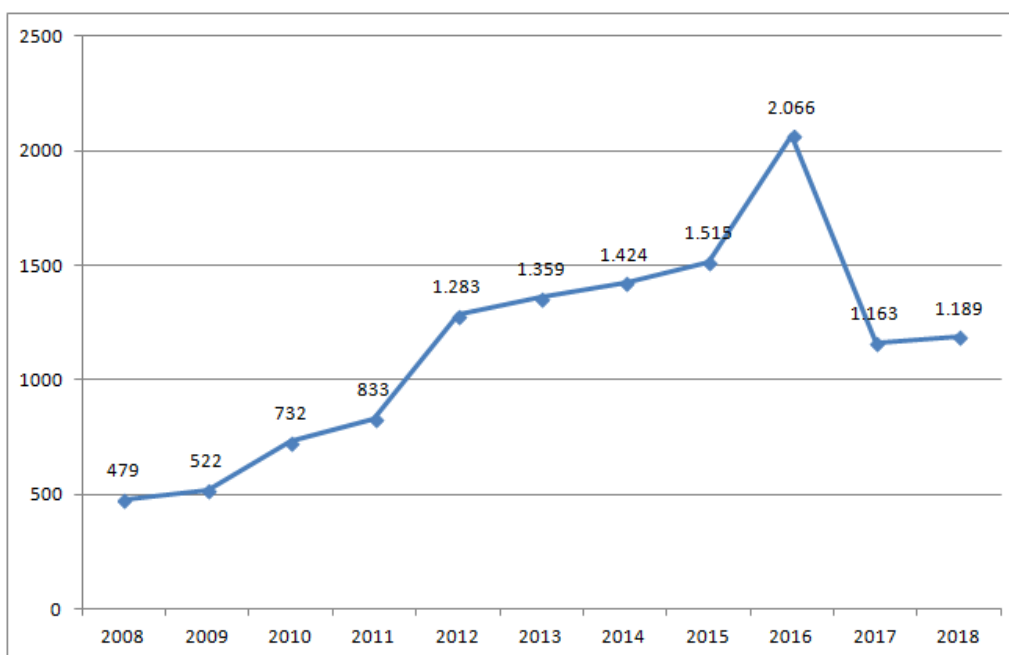
Στο Διάγραμμα 23 απεικονίζεται η διαχρονική εξέλιξη των περιπτώσεων απάτης κατά την περίοδο 2008-2018.

Διάγραμμα 23: Διαχρονική εξέλιξη περιπτώσεων απάτης κατά την περίοδο 2008-2018

Διαπιστώνεται μια ξεκάθαρη ανοδική πορεία του αδικήματος της απάτης κατά τα έτη 2008-2016, με εξαίρεση το έτος 2013, ενώ την τελευταία διετία πτώση αλλά σε νούμερα πολύ υψηλότερα από το προ-κρίσης έτος 2008. Το 2018 παρατηρείται αύξηση 134,29% σε σχέση με το 2008, ενώ η αύξηση αυτή ήταν ακόμα μεγαλύτερη το 2016 όπου έφτασε το 178,88%.

Στο Διάγραμμα 24 απεικονίζεται η διαχρονική εξέλιξη των εξιχνιασθέντων περιπτώσεων απάτης, δηλαδή οι περιπτώσεις εκείνες όπου η ΕΛΑΣ εντόπισε τους δράστες και τους παρέπεμψε στην δικαιοσύνη.

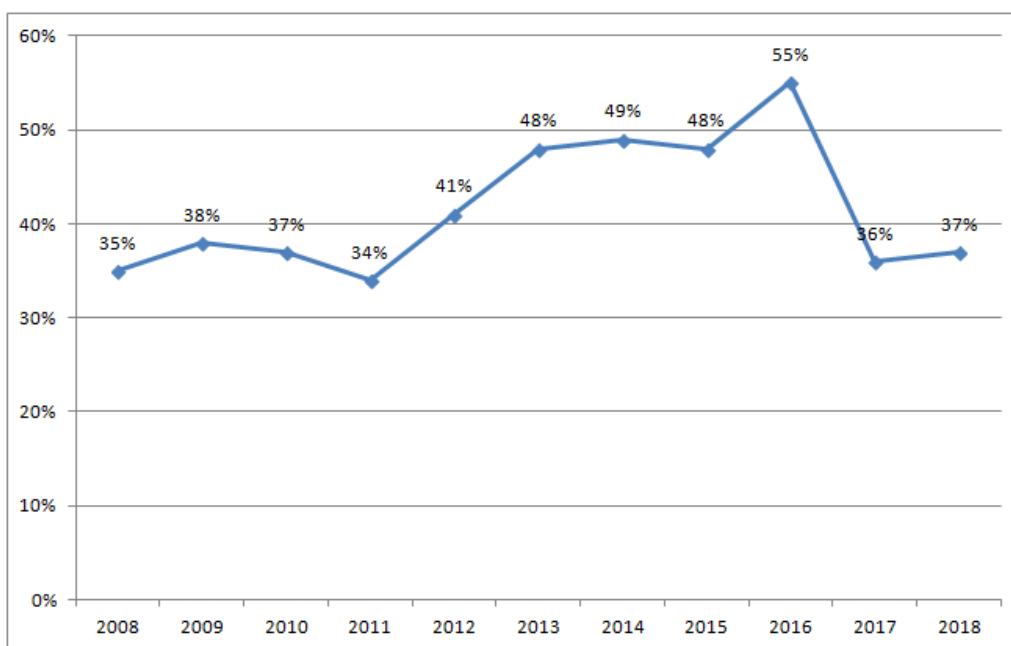

Διάγραμμα 24: Διαχρονική εξέλιξη εξιχνιάσεων απατών κατά την περίοδο 2008-2018

Ο αριθμός των εξιχνιασθέντων περιπτώσεων απάτης λησπειών αυξάνεται από τις 479 το 2008 στις 2.066 το 2016, μειώνεται στις 1.163 το 2017, για να αυξηθεί και πάλι το 2018 στις 1.189.

Στο Διάγραμμα 25 απεικονίζεται η διαχρονική εξέλιξη του ποσοστού εξιχνιάσεων απατών, το οποίο αποτελεί βασικό δείκτη μέτρησης της αποτελεσματικότητας της ΕΛΑΣ.

Παρατηρείται σταθερότητα στο ποσοστό των εξιχνιάσεων για την περίοδο 2008-2018. Το 2008 το ποσοστό ανέρχεται στο 35%, για τα επόμενα έτη παρατηρείται αύξηση του ποσοστού όπου το 2016 είναι 55%, ενώ για την διετία 2017-2018 παρατηρείται μείωση του ποσοστού η οποία επαναφέρει τις εξιχνιάσεις στην προ κρίσης εποχή.

Διάγραμμα 25: Διαχρονική εξέλιξη ποσοστού εξιγνιάσεων απατών κατά την περίοδο 2008-2018

4.6. Παραχαραγμένα νομίσματα

Στην παρούσα ενότητα εξετάζεται η αποτελεσματικότητα της ΕΛΑΣ στις περιπτώσεις παραχαραγμένων νομισμάτων. Στον Πίνακα 13 παρουσιάζεται ο αριθμός των τετελεσμένων υποθέσεων παραχαραγμένων νομισμάτων και των αποπειρών, ο αριθμός των εξιγνιασθέντων από την ΕΛΑΣ υποθέσεων, καθώς και το ποσοστό των εξιγνιασθέντων περιπτώσεων κατά την περίοδο 2008-2018.

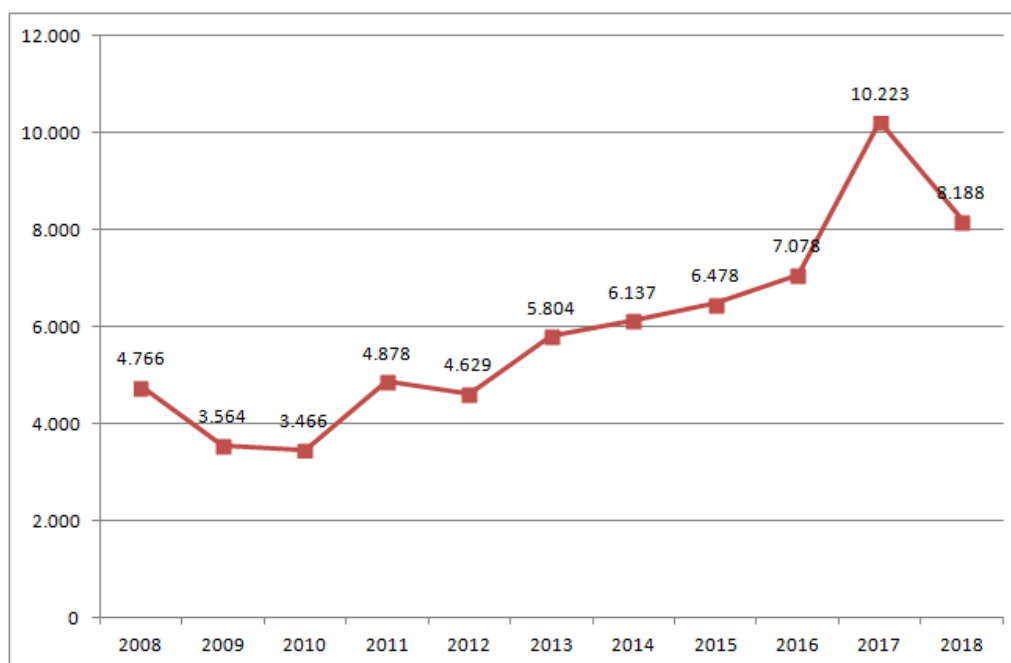
Πίνακας 13: Παραχαραγμένα νομίσματα κατά την περίοδο 2008-2018

Έτος	Τετελεσμένα	Απόπειρες	Σύνολο υποθέσεων	Αριθμός εξιγνιάσεων	Ποσοστό εξιγνιάσεων
2008	4.763	3	4.766	385	8%
2009	3.555	9	3.564	411	12%
2010	3.461	5	3.466	429	12%
2011	4.870	8	4.878	604	12%
2012	4.624	5	4.629	735	16%
2013	5.796	8	5.804	1.014	17%
2014	6.132	5	6.137	1.180	19%
2015	6.476	2	6.478	1.129	17%

Έτος	Τετελεσμένα	Απόπειρες	Σύνολο υποθέσεων	Αριθμός εξιχνιάσεων	Ποσοστό εξιχνιάσεων
2016	7.076	2	7.078	1.660	23%
2017	10.212	11	10.223	2.572	25%
2018	8.107	81	8.188	2.307	28%

Πηγή: Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη

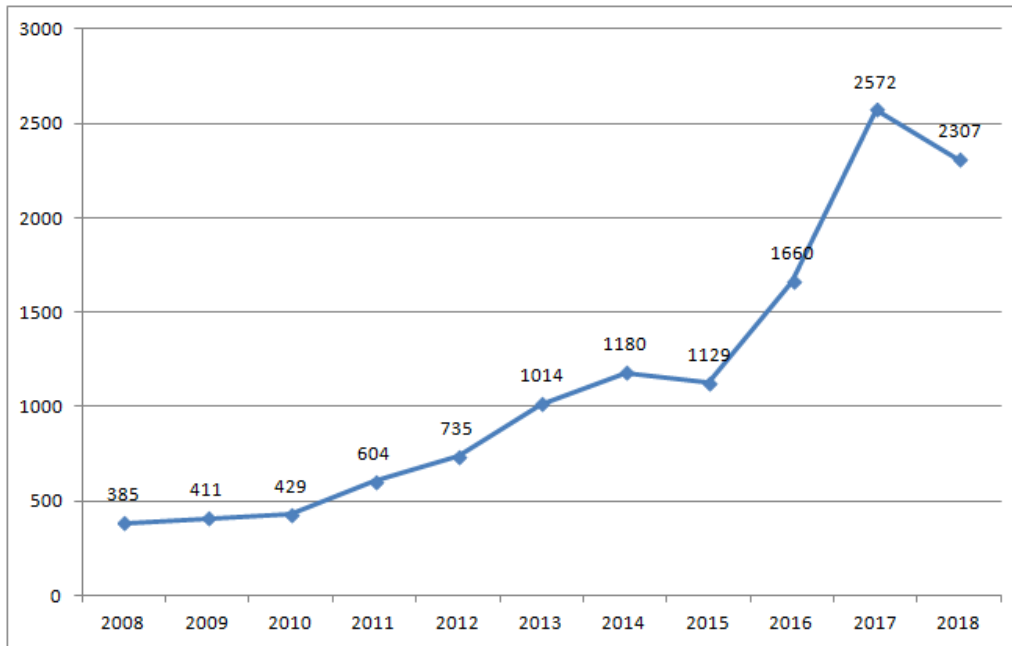
Στο Διάγραμμα 26 απεικονίζεται η διαχρονική εξέλιξη των υποθέσεων παραχαραγμένων νομισμάτων (τετελεσμένες και απόπειρες) κατά την περίοδο 2008-2018.

Διάγραμμα 26: Διαχρονική εξέλιξη παραχαραγμένων νομισμάτων κατά την περίοδο 2008-2018

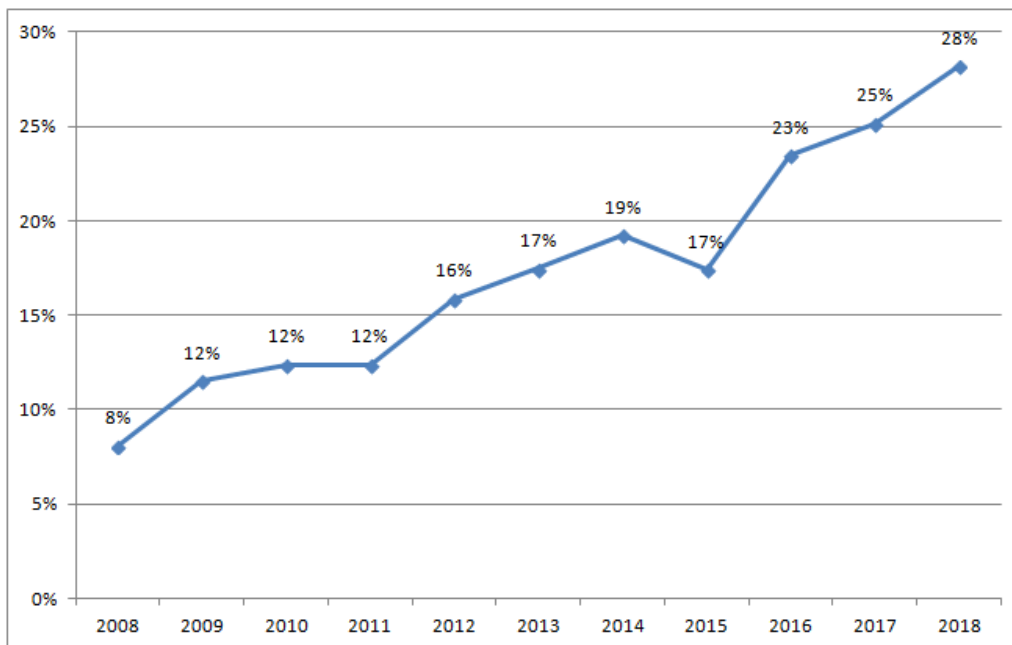
Οι υποθέσεις παραχαραγμένων νομισμάτων εμφανίζουν πτώση κατά τα έτη 2008-2010, ενώ το διάστημα 2011-2017 παρατηρείται ραγδαία αύξηση με εξαίρεση το έτος 2012. Το 2018 παρατηρείται μια σημαντική μείωση των υποθέσεων, με 8.188 περιπτώσεις έναντι 10.223 το 2017 (μείωση 19,91%). Ωστόσο οι περιπτώσεις αυτές συγκριτικά με έτος βάσης 2008 είναι κατά 70% περισσότερες.

Στο Διάγραμμα 27 απεικονίζεται η διαχρονική εξέλιξη εξιχνιάσεων παραχαραγμένων νομισμάτων, δηλαδή εκείνων των περιπτώσεων στις οποίες η ΕΛΑΣ εντόπισε τους δράστες και τους παρέπεμψε στην δικαιοσύνη κατά την περίοδο 2008-2018.

Διάγραμμα 27: Διαχρονική εξέλιξη εξιχνιάσεων παραχαραγμένων χαρτονομισμάτων κατά την περίοδο 2008-2018

Στο Διάγραμμα 28 απεικονίζεται η διαχρονική εξέλιξη του ποσοστού εξιχνιάσεων παραχαραγμένων χαρτονομισμάτων, το οποίο αποτελεί βασικό δείκτη μέτρησης της αποτελεσματικότητας της ΕΛΑΣ.

Διάγραμμα 28: Διαχρονική εξέλιξη ποσοστού εξιχνιάσεων παραχαραγμένων χαρτονομισμάτων κατά την περίοδο 2008-2018

Σε όλο το εξεταζόμενο διάστημα, τα ποσοστά εξιχνιάσεων κινούνται ανοδικά, ιδιαίτερα την τελευταία τριετία (2016-2018).

4.7. Λαθρεμπόριο

Το λαθρεμπόριο ως νομική έννοια ορίζεται λεπτομερώς στον Εθνικό Τελωνειακό Κώδικα (Ν. 2960/2001). Αφορά την εισαγωγή ή εξαγωγή εμπορευμάτων υποκειμένων σε δασμούς, φόρους και λοιπές επιβαρύνσεις που εισπράττονται στα τελωνεία χωρίς να πληρωθούν αυτές οι εν γένει επιβαρύνσεις σε χρόνο και με τρόπο που ορίζει ο νόμος.

Η λαθρεμπορία διώκεται και τιμωρείται σε βαθμό πλημμελήματος ακόμα και αν έχει τελεστεί από τρεις ή περισσότερους δράστες, ενώ χαρακτηρίζεται από το νόμο ως κακούργημα μόνο εάν οι δασμοί, φόροι και λοιπές επιβαρύνσεις που στερήθηκε το Δημόσιο ή η Ευρωπαϊκή Ένωση υπερβαίνουν το ποσό των 150.000€, όπως ορίστηκε με σχετικά πρόσφατη νομοθετική μεταβολή του άρθρου 157 του ως άνω νόμου.

Στην παρούσα ενότητα εξετάζεται η διαχρονική εξέλιξη της αποτελεσματικότητας της ΕΛΑΣ στις περιπτώσεις λαθρεμπορίου, δηλαδή μελετώνται εκείνες οι περιπτώσεις στις οποίες η ΕΛΑΣ εντόπισε τους δράστες και τους παρέπεμψε στην δικαιοσύνη. Επισημαίνεται ότι δεν καταγράφηκαν ξεχωριστά περιπτώσεις λαθρεμπορίου και εξιχνιάσεων λαθρεμπορίου, καθώς στην συντριπτική τους πλειοψηφία οι περιπτώσεις λαθρεμπορίου καθίσταται εξιχνιασθείσες.

Στον Πίνακα 14 παρουσιάζεται ο αριθμός των περιπτώσεων λαθρεμπορίου και το ποσοστό μεταβολής ανά έτος, κατά την περίοδο 2008-2018.

Πίνακας 14: Λαθρεμπόριο κατά την περίοδο 2008-2018

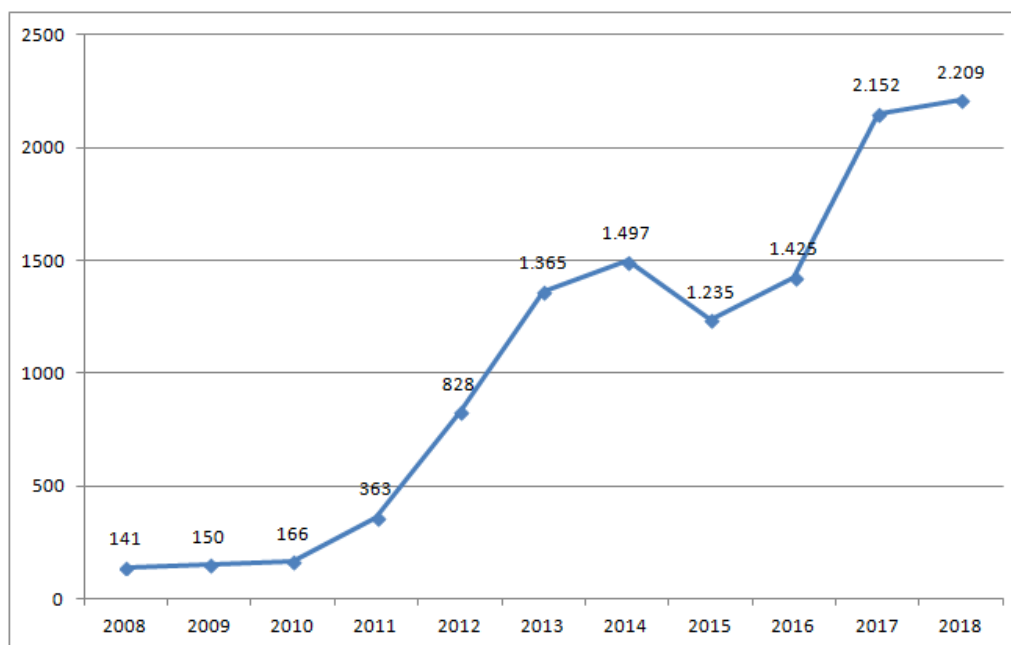
Έτος	Αριθμός περιπτώσεων	Ποσοστό μεταβολής
2008	141	-
2009	150	6,38%
2010	166	10,67%
2011	363	118,67%
2012	828	128,10%
2013	1.365	64,86%
2014	1.497	9,67%
2015	1.235	-17,50%
2016	1.425	15,38%

2017	2.152	51,02%
2018	2.209	2,65%

Πηγή: Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη

Παρατηρείται μια ραγδαία αύξηση περιπτώσεων λαθρεμπορίου τις οποίες εξάρθρωσε η ΕΛΑΣ, ειδικότερα μετά το έτος 2010. Το 2018 οι περιπτώσεις λαθρεμπορίου ανήλθαν στις 2.209 έναντι 2.152 το 2017 (αύξηση 2,65%).

Στο *Διάγραμμα 29* απεικονίζεται η διαχρονική εξέλιξη των περιπτώσεων λαθρεμπορίου κατά την περίοδο 2008-2008.

Διάγραμμα 29: Διαχρονική εξέλιξη λαθρεμπορίου κατά την περίοδο 2008-2018

Το επίπεδο εξιχνιάσεων βρίσκεται σε πολύ υψηλά επίπεδα από το 2013 και μετά. Το ποσοστό αύξησης το έτος 2018 έναντι του έτους προ-κρίσης 2008, ανήλθε στο εντυπωσιακό 1466,67%.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

Συσχέτιση εγκληματικότητας και οικονομικής κρίσης

5.1. Δεδομένα και μεθοδολογία

Οι οικονομικές συνθήκες σε μια χώρα κατηγορούνται για την ανεπτυγμένη εγκληματικότητα. Στην παρούσα μελέτη, το κατά κεφαλή ΑΕΠ θεωρείται ως σημαντικός παράγοντας που επηρεάζει τα ποσοστά εγκληματικότητας σε κάθε έγκλημα.

Προκειμένου να εξαχθούν πολύτιμα συμπεράσματα σχετικά με την επιρροή του κατά κεφαλή ΑΕΠ σε παράγοντα που επηρεάζει ή εντείνει τις εγκληματικές δραστηριότητες, ελέγχθηκε η συσχέτισή του με τη συνολική εγκληματικότητα (καταγεγραμμένα πλημμελήματα και κακουργήματα), τις διαπραχθείσες ληστείες, τις καταγεγραμμένες κλοπές-διαρρήξεις, τις κλοπές τροχοφόρων, τις ανθρωποκτονίες, τις καταγεγραμμένες απάτες, την κυκλοφορία παραχαραγμένων νομισμάτων και το λαθρεμπόριο). Τα δεδομένα αφορούν το σύνολο της Ελληνικής Επικράτειας, ανά έτος για το χρονικό διάστημα 2008-2016. Πρόκειται για την περίοδο που ξεκινά και εξελίσσεται η οικονομική κρίση, ενώ το έτος 2017 υπάρχει μια μικρή αύξηση του κατά κεφαλή ΑΕΠ και γι' αυτό δεν συμπεριλήφθηκε στην ανάλυση.

Για τη διερεύνηση των συσχετίσεων μεταξύ των ποσοτικών μεταβλητών χρησιμοποιήθηκε ο παραμετρικός συντελεστής συσχέτισης Pearson (r). Οι συσχετίσεις θεωρούνται χαμηλές όταν ο συντελεστής συσχέτισης (r) κυμαίνεται από $r = 0.1-0.3$, μέτριες όταν κυμαίνεται από $r=0.31-0.5$ και υψηλές όταν ο συντελεστής είναι μεγαλύτερος από $r= 0.5$.

Σε κάθε περίπτωση, το επίπεδο σημαντικότητας ορίστηκε στο $p<0.05$. Τα δεδομένα της έρευνας αναλύθηκαν με το στατιστικό πρόγραμμα SPSS 22.0. Το πρόγραμμα SPSS γενικώς παρέχει τη δυνατότητα εκτέλεσης ποικίλων στατιστικών ελέγχων και αναγνωρίζεται ως ισχυρό και χρήσιμο εργαλείο για το σκοπό αυτό.

5.2. Κατά κεφαλή ΑΕΠ και συνολική εγκληματικότητα

Ελέγχθηκε η συσχέτιση μεταξύ του κατά κεφαλή ΑΕΠ και της συνολικής εγκληματικότητας (καταγεγραμμένα πλημμελήματα και κακουργήματα).

Πίνακας 15: Συσχέτιση κατά κεφαλή ΑΕΠ και συνολικής εγκληματικότητας

	Κατά κεφαλή ΑΕΠ	
	<i>r</i>	<i>p</i>
Συνολική εγκληματικότητα	0.892**	0.001

Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι η συσχέτιση μεταξύ του κατά κεφαλή ΑΕΠ και της συνολικής εγκληματικότητας είναι στατιστικά σημαντική [$r(10)=0.892$, $p<0.05$]. Όπως φαίνεται από την τιμή του συντελεστή ($r=0.388$) υπάρχει ισχυρή θετική συσχέτιση.

5.3. Κατά κεφαλή ΑΕΠ και ληστείες

Ελέγχθηκε η συσχέτιση μεταξύ του κατά κεφαλή ΑΕΠ και των διαπραχθέντων ληστειών.

Πίνακας 16: Συσχέτιση κατά κεφαλή ΑΕΠ και ληστειών

	Κατά κεφαλή ΑΕΠ	
	<i>r</i>	<i>p</i>
Ληστείες	-0.004	0.991

Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι η συσχέτιση μεταξύ του κατά κεφαλή ΑΕΠ και των ληστειών δεν στατιστικά σημαντική ($p>0.05$).

5.4. Κατά κεφαλή ΑΕΠ και κλοπές-διαρρήξεις

Ελέγχθηκε η συσχέτιση μεταξύ του κατά κεφαλή ΑΕΠ και των καταγεγραμμένων κλοπών-διαρρήξεων.

Πίνακας 17: Συσχέτιση κατά κεφαλή ΑΕΠ και κλοπών-διαρρήξεων

	Κατά κεφαλή ΑΕΠ	
	<i>r</i>	<i>p</i>
Κλοπές-διαρρήξεις	0.061	0.868

Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι η συσχέτιση μεταξύ του κατά κεφαλή ΑΕΠ και των κλοπών-διαρρήξεων δεν είναι στατιστικά σημαντική ($p>0.05$).

5.5. Κατά κεφαλή ΑΕΠ και κλοπές τροχοφόρων

Ελέγχθηκε η συσχέτιση μεταξύ του κατά κεφαλή ΑΕΠ και των καταγεγραμμένων κλοπών τροχοφόρων.

Πίνακας 18: Συσχέτιση μεταξύ κατά κεφαλή ΑΕΠ και κλοπών τροχοφόρων

	Κατά κεφαλή ΑΕΠ	
	<i>r</i>	<i>p</i>
Κλοπές τροχοφόρων	-0.314	0.377

Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι η συσχέτιση μεταξύ του κατά κεφαλή ΑΕΠ και των κλοπών τροχοφόρων δεν είναι στατιστικά σημαντική ($p>0.05$).

5.6. Κατά κεφαλή ΑΕΠ και ανθρωποκτονίες

Ελέγχθηκε η συσχέτιση μεταξύ του κατά κεφαλή ΑΕΠ και των ανθρωποκτονιών.

Πίνακας 19: Συσχέτιση κατά κεφαλή ΑΕΠ και ανθρωποκτονιών

	Κατά κεφαλή ΑΕΠ	
	<i>r</i>	<i>p</i>
Ανθρωποκτονίες	0.554	0.096

Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι η συσχέτιση μεταξύ του κατά κεφαλή ΑΕΠ και των ανθρωποκτονιών δεν είναι στατιστικά σημαντική ($p>0.05$).

5.7. Κατά κεφαλή ΑΕΠ και ναρκωτικά

Ελέγχθηκε η συσχέτιση μεταξύ του κατά κεφαλή ΑΕΠ και των καταγεγραμμένων υποθέσεων ναρκωτικών.

Πίνακας 20: Συσχέτιση κατά κεφαλή ΑΕΠ και ναρκωτικών

	Κατά κεφαλή ΑΕΠ	
	<i>r</i>	<i>p</i>
Ναρκωτικά	0.572	0.084

Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι η συσχέτιση μεταξύ του κατά κεφαλή ΑΕΠ και των ναρκωτικών δεν είναι στατιστικά σημαντική ($p>0.05$).

5.8. Κατά κεφαλή ΑΕΠ και απάτες

Ελέγχθηκε η συσχέτιση μεταξύ του κατά κεφαλή ΑΕΠ και των περιπτώσεων απάτης.

Πίνακας 21: Συσχέτιση κατά κεφαλή ΑΕΠ και περιπτώσεων απάτης

	Κατά κεφαλή ΑΕΠ	
	<i>r</i>	<i>P</i>
Απάτες	-0.944**	<0.001

Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι η συσχέτιση μεταξύ του κατά κεφαλή ΑΕΠ και των περιπτώσεων απάτης είναι στατιστικά σημαντική [$r(10)=-0.944$, $p<0.001$]. Όπως φαίνεται από την τιμή του συντελεστή ($r=0.944$) υπάρχει ισχυρή αρνητική συσχέτιση.

5.9. Κατά κεφαλή ΑΕΠ και παραχαραγμένα νομίσματα

Ελέγχθηκε η συσχέτιση μεταξύ του κατά κεφαλή ΑΕΠ και της κυκλοφορίας παραχαραγμένων νομισμάτων.

Πίνακας 22: Συσχέτιση κατά κεφαλή ΑΕΠ και παραχαραγμένων νομισμάτων

	Κατά κεφαλή ΑΕΠ	
	<i>r</i>	<i>p</i>
Παραχαραγμένα νομίσματα	-0.656*	0.039

Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι η συσχέτιση μεταξύ του κατά κεφαλή ΑΕΠ και των παραχαραγμένων νομισμάτων είναι στατιστικά σημαντική [$r(10)=-0.656$, $p<0.05$]. Όπως φαίνεται από την τιμή του συντελεστή ($r=-0.656$) υπάρχει ισχυρή αρνητική.

5.10. Κατά κεφαλή ΑΕΠ και λαθρεμπόριο

Ελέγχθηκε η συσχέτιση μεταξύ του κατά κεφαλή ΑΕΠ και του λαθρεμπορίου.

Πίνακας 23: Συσχέτιση κατά κεφαλή ΑΕΠ και λαθρεμπορίου

	Κατά κεφαλή ΑΕΠ	
	<i>r</i>	<i>p</i>
Λαθρεμπόριο	-0.866**	0.001

Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι η συσχέτιση μεταξύ του κατά κεφαλή ΑΕΠ και του λαθρεμπορίου είναι στατιστικά σημαντική [$r(10)=-0.866$, $p<0.05$]. Όπως φαίνεται από την τιμή του συντελεστή ($r=-0.866$) υπάρχει ισχυρή αρνητική συσχέτιση.

5.11. Πολυπαραγοντική παλινδρόμηση

Η ανάλυση γραμμικής παλινδρόμησης (linear regression analysis) χρησιμοποιήθηκε για την εύρεση πιθανών παραγόντων που σχετίζονται με τις διάφορες μεταβλητές, από την οποία προέκυψαν συντελεστές εξάρτησης (β) και τα τυπικά σφάλματά τους (standard errors=SE).

Η πολλαπλή παλινδρόμηση αποσκοπεί στην κατασκευή ενός μοντέλου που να περιγράφει ικανοποιητικά τη σχέση ανάμεσα σε μια εξαρτημένη συνεχή μεταβλητή και σε μία ή περισσότερες συνεχείς ανεξάρτητες μεταβλητές.

Ως εξαρτημένη μεταβλητή χρησιμοποιήθηκε το κατά κεφαλή ΑΕΠ, ενώ ως ανεξάρτητες μετρούμενες μεταβλητές χρησιμοποιήθηκαν η συνολική εγκληματικότητα, οι απάτες, τα παραχαραγμένα νομίσματα και το λαθρεμπόριο.

Πίνακας 24: Πολυπαραγοντική γραμμική παλινδρόμηση (κατά κεφαλή ΑΕΠ)

	<i>B</i>	<i>SE</i>	<i>p</i>
Συνολική εγκληματικότητα	0.011	0.004	0.030
Απάτες	-1.031	0.331	0.027
Παραχαραγμένα νομίσματα	0.468	0.151	0.027
Λαθρεμπόριο	-2.291	0.543	0.008

Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι το μοντέλο ήταν στατιστικά σημαντικό [$F(4, 5)=82.850$, $p<0.001$] με $R^2=0.985$ και προσαρμοσμένο $R^2=0.973$. Στατιστικά σημαντική ανεξάρτητη σχέση με το κατά κεφαλή ΑΕΠ αναδείχθηκε πως έχουν και οι τέσσερις μεταβλητές.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6

Γεωγραφική αποτύπωση αποτελεσμάτων με τη χρήση GIS

6.1. Δεδομένα και μεθοδολογία

Για κάθε Περιφέρεια της Ελλάδας εξετάστηκαν το κατά κεφαλή ΑΕΠ, οι κλοπές-διαρρήξεις, οι κλοπές τροχοφόρων, οι υποθέσεις ναρκωτικών, η κυκλοφορία παραχαραγμένων, το λαθρεμπόριο και οι απάτες. Στη συνέχεια τα δεδομένα εισήχθησαν στο πληροφοριακό σύστημα GIS για την εξαγωγή χωροταξικών αποτελεσμάτων και την αποτύπωση σε χάρτες ανά γεωγραφική περιοχή.

6.2. Κατά Κεφαλή ΑΕΠ

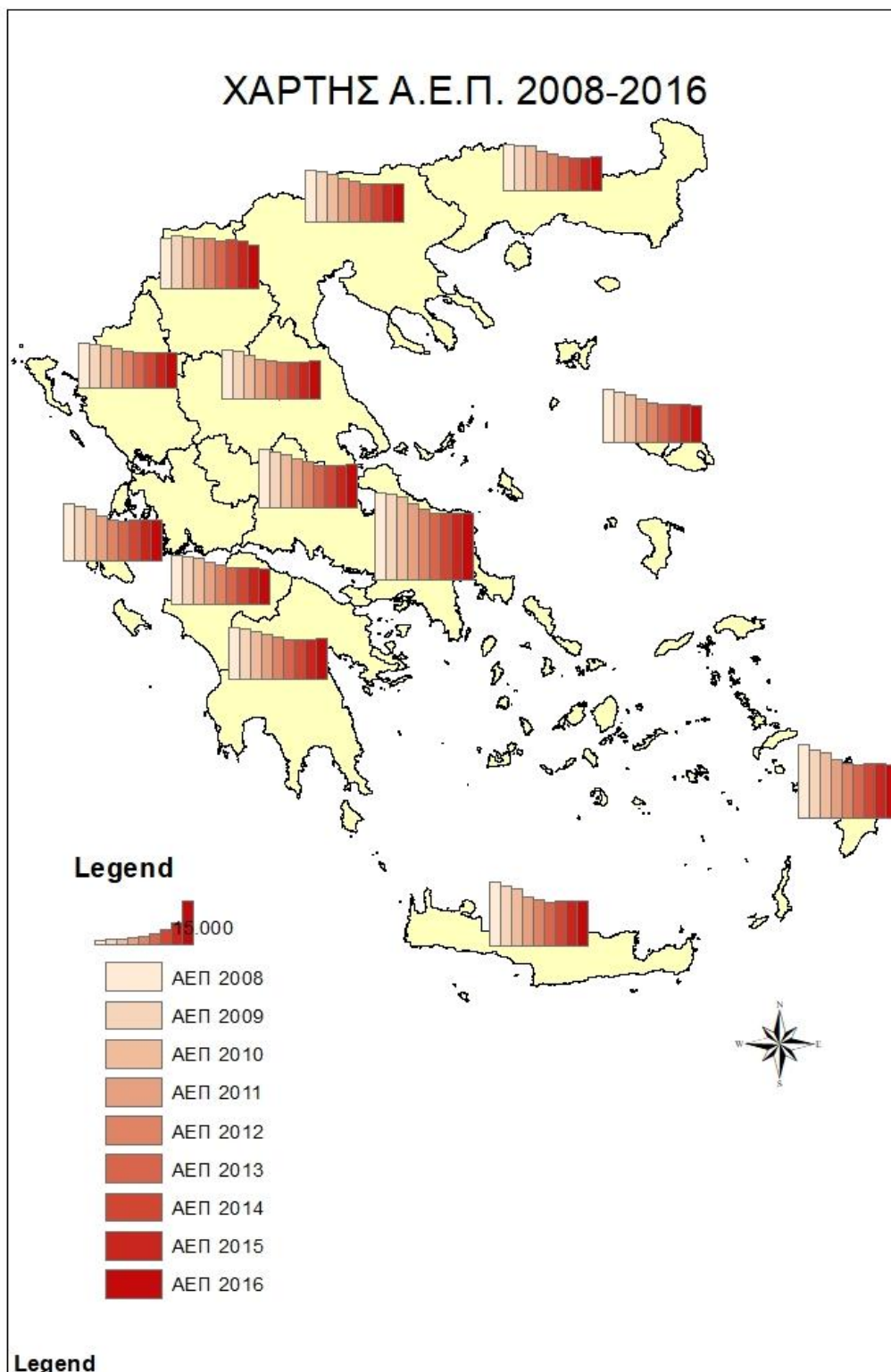
Ο Χάρτης 1 αποκαλύπτει τη δραματική εξέλιξη όσον αφορά τη ραγδαία μείωση του κατά κεφαλήν ΑΕΠ κατά τα έτη 2008-2016 σε όλες τις Περιφέρειες της Ελληνικής Επικράτειας. Για την ορθότερη ανάλυση το χρονικό διάστημα 2008-2016 χωρίζεται σε δύο (2) υποπεριόδους: (α) η πρώτη (2008-2013) είναι η περίοδος κατά την οποία όλες τις Περιφέρειες εμφάνισαν ραγδαία μείωση του κατά κεφαλή ΑΕΠ, με μόνη εξαίρεση την Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας όπου το κατά κεφαλή ΑΕΠ αυξήθηκε από 16.748 το 2008 σε 17.583 το 2009. (β) η δεύτερη (2014-2016) είναι η περίοδος κατά την οποία όλες οι Περιφέρειες παρουσίασαν μικρές αυξομειώσεις στο κατά κεφαλή ΑΕΠ με αποτέλεσμα συγκεντρωτικά και στα τρία έτη να παρουσιάζει μικρή μείωση. Επιπλέον παρατηρείται ότι οι νησιωτικές Περιφέρειες (Βορείου Αιγαίου, Νοτίου Αιγαίου, Κρήτης και Ιονίων Νήσων) έχουν υποστεί την μεγαλύτερη μείωση. Ο Πίνακας 25 αποκαλύπτει ότι το μεγαλύτερο κατά κεφαλή ΑΕΠ σε όλες τις χρονικές περιόδους έχει η Περιφέρεια Αττικής, ενώ μικρότερο κατά κεφαλή ΑΕΠ έχουν οι Περιφέρειες Ηπείρου και Ανατολικής Μακεδονίας & Θράκης. Συνολικά παρατηρούνται συνολικές μειώσεις στις Περιφέρειες: (α) Ανατολικής Μακεδονίας & Θράκης κατά 26.56%, (β) Αττικής κατά 24%, (γ) Δυτικής Μακεδονίας κατά 14.26%, (δ) Ηπείρου κατά 21.23%, (ε) Θεσσαλίας κατά 22.62%, (στ) Βορείου Αιγαίου κατά 30.49%, (ζ) Νοτίου Αιγαίου κατά 28.20%, (η) Στερεάς Ελλάδας κατά 24.68%,

(θ) Δυτικής Ελλάδας κατά 26.45%, (ι) Πελοποννήσου κατά 21.61%, (ια) Κρήτης κατά 27.98%, (ιβ) κατά 30.22%, (ιγ) Κεντρικής Μακεδονίας κατά 26.13%.

Πίνακας 25: Κατά κεφαλή ΑΕΠ ανά περιφέρεια κατά την περίοδο 2008-2018

Περιφέρεια/Ετη	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Αν. Μακεδονίας & Θράκης	15.568	15.272	15.057	13.320	12.403	11.498	11.324	11.281	11.432
Κεντρικής Μακεδονίας	17.437	16.913	15.776	14.600	13.458	12.669	12.520	12.664	12.880
Δυτικής Μακεδονίας	16.748	17.583	17.405	16.908	16.711	15.707	16.320	15.761	14.361
Ηπείρου	14960	14.540	14.240	13.328	12.162	11.662	11.630	11.613	11.785
Θεσσαλίας	16363	15.831	14.499	13.328	12.796	12.256	12.389	12.513	12.662
Βορείου Αιγαίου	17.647	16.991	15.882	14.669	13.389	12.927	12.883	12.700	12.266
Νοτίου Αιγαίου	24.747	22.872	21.709	19.748	18.163	17.874	18.045	18.280	17.769
Στερεάς Ελλάδας	19.552	18.631	17.663	16.510	15.383	14.428	14.167	14.296	14.727
Δυτικής Ελλάδας	16.393	15.722	15.430	13.940	13.070	12.166	12.133	12.159	12.058
Πελοποννήσου	17.224	16.862	16.009	14.942	14.066	13.390	13.291	13.449	13.579
Ιονίων Νήσων	21.759	20.153	19.106	16.633	15.621	14.746	15.007	15.143	15.182
Κρήτης	19.176	18.542	17.372	15.465	14.046	13.584	13.912	14.058	13.811
Αττικής	29.215	28.992	27.630	25.380	23.530	22.540	22.389	22.229	22.204

Πηγή: Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη

Χάρτης 1: Κατά κεφαλήν ΑΕΠ ανά περιφέρεια κατά την περίοδο 2008-2016

6.3. Κλοπές-Διαρρήξεις

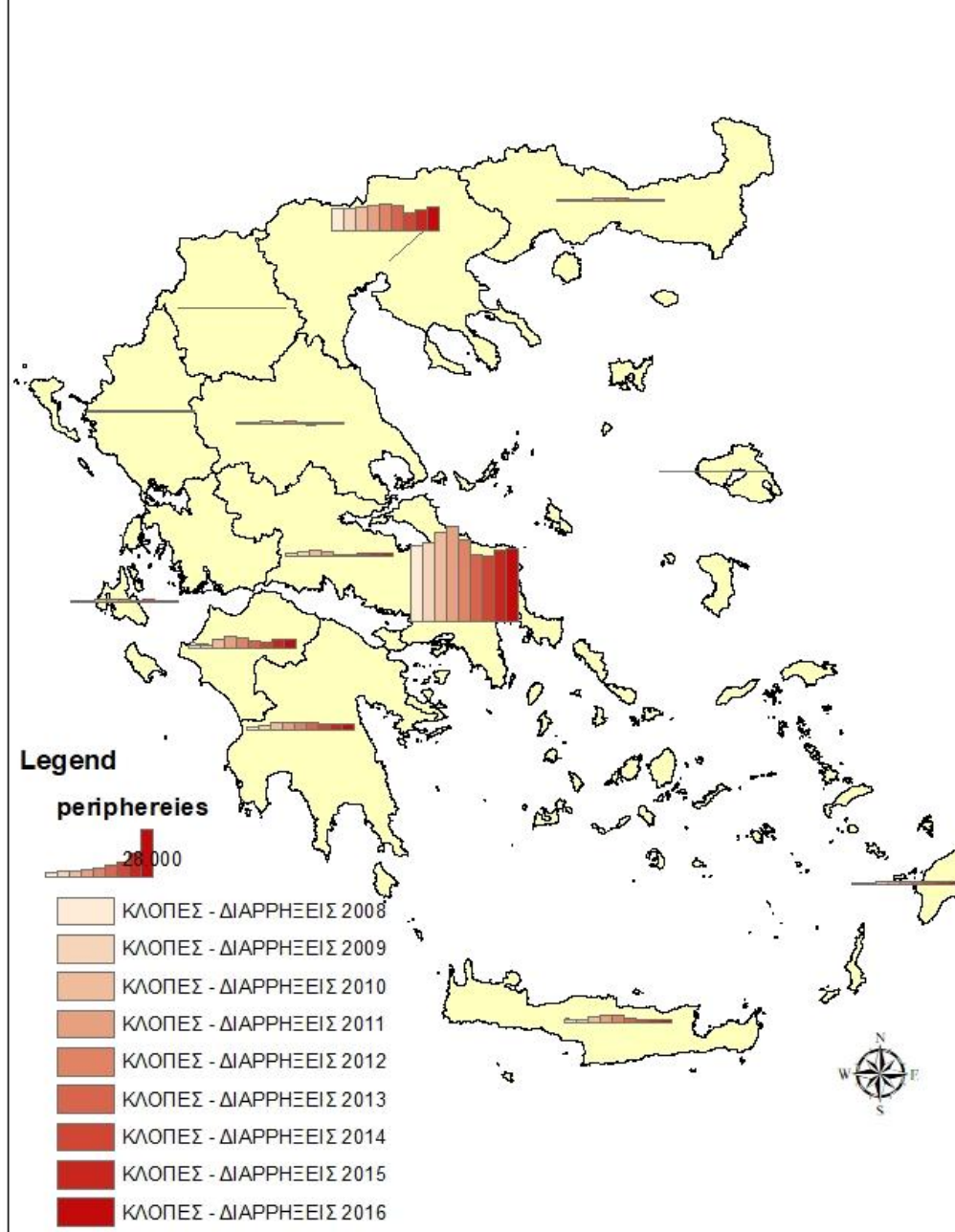
Ο Χάρτης 2 αποκαλύπτει ότι το φαινόμενο των κλοπών-διαρρήξεων είναι περισσότερο έντονο στις Περιφέρειες των μεγάλων οικονομικών-αστικών κέντρων (Αττικής, Κεντρικής Μακεδονίας). Δεν υπήρξε αύξηση σε όλες τις Περιφέρειες της Επικράτειας. Οι Περιφέρειες που εμφάνισαν αύξηση των κλοπών-διαρρήξεων κατά την περίοδο 2008-2016 είναι οι εξής: (α) Ανατολικής Μακεδονίας & Θράκης κατά 59%, (β) Κεντρικής Μακεδονίας κατά 11%, (γ) Δυτικής Μακεδονίας κατά 67%, (δ) Ηπείρου κατά 109%, (ε) Θεσσαλίας κατά 36%, (στ) Βορείου Αιγαίου κατά 150%, (ζ) Νοτίου Αιγαίου κατά 168%, (η) Στερεάς Ελλάδας κατά 28%, (θ) Δυτικής Ελλάδας κατά 197%, (ι) Πελοποννήσου κατά 60%, (ια) Ιονίων Νήσων κατά 67%. Αντιθέτως, μείωση των κλοπών-διαρρήξεων υπήρξε στις Περιφέρειες Κρήτης κατά 3% και Αττικής κατά 4%. Το μικρό ποσοστό αύξησης στις κλοπές-διαρρήξεις της Επικράτειας εξηγείται από τη μείωσή τους στην Περιφέρεια Αττικής.

Πίνακας 26: Κλοπές-διαρρήξεις ανά περιφέρεια κατά την περίοδο 2008-2018

Περιφέρεια/Ετη	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Αν. Μακεδονίας & Θράκης	630	597	992	1.242	1.341	1.080	948	886	1.002
Κεντρικής Μακεδονίας	12.744	13.463	13.995	14.854	15.926	15.072	10.249	12.554	14.198
Δυτικής Μακεδονίας	136	197	513	413	301	210	162	201	228
Ηπείρου	368	374	824	723	839	958	956	860	770
Θεσσαλίας	688	695	1.616	1.306	1.708	1.310	996	868	939
Βορείου Αιγαίου	108	109	143	162	193	107	149	163	271
Νοτίου Αιγαίου	421	631	1.084	1.344	1.170	1.275	1.378	1.423	1.130
Στερεάς Ελλάδας	1.429	2.327	3.120	2.821	2.000	1.706	1.527	2.110	1.842
Δυτικής Ελλάδας	1.876	1.893	5.721	6.984	5.888	4.373	3.766	5.543	5.580
Πελοποννήσου	2.246	2.623	4.871	4.921	4.890	4.857	4.164	3.976	3.599
Ιονίων Νήσων	397	346	1.367	1.204	1.083	886	928	741	664
Κρήτης	1.638	1.796	3.418	4.099	3.788	2.248	1.679	1.660	1.590
Αττικής	45.132	47.607	53.267	56.852	48.785	40.456	39.298	42.789	43.270

Πηγή: Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη

ΚΛΟΠΕΣ-ΔΙΑΡΡΗΞΕΙΣ 2008-2016

Χάρτης 2: Κλοπές-Διαρρήξεις ανά περιφέρεια κατά την περίοδο 2008-2016

6.4. Κλοπές τροχοφόρων

Ο Χάρτης 3 αποκαλύπτει ότι το φαινόμενο των κλοπών τροχοφόρων είναι περισσότερο έντονο στις Περιφέρειες των μεγάλων οικονομικών-αστικών κέντρων (Αττικής, Κεντρικής Μακεδονίας). Δεν υπήρξε αύξηση σε όλες τις Περιφέρειες της Επικράτειας. Οι Περιφέρειες που εμφάνισαν αύξηση των κλοπών τροχοφόρων κατά την περίοδο 2008-2006 είναι οι εξής: (α) Ανατολικής Μακεδονίας & Θράκης κατά 48%, (β) Ηπείρου κατά 0.4%, (γ) Θεσσαλίας κατά 2%, (δ) Βορείου Αιγαίου κατά 116%, (ε) Νοτίου Αιγαίου κατά 66%, (στ) Δυτικής Ελλάδας κατά 33%, (ζ) Πελοποννήσου κατά 6%. Αντιθέτως, μείωση των κλοπών τροχοφόρων υπήρξε στις Περιφέρειες: (α) Κρήτης κατά 29%, (β) Αττικής κατά 18%, (γ) Κεντρικής Μακεδονίας κατά 7%, (δ) Δυτικής Μακεδονίας κατά 15%, (ε) Στερεάς Ελλάδας κατά 10%, (στ) Ιονίων Νήσων κατά 16%.

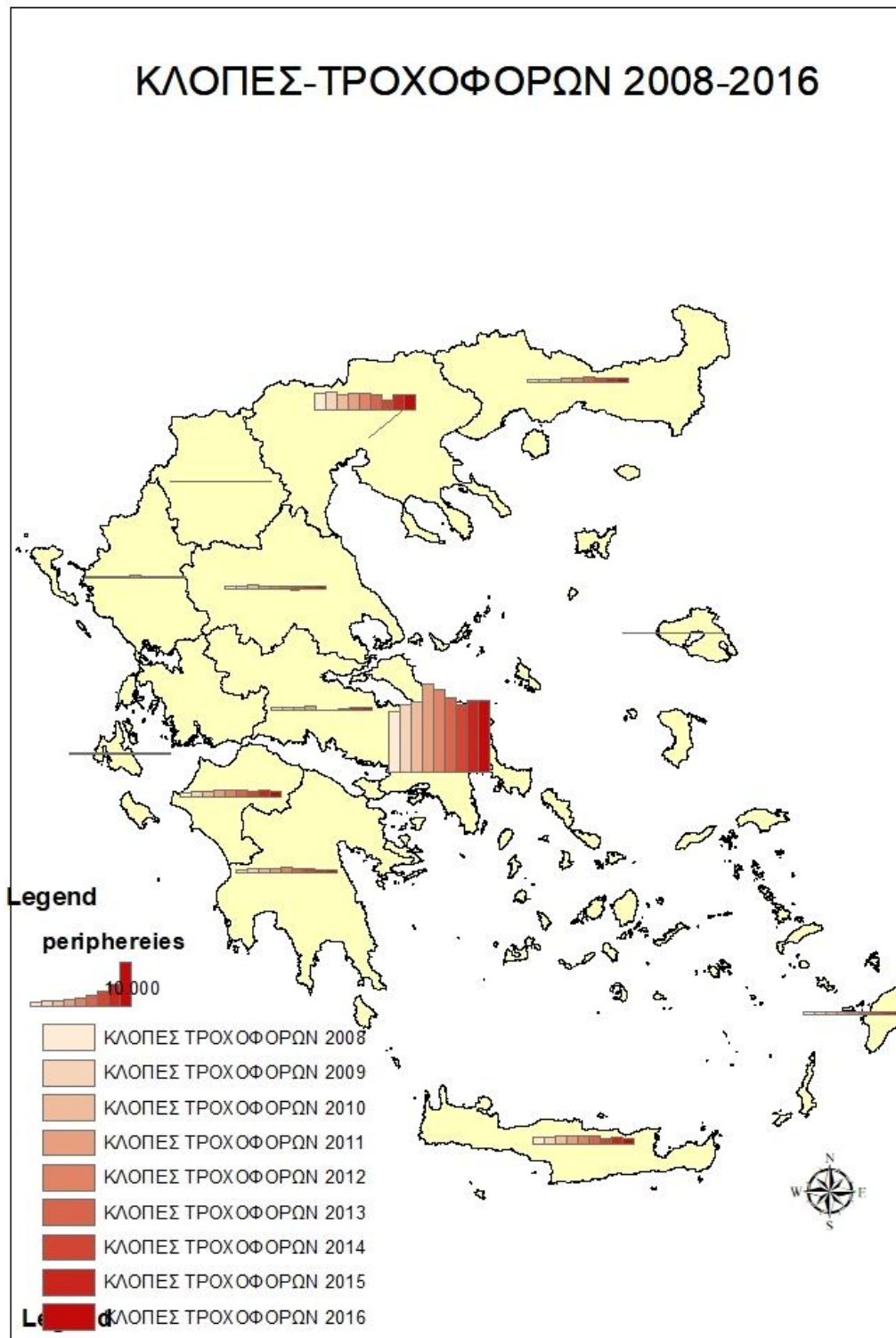
Για την καλύτερη ανάλυση των αποτελεσμάτων η περίοδος 2008-2016 μπορεί να χωριστεί σε τρεις υποπεριόδους: (α) η πρώτη (2008-2011) κατά την οποία παρατηρείται αυξητική τάση στην πλειοψηφία των περιφερειών, (β) την δεύτερη (2011-2014) κατά την οποία παρατηρείται μειούμενη τάση στην πλειοψηφία των περιφερειών, (γ) την τρίτη (2008-2011) κατά την οποία παρατηρείται αυξητική τάση στην πλειοψηφία των περιφερειών.

Πίνακας 27: Κλοπές τροχοφόρων ανά περιφέρεια κατά την περίοδο 2008-2018

Περιφέρεια/Ετη	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Αν. Μακεδονίας & Θράκης	575	627	600	727	853	1.028	734	691	852
Κεντρικής Μακεδονίας	3.739	4.085	3.518	3.763	3.661	3.470	2.017	3.268	3.446
Δυτικής Μακεδονίας	76	113	100	111	98	118	63	103	64
Ηπείρου	219	259	357	336	395	362	265	224	220
Θεσσαλίας	580	717	884	795	758	700	723	717	592
Βορείου Αιγαίου	50	59	106	107	125	110	78	91	108
Νοτίου Αιγαίου	340	379	503	567	594	597	493	576	567
Στερεάς Ελλάδας	720	804	896	930	859	828	590	684	645
Δυτικής Ελλάδας	920	1.323	1.378	1.444	1.686	1.445	1.329	1.464	1.226
Πελοποννήσου	737	937	1.057	1.196	1.258	1.050	973	870	786
Ιονίων Νήσων	286	226	318	290	312	261	247	236	239

Περιφέρεια/Έτη	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Κρήτης	1.572	1.582	1.666	1.834	1.785	1.674	1.177	1.293	1.116
Αττικής	13.744	15.600	16.204	20.142	18.782	17.158	15.530	16.307	16.319

Πηγή: Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη

Χάρτης 3: Κλοπές τροχοφόρων ανά περιφέρεια κατά την περίοδο 2008-2016

6.5. Ναρκωτικά

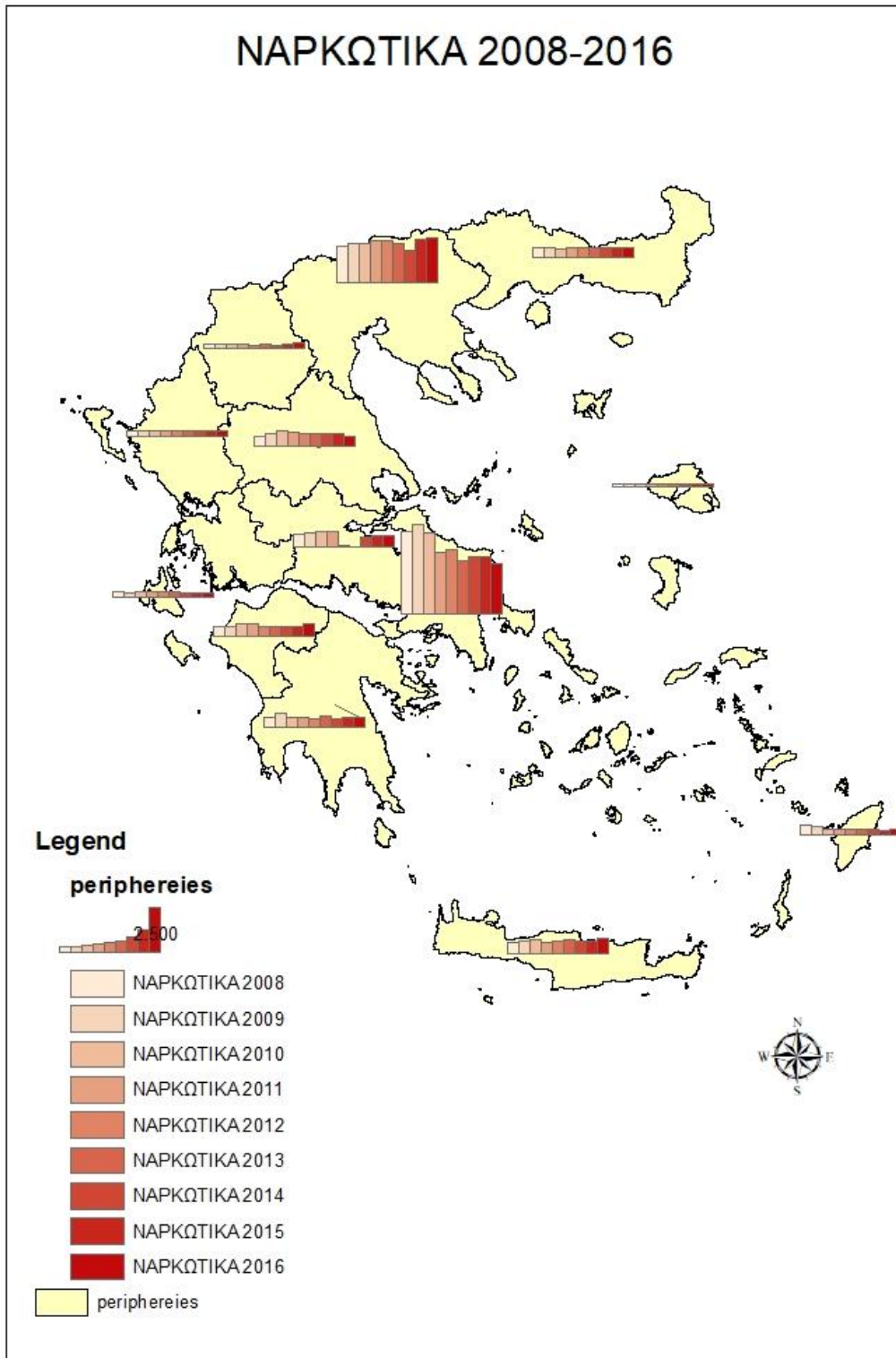
Ο Χάρτης 4 αποκαλύπτει ότι το φαινόμενο των ναρκωτικών είναι περισσότερο έντονο στις Περιφέρειες των μεγάλων οικονομικών-αστικών κέντρων (Αττικής, Κεντρικής Μακεδονίας). Εντύπωση προκαλεί η ραγδαία μείωση στην Περιφέρεια Αττικής. Δεν υπάρχει αύξηση σε όλες τις Περιφέρειες της επικράτειας. Οι Περιφέρειες που εμφάνισαν αύξηση των ναρκωτικών κατά την περίοδο 2008-2006 είναι οι εξής: (α) Δυτικής Ελλάδας κατά 36%, (β) Κεντρικής Μακεδονίας κατά 25%, (γ) Δυτικής Μακεδονίας κατά 52%, (δ) Ηπείρου κατά 24%, (ε) Θεσσαλίας κατά 2%, (στ) Βορείου Αιγαίου κατά 5%, (ζ) Κρήτης κατά 35%, (η) Πελοποννήσου κατά 1%. Αντιθέτως, μείωση των ναρκωτικών υπήρξε στις Περιφέρειες: (α) Ιονίων Νήσων κατά 16%, (β) Αττικής κατά 39%, (γ) Στερεάς Ελλάδας κατά 10%, (δ) Νοτίου Αιγαίου κατά 50%. Επιπλέον στην Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας & Θράκης δεν υπήρξε καμία μεταβολή.

Πίνακας 28: Ναρκωτικά ανά περιφέρεια κατά την περίοδο 2008-2018

Περιφέρεια/Ετη	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Αν. Μακεδονίας & Θράκης	505	522	431	517	507	487	553	503	505
Κεντρικής Μακεδονίας	2.012	2.178	2.186	2.357	2.369	2.168	1.802	2.411	2.519
Δυτικής Μακεδονίας	210	209	207	212	202	225	195	261	320
Ηπείρου	258	292	249	289	273	303	289	260	320
Θεσσαλίας	580	717	884	795	758	700	723	717	592
Βορείου Αιγαίου	136	133	157	176	156	165	164	150	144
Νοτίου Αιγαίου	506	460	289	248	288	319	306	233	248
Στερεάς Ελλάδας	720	804	896	930	391	622	590	684	645
Δυτικής Ελλάδας	532	559	735	718	598	558	604	580	727
Πελοποννήσου	567	777	590	560	457	668	521	572	576
Ιονίων Νήσων	286	226	318	290	312	261	247	236	239
Κρήτης	620	654	802	621	667	759	724	725	839
Αττικής	4.650	5.072	4.592	3.496	3.640	3.044	3.215	3.208	2.823

Πηγή: Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη

ΝΑΡΚΩΤΙΚΑ 2008-2016

Χάρτης 4: Ναρκωτικά ανά περιφέρεια κατά την περίοδο 2008-2016

6.6. Παραχαραγμένα νομίσματα

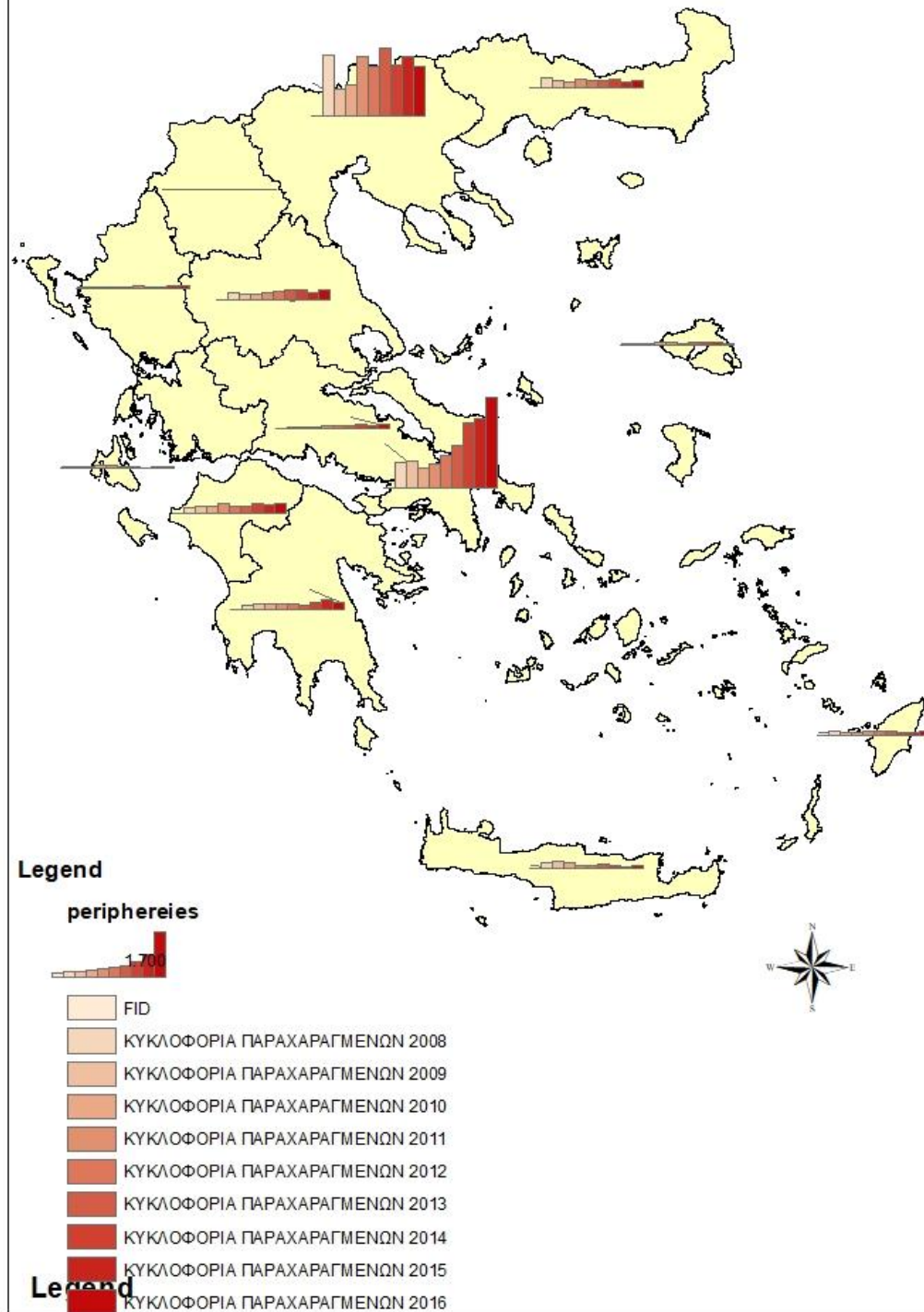
Ο Χάρτης 5 αποκαλύπτει τη διαχρονική εξέλιξη σχετικά με τη ραγδαία αύξηση της κυκλοφορίας παραχαραγμένων νομισμάτων κατά την περίοδο 2008-2016. Από την χωροταξική απεικόνιση των αποτελεσμάτων παρατηρείται ότι οι Περιφέρειες στα βόρεια σύνορα (Ανατολική Μακεδονία & Θράκη, Δυτική Μακεδονία και Κεντρική Μακεδονία) καθώς και η Περιφέρεια Κρήτης, παρουσιάζουν μείωση στην κυκλοφορία παραχαραγμένων νομισμάτων για τα έτη 2008-2016. Αντιθέτως τεράστια αύξηση παρατηρείται στην Περιφέρεια Αττικής και σε όλες τις υπόλοιπες περιφέρειες της Ελληνικής Επικράτειας. Ένα επιπλέον αξιόλογο εύρημα είναι ο μεγάλος εντοπισμός παραχαραγμένων νομισμάτων στα οικονομικά κέντρα (Αθήνα, Θεσσαλονίκη, Πάτρα.).

Πίνακας 29: Παραχαραγμένα νομίσματα ανά περιφέρεια κατά την περίοδο 2008-2018

Περιφέρεια/Έτη	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Αν. Μακεδονίας & Θράκης	351	264	207	309	269	235	309	210	247
Κεντρικής Μακεδονίας	2.214	1.006	1.153	2.167	1.810	2.485	1.862	2.166	1.828
Δυτικής Μακεδονίας	24	11	12	17	21	35	20	11	18
Ηπείρου	34	20	41	44	68	63	57	79	93
Θεσσαλίας	286	208	232	247	327	367	356	272	357
Βορείου Αιγαίου	67	68	85	97	41	91	97	95	67
Νοτίου Αιγαίου	130	123	118	129	127	157	122	106	131
Στερεάς Ελλάδας	86	84	70	116	104	141	156	134	158
Δυτικής Ελλάδας	210	257	279	374	280	265	361	315	387
Πελοποννήσου	144	221	221	217	189	163	262	390	262
Ιονίων Νήσων	33	60	107	140	66	69	49	54	72
Κρήτης	249	253	211	139	124	148	98	88	117
Αττικής	935	980	725	874	1.198	1.577	2.383	2.556	3.339

Πηγή: Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη

ΧΑΡΤΗΣ ΠΑΡΑΧΑΡΑΓΜΕΝΩΝ 2008-2016

Χάρτης 5: Παραχαραγμένα νομίσματα ανά περιφέρεια κατά την περίοδο 2008-2016

6.7. Λαθρεμπόριο

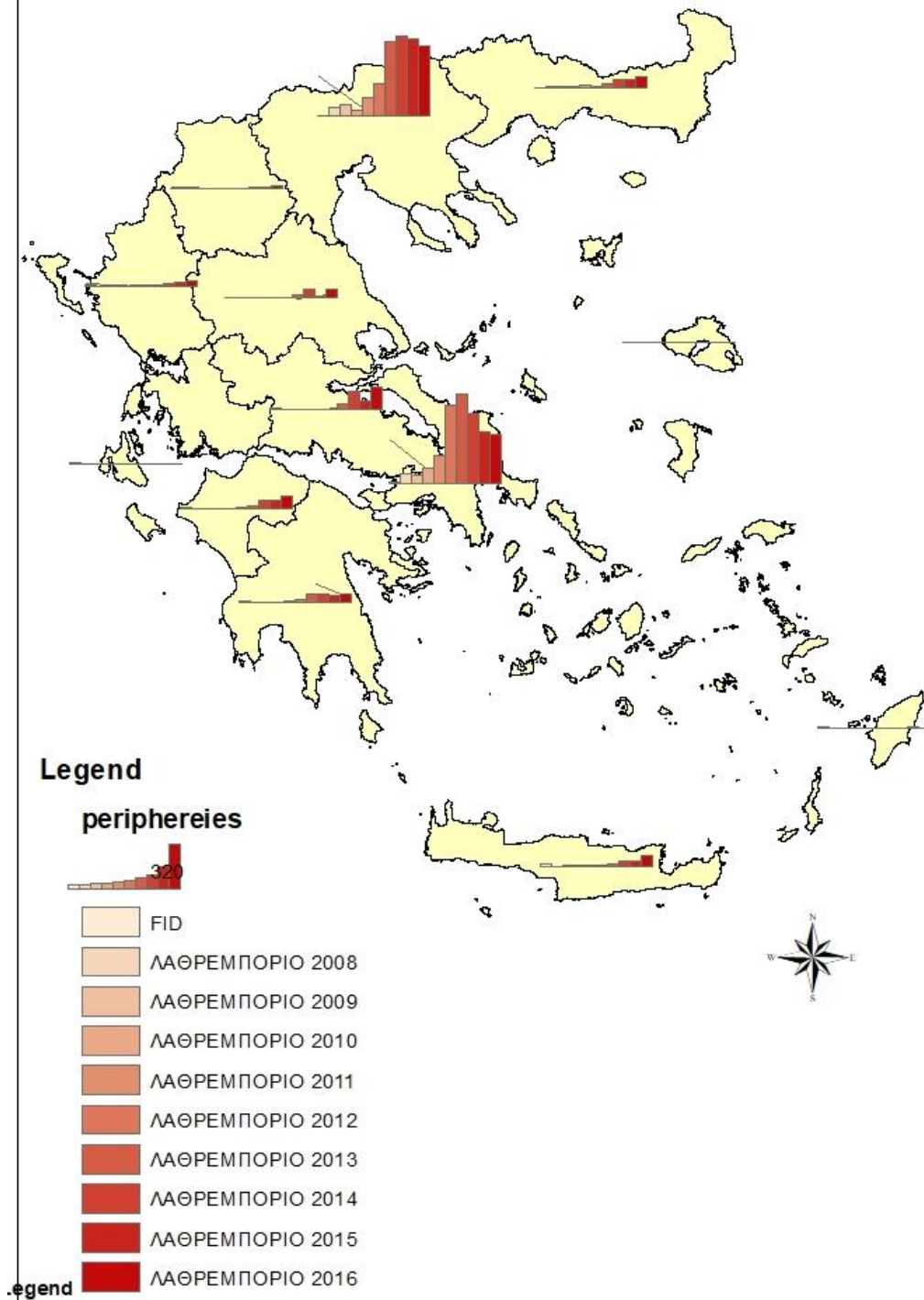
Ο Χάρτης 6 αποκαλύπτει τη διαχρονική εξέλιξη σχετικά με τη ραγδαία αύξηση του λαθρεμπορίου για την περίοδο 2008-2016, με τη συνολική αύξηση να ανέρχεται στο 910%. Από την χωροταξική απεικόνιση των αποτελεσμάτων διαπιστώνεται ότι όλες οι περιφέρειες παρουσιάζουν ραγδαία αύξηση, εκτός από τις νησιωτικές περιφέρειες οι οποίες δείχνουν να παρουσιάζουν την μικρότερη αύξηση. Τα περισσότερα προϊόντα λαθρεμπορίου εντοπίζονται στα μεγάλα αστικά-οικονομικά κέντρα.

Πίνακας 30: Λαθρεμπόριο ανά περιφέρεια κατά την περίοδο 2008-2018

Περιφέρεια/ Έτη	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Αν. Μακεδονίας & Θράκης	4	8	8	13	6	31	53	57	78
Κεντρικής Μακεδονίας	62	80	40	129	226	523	568	542	492
Δυτικής Μακεδονίας	1	0	0	0	1	1	10	16	24
Ηπείρου	0	0	2	3	3	10	15	23	38
Θεσσαλίας	0	2	3	2	5	22	65	15	57
Βορείου Αιγαίου	0	1	0	0	0	3	5	0	4
Νοτίου Αιγαίου	0	0	0	0	0	0	1	4	1
Στερεάς Ελλάδας	0	0	2	2	4	42	133	59	156
Δυτικής Ελλάδας	2	2	1	4	6	19	54	61	89
Πελοποννήσου	0	0	2	11	15	57	63	50	64
Ιονίων Νήσων	0	0	0	0	0	4	0	4	3
Κρήτης	0	1	1	1	3	19	39	35	72
Αττικής	72	56	107	198	558	634	491	369	347

Πηγή: Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη

ΧΑΡΤΗΣ ΛΑΘΡΕΜΠΟΡΙΟΥ 2008-2016

Χάρτης 6: Λαθρεμπόριο ανά περιφέρεια κατά την περίοδο 2008-2016

6.8. Απάτες

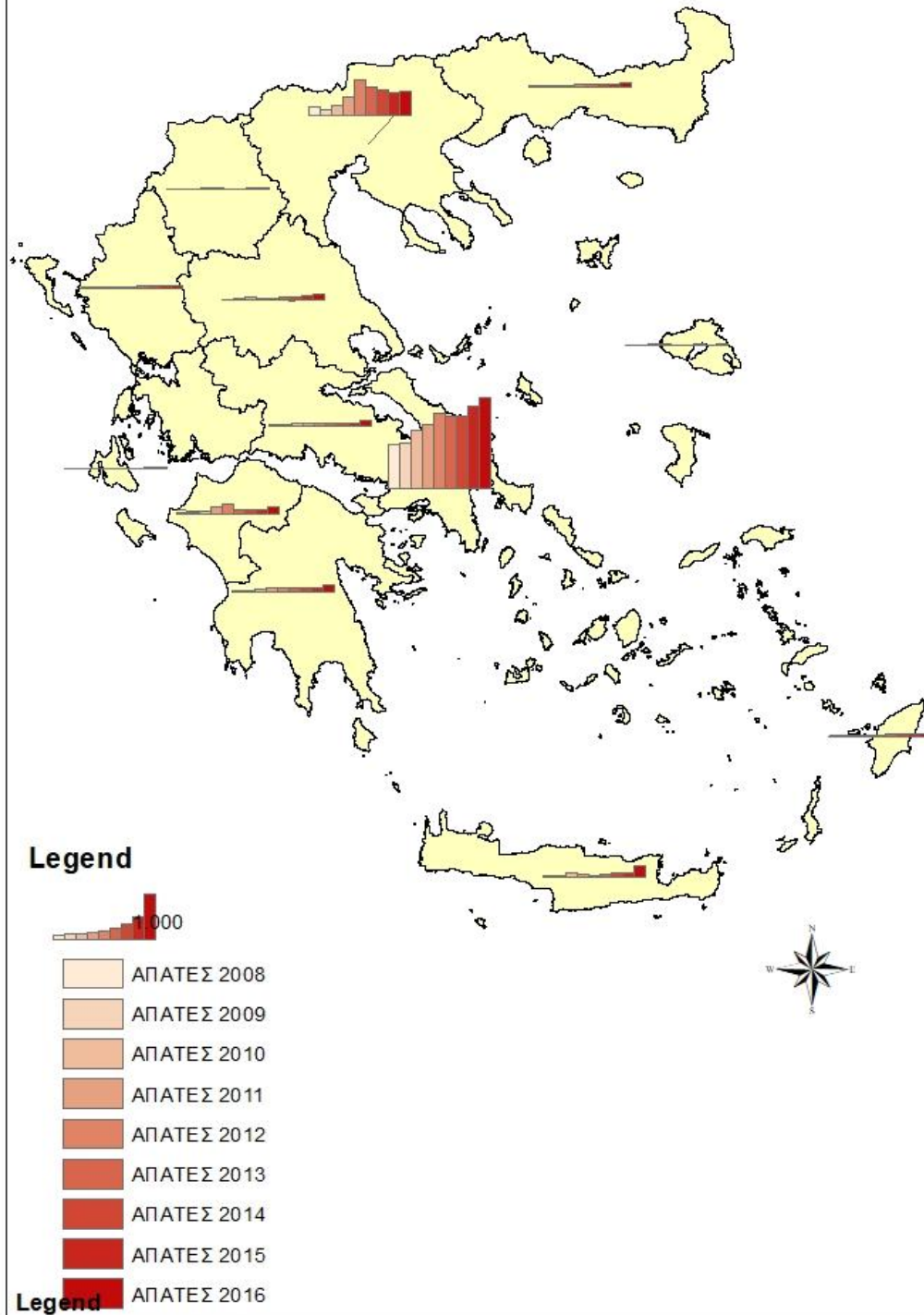
Ο Χάρτης 7 αποκαλύπτει τη διαχρονική εξέλιξη σχετικά με τη ραγδαία αύξηση των απατών για την περίοδο 2008-2016, με τη συνολική αύξηση να ανέρχεται στο 65%. Από την χωροταξική απεικόνιση των αποτελεσμάτων διαπιστώνεται ότι όλες οι περιφέρειες παρουσιάζουν ραγδαία αύξηση εκτός από την Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας στην οποία από το 2012 έως και το 2016 υπάρχει πτωτική τάση. Οι περισσότερες απάτες εντοπίζονται στα μεγάλα αστικά-οικονομικά κέντρα.

Πίνακας 31: Απάτες ανά περιφέρεια κατά την περίοδο 2008-2018

Περιφέρεια/Ετη	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Αν. Μακεδονίας & Θράκης	20	17	24	34	57	53	74	58	85
Κεντρικής Μακεδονίας	186	137	221	417	803	639	564	525	534
Δυτικής Μακεδονίας	9	12	18	30	40	28	18	35	56
Ηπείρου	5	1	21	27	25	46	57	68	71
Θεσσαλίας	9	21	64	50	40	55	58	104	127
Βορείου Αιγαίου	1	4	24	18	15	16	27	5	28
Νοτίου Αιγαίου	9	6	27	31	30	51	57	61	68
Στερεάς Ελλάδας	25	32	45	62	50	49	51	64	101
Δυτικής Ελλάδας	18	34	52	156	209	95	103	109	158
Πελοποννήσου	24	30	69	102	111	99	117	117	158
Ιονίων Νήσων	4	2	8	16	26	29	30	47	59
Κρήτης	28	38	86	59	41	59	78	91	268
Αττικής	1.021	1.027	1.332	1.462	1.719	1.641	1.643	1.884	2.077

Πηγή: Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη

ΧΑΡΤΗΣ ΑΠΑΤΩΝ 2008-2016

Χάρτης 7: Απάτες ανά περιφέρεια κατά την περίοδο 2008-2016

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η ελληνική κοινωνία, δέκα και πλέον χρόνια από το ξέσπασμα της παγκόσμιας οικονομικής κρίσης, προσπαθεί ακόμη να «αναρρώσει». Μετά από την επιβολή σκληρών μέτρων λιτότητας, αρκετών μεταρρυθμίσεων, πολλαπλών εναλλαγών κυβερνητικών σχημάτων και αέναων διαπραγματεύσεων, επιδιώκει να καταφέρει την είσοδό της σε τροχιά ανάπτυξης. Η ελληνική οικονομική κρίση αποτέλεσε μια επώδυνη εμπειρία για την κοινωνία., με τις συνθήκες δημιουργίας της να συσσωρεύονται σταδιακά για χρόνια πριν το ξέσπασμά της το 2009 και τη συνέχισή της για αρκετά χρόνια μετά. Η διάρκεια, το βάθος και η ένταση της κρίσης ήταν άνευ προηγουμένου με τις επιπτώσεις της να είναι πολύ χειρότερες συγκριτικά με τις πρώτες εκτιμήσεις των πιστωτών, την εμπειρία οποιουδήποτε άλλου κράτους-μέλους της Ευρωζώνης που την ίδια περίοδο έλαβε επίσημη οικονομική στήριξη ή οποιασδήποτε άλλης διεθνούς κρίσης χρέους στον ανεπτυγμένο κόσμο, θέτοντας σε κίνδυνο ακόμη και την ίδια την ευρωπαϊκή συνοχή.

Η οικονομική ύφεση έχει καταστροφικές συνέπειες για τις τοπικές οικονομίες και κατ' επέκταση επηρεάζει σημαντικά κάποιους δείκτες της κοινωνικής ζωής, όπως η εκδήλωση παραβατικών συμπεριφορών. Η σύνδεση οικονομικών συνθηκών και εγκλήματος τεκμηριώνεται από πλήθος ερευνών, όμως φαίνεται δύσκολο να αποδειχθεί η σχέση μεταξύ συγκεκριμένων εγκληματικών πράξεων και ειδικών οικονομικών παραγόντων (π.χ. οικονομική ανέχεια). Τα στατιστικά δεδομένα και οι οικονομικοί παράγοντες που μπορεί να συντελούν στην εκδήλωση εγκληματικών ενεργειών είναι μία μόνο διάσταση του προβλήματος. Μια άλλη διάσταση είναι η επιβολή του νόμου και της τάξης και ο βαθμός στον οποίο επηρεάζεται από τις οικονομικές συνθήκες. Είναι γεγονός ότι μεταξύ των παραγόντων που μπορούν να αναχαιτίσουν το συνολικό ποσοστό εγκληματικών ενεργειών είναι και η αποτελεσματικότητα των διαδικασιών επιβολής του νόμου και της τάξης. Όμως, το ερώτημα που γεννιέται είναι το κατά πόσο οι διαδικασίες αυτές μπορεί να είναι αποτελεσματικές εν καιρώ κρίσης. Θα ήταν αφελές να θεωρηθεί ότι η οικονομική δυσχέρεια δεν θα είχε επιπτώσεις στον τρόπο λειτουργίας των αστυνομικών αρχών δεδομένου ότι μειώνονται οι προϋπολογισμοί, ο αριθμός του προσωπικού που υπηρετεί, τα προγράμματα εκπαίδευσης, ο εφοδιασμός τμημάτων με σύγχρονες τεχνολογίες και ακόμη μπορεί να καταργούνται ή να συγχωνεύονται ειδικές μονάδες.

Παρά τις όποιες μειώσεις συμβαίνουν σε επίπεδο λειτουργίας των αστυνομικών αρχών, δεν μειώνονται οι προσδοκίες ή απαιτήσεις του κόσμου για ποιότητα στις υπηρεσίες που του παρέχονται από την αστυνομία. Από την άλλη, η ασφάλεια των πολιτών είναι αναφαίρετο δικαίωμα όλων και θα πρέπει να προασπίζεται με κάθε τρόπο, ακόμα και σε συνθήκες οικονομικής κρίσης. Γίνεται, λοιπόν, σαφές ότι εφόσον οι οικονομικές συνθήκες έχουν μεταβληθεί και η προστασία των πολιτών πρέπει να παρέχεται από τις αστυνομικές αρχές, αυτό που απαιτείται είναι η αλλαγή στον τρόπο που παρέχονται οι υπηρεσίες αυτές, ώστε να προσαρμόζονται στις μεταβαλλόμενες συνθήκες της εποχής.

Ειδικότερα, οι αστυνομικές υπηρεσίες μπορούν να κατηγοριοποιηθούν σε τρία επίπεδα: (α) υπηρεσίες παρέμβασης σε επείγουσες καταστάσεις, (β) υπηρεσίες παρέμβασης σε μη επείγουσες καταστάσεις και (γ) υπηρεσίες παροχής ποιότητας ζωής (π.χ. καμπάνιες ευαισθητοποίησης ή πρόληψης) (Cops, 2011). Είναι αυτονόητο, ότι οι όποιες αλλαγές δεν αφορούν το πρώτο επίπεδο υπηρεσιών, αλλά τα υπόλοιπα δύο, τα οποία απορροφούν και το μεγαλύτερο μέρος του προϋπολογισμού. Για παράδειγμα, μια από τις αλλαγές που προωθήθηκε στις ΗΠΑ λόγω της οικονομικής κρίσης από το 2008 και μετά, είναι η ανταπόκριση σε όλες τις κλοπές τροχοφόρων οχημάτων ή σε όλα τα τροχαία ατυχήματα που δεν είχαν τραυματισμό. Σε αυτό το σημείο, θα πρέπει να διευκρινιστεί ότι κάθε περιστατικό αξιολογείται εξατομικευμένα και λαμβάνεται η απόφαση για την αποστολή ή όχι αστυνομικής δύναμης. Αντίστοιχες αλλαγές μπορούν να προωθηθούν και στα δύο επίπεδα υπηρεσιών.

Η αστυνόμευση αποτελεί το κυρίαρχο συστατικό στοιχείο της αποστολής της Αστυνομίας και αποσκοπεί πρωτίστως στην πρόληψη της εγκληματίας (Φαρσεδάκης, 2016). Πρόκειται για την επίσημη οργανωμένη μορφή κοινωνικού ελέγχου που ασκείται θεσμικά σε κάθε ευνομούμενη κοινωνία, ωστόσο, η αστυνόμευση είναι και μία διαδικασία μέσω της οποίας παρέχεται στην κοινότητα των πολιτών ένα ευρύ φάσμα υπηρεσιών όχι μόνο τομέα της πρόληψης του εγκληματίας, αλλά και στον ευρύτερο χώρο της δημόσιας ασφάλειας και τάξης (Στεργιούλης, 2008).

Οι προσπάθειες των Αστυνομικών Αρχών, ειδικά τις τελευταίες δύο δεκαετίες, για την καταπολέμηση της εγκληματικότητας επικεντρώνονται στην πρόληψη με σύγχρονες μορφές αστυνόμευσης, με χρήση των νέων τεχνολογιών και σε συνεργασία με τους επίσημους φορείς και τα όργανα των κοινοτήτων. Η φιλοσοφία των σύγχρονων μορφών αστυνόμευσης εδράζεται στην ενεργή συμμετοχή των ίδιων των πολιτών. Η

κοινοτική αστυνόμευση, λοιπόν, αποτελεί μία νέα φιλοσοφία αστυνομικής δράσης, η οποία ακολούθησε την εξέλιξη της κοινωνίας και προσαρμόστηκε στις νέες κοινωνικές και πολιτικές συνθήκες των σύγχρονων κοινωνιών, με κύριο χαρακτηριστικό την πρόληψη του εγκλήματος (Miller et al., 2014).

Η ΕΛΑΣ, σε σύγκριση με το σύνολο των Ευρωπαϊκών Αστυνομιών καθυστέρησε σημαντικά να αναπτύξει και να εφαρμόσει σύγχρονες μορφές αστυνόμευσης, σε συνεργασία με τους δήμους και τις κοινότητες της χώρας (Bayerl et al., 2017). Παρά το γεγονός ότι η κοινοτική αστυνόμευση εισάγεται στην ελληνική έννομη τάξη το 2003, ο θεσμός του αστυνομικού της γειτονιάς (Στεργιούλης, 2018) εφαρμόζεται στη χώρα μόνο τα τελευταία πέντε χρόνια και μάλιστα σε ένα περιορισμένο αριθμό αστυνομικών τμημάτων. Η περιορισμένη ανάπτυξη και εφαρμογή της κοινοτικής αστυνόμευσης στην Ελλάδα οφείλεται στους εξής κυρίως λόγους:

- Η ΕΛΑΣ, την τελευταία δεκαετία, αντιμετωπίζει σοβαρές υλικοτεχνικές ελλείψεις, ενώ παράλληλα αντιμετωπίζει τεράστια κενά οργανικών θέσεων που υπολογίζονται σε 6.700 (Πανελλήνια Ομοσπονδία Αστυνομικών, 2017).
- Η αναδιοργάνωση της ΕΛΑΣ το 2016 κατέληξε σε μείωση κατά 21% του συνόλου των αστυνομικών υπηρεσιών στη χώρα και στο κλείσιμο περίπου του 30% του συνόλου των αστυνομικών υπηρεσιών της Αττικής (Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη, 2016), με αρνητικές συνέπειες στην ανάπτυξη της κοινοτικής αστυνόμευσης.
- Η ΕΛΑΣ παραμένει ακόμη και σήμερα ως ένας συγκεντρωτικός και εξαιρετικά γραφειοκρατικός οργανισμός (Παπακωνσταντής, 2003) που διέπεται από στρατιωτική νοοτροπία, η οποία δεν συνάδει με την αποτελεσματική ανάπτυξη και εφαρμογή σύγχρονων μορφών αστυνόμευσης, οι οποίες χαρακτηρίζονται από οργανωτική – διοικητική ευλυγισία και διακριτική ευχέρεια.
- Η ΕΛΑΣ, από την ίδρυσή της, υφίσταται την καταλυτική πολιτική επιρροή της εκάστοτε κυβέρνησης σε όλους τους τομείς της λειτουργίας της, με αποτέλεσμα τον περιορισμό της αυτονομίας της στη χάραξη και υλοποίηση στρατηγικών σε κρίσιμους τομείς της αστυνόμευσης, όπως η κοινοτική αστυνόμευση. Απόδειξη τούτου αποτελούν οι δύο αποτυχημένες προσπάθειες εφαρμογής της κοινοτικής αστυνόμευσης το 2003 και το 2010 και η περιορισμένη εφαρμογή του θεσμού από το 2015 και εντεύθεν.

- Οι σχέσεις ΕΛΑΣ-Κοινωνίας διέπονται από κλίμα επιφυλακτικότητας και συχνά αμφισβήτησης της αποτελεσματικότητας του αστυνομικού έργου, ιδίως στα μεγάλα αστικά κέντρα, λόγω της αύξησης της εγκληματικότητας, με αποτέλεσμα την εδραίωση του φόβου του εγκλήματος (Zarafonitou, 2011) σε συνδυασμό και με άλλα ποικίλα και οξυμένα κοινωνικά προβλήματα (λαθρομετανάστευση, ναρκωτικά, κ.ά.), τα οποία επηρεάζουν καταλυτικά την ποιότητα της ζωής των πολιτών σε καθημερινή βάση.

Εν κατακλείδι, η πολιτεία οφείλει να υποστηρίξει την εφαρμογή και ανάπτυξη σύγχρονων μορφών αστυνόμευσης σε όλα τα αστικά κέντρα της χώρας και συνάμα να ενθαρρύνει τη συμμετοχή των κοινωνικών και κοινοτικών φορέων αλλά και των ίδιων των πολιτών (Χαλκιά, 2014), προκειμένου να αναστρέψει, το συντομότερο δυνατό, μία συνεχώς επιδεινούμενη κατάσταση της εγκληματικότητας. Η Αστυνομία αποτελεί έναν από τους βασικούς θεσμούς της δημοκρατίας που εγγυάται την εσωτερική ασφάλεια της χώρας, βασική προϋπόθεση για την ανάπτυξη κάθε κοινωνικής δραστηριότητας και την εδραίωση της κοινωνικής ομαλότητας

Η εγκληματικότητα σε όλες της τις μορφές, ακόμη και αν δεν παρουσιάζει αύξηση, αποτελεί μια παράμετρο που σε συνθήκες οικονομικής κρίσης βαραίνει ακόμη περισσότερο την ήδη πιεσμένη καθημερινότητα, ωθώντας βίαια το επίπεδο ζωής ακόμη πιο κάτω. Και όταν αυξάνεται, εγκαθιστά στον πολίτη ένα αίσθημα «πολιορκίας» που εντείνεται, όσο οι οικονομικές συνθήκες αποδυναμώνουν το κοινωνικό κράτος ή ακόμη και αυτό το κράτος δικαίου.

Οι επιπτώσεις της οικονομικής ύφεσης απαιτούν ένα μεγάλο χρονικό διάστημα για να αντιμετωπιστούν αποτελεσματικά. Μάλιστα, υπολογίζεται ένας μέσος όρος 5-10 ετών, και σε κάποιες περιπτώσεις μπορεί αυτές να έχουν μόνιμο χαρακτήρα. Ωστόσο, δεν έχουμε την πολυτέλεια πια να περιμένουμε την έλευση αυτών των χρόνων για να διασφαλίσουμε συνθήκες ασφάλειας για μας και τις επόμενες γενιές. Απαιτείται ενεργοποίηση όλων των πολιτών και όλων των αστυνομικών και διοικητικών αρχών με σκοπό να υιοθετηθούν καινοτόμες πρακτικές που θα έχουν μικρό κόστος και παράλληλα θα διασφαλίζουν το δικαίωμα των πολιτών στην ασφάλεια και στην ποιότητα ζωής.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ξενόγλωσση βιβλιογραφία

- Aaltonen, M., Macdonald, J.M., Martikainen, P., & Kivivuori, J. (2013). Examining the generality of the unemployment – crime association. *Criminology*, *51*: 561–594.
- Altindag, D.T. (2012). Crime and unemployment: Evidence from Europe. *Int Rev Law Econ*, *32*: 145–157.
- Andresen, M.A. (2012). Unemployment and crime: A neighborhood level panel data approach. *Soc Sci Res*, *41*: 1615–1628.
- Andresen, M.A. (2013). Unemployment, business cycles, crime, and the Canadian provinces. *J Crim Justice*, *41*: 220–227.
- Arnio, A.N., Baumer, E.P., & Wolff, K.T. (2012). The contemporary foreclosure crisis and US crime rates. *Soc Sci Res*, *41*: 1598–1614.
- Arvanites, T.M., & Define, R.H. (2006). Business cycles and street crime. *Criminology*, *44*: 139–164.
- Baumer, E.P., Rosenfeld, R., & Wolff, K.T. (2013). Are the Criminogenic Consequences of Economic Downturns Conditional? In R Rosenfeld, M Edberg, X Fang, CS Florence (eds.), *Economics and youth violence: Crime, disadvantage, and community*. New York University Press, New York: 53–84.
- Bayerl, S., Karlovic, R., Akhgar, B., & Markarian, G. (eds) (2017). *Community Policing – A European Perspective*: Cham:Springer.
- Bell, D.N.F., & Blanchflower, D.G. (2010). UK unemployment in the Great Recession. *National Institute Economic Review*, *214*: R3–R25.
- Blomquist, J., & Westerlund, J. (2014). A non-stationary panel data investigation of the unemployment–crime relationship. *Soc Sci Res*, *44*: 114–125.
- Buonanno, P., Drago, F., & Galbiati, R. (2014). Response of crime to unemployment: An international comparison. *J Contemp Crim Justice*, *30*: 29–40.
- Bushway, S., Cook, P.J., & Phillips, M. (2012). The overall effect of the business cycle on crime. *German Economic Review*, *13*: 436–446.

- Cooj, P.J., & Zarkin, G.A. (1985). Crime and the business cycle. *J Legal Stud*, 14: 115–128.
- Cops (2011). *The impact of the economic downturn American Police Agencies*. Washington: Research and Development Division.
- Courakis, N. (1993). *Crime in modern-day Greece: An overview*. Chroniques, Laboratoire de Sciences Criminologiques, Democritus University of Thrace.
- De Blasio, G., & Menon, C. (2013). Down and out in Italian towns: Measuring the impact of economic downturns on crime. *Banca d' Italia Working papers*: 925.
- Falagas, M.E., Vouloumanou, E.K., Mavros, M.N., & Kalogeropoulos, D.E. (2009). Economic crises and mortality: a review of the literature. *Int J Clin Pract*, 63: 1128–1135.
- Fallahi, F., & Rodriguez, G. (2014). Link between unemployment and crime in the US: A Markov-Switching approach. *Soc Sci Res*, 45: 33–45.
- Fletcher, G. (2000). *Rethinking Criminal Law*. Oxford-New York: Oxford University Press.
- Fougere, D., Kramarz, F., & Pouget, J. (2009). Youth unemployment and crime in France. *Journal of the European Economic Association*, 7: 909–938.
- Frinklea, K.M. (2010). *Economic downturns and crime*. Congressional Research Service. Report for Congress. Available at: <https://www.hsdl.org/?view&did=28298>
- Gould, E.D., Weinberg, B.A., & Mustard, D.B. (2002). Crime rates and local labor market opportunities in the United States: 1979–1997. *Rev Econ Stat* 2002, 84: 45–61.
- Headworth, S., & Hagan, J.L. (2016). White-collar crimes of the financial crisis. In SR Van Slyke, ML Benson, FT Cullen (Eds.), *The Oxford handbook of white-collar crime*. Oxford University Press, New York: 275–293.
- Hollis, C.M. (2011). *Identifying the effect of unemployment on property crimes: Analyzing the impact of the 2007/2008 economic recession*. Georgetown University, Washington, DC. Available at: <https://repository.library.georgetown.edu/bitstream/handle/10822/553773/hollisChristiana.pdf;sequence=1>
- Holmes, R.M., & De Burger, J. (1988). *Serial Murder*. 2nd ed., London: Sage.

- Huang, L.H., & Huang, Y.T. (2015). Impact of unemployment on crime in Europe. *Romanian Economic Journal*, 57: 3–36.
- Jankoa, Z., & Popli, G. (2015). Examining the link between crime and unemployment: a time-series analysis for Canada. *Appl Econ*, 47: 4007–4019.
- Jones, R.W., & Pridemore, W.A. (2012). The foreclosure crisis and crime: Is housing-mortgage stress associated with violent and property crime in US metropolitan areas? *Soc Sci Q*, 93: 671–691.
- Kollias, C., & Paleologou, S.M. (2012). Labour market conditions and crime in Greece. *Int J Soc Econ*, 39: 983–999.
- Laspa, C. (2015). Do the economic factors affect criminality? Evidence from Greece, 1991–2010. *Eur J L Econ*, 39: 107–118.
- Michas, G., Varytimiadi, A., & Micha, R. (2013). The Greek financial crisis and homicide rates: another reason to worry. *J Epidemiol Community Health*, 67: 1073.
- Miller, L., Hess, K., & Orthmann, C. (2014). *Community Policing: Partnerships for Problem Solving*. N.Y.: Cengage Learning.
- Mustard, D.B. (2010). *How do labor markets affect crime? New evidence on an old puzzle*. Institute for the Study of Labor (IZA), Bonn. Available at: <http://ftp.iza.org/dp4856.pdf>
- Payton, S.B., Stucky, T.D., & Ottesmann, J.R. (2015). The spatial extent of the effect of foreclosures on crime. *Soc Sci Res*, 49: 288–298.
- Perales, M. (2015). The severity of white collar crime during the financial crisis. *UC Merced Undergraduate Research Journal*, 8. Available at: <http://escholarship.org/uc/item/34n689q7>
- Phillips, J., & Land, K.C. (2012). The link between unemployment and crime rate fluctuations: An analysis at the county, state, and national levels. *Soc Sci Res*, 41: 681–694.
- Rosenfeld, R. (2014). Crime and the Great Recession: Introduction to the Special Issue. *J Contemp Crim Justice*, 30: 4–6.
- Rosenfeld, R., & Fornango, R. (2007). The impact of economic conditions on robbery and property crime: The role of consumer sentiment. *Criminology*, 45: 735–769.

- Rowland, O. (2015). *The impact of the Great Recession on white-collar crime*. Baylor University, Waco, TX, 2015. Available at: https://baylor-ir.tdl.org/baylor-ir/bitstream/handle/2104/9423/Olivia_Rowland_honorsthesis.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Ryder, N. (2014). *The financial crisis and white collar crime: The perfect storm?* Edward Elgar, Cheltenham, UK, Northampton, MA, USA.
- Saridakis, G., & Spengler, H. (2012). Crime, deterrence and unemployment in Greece: A panel data approach. *Soc Sci J*, 49: 167–174.
- Smith, M.D. & Zahn, M.A. (ed.) (1999). *Homicide. A sourcebook of Social Research*. Thousand Oaks-London-New Delhi: Sage.
- Stuckler, D., Basu, S., Suhrcke, M., Coutts, A., & Mckee, M. (2009). The public health effect of economic crises and alternative policy responses in Europe: an empirical analysis. *Lancet*, 374: 315–323.
- Tomasic, R. (2011). The financial crisis and the haphazard pursuit of financial crime. *J Financ Crime*, 18: 7–31.
- Tsouvelas, G., Giotakos, O., Kontaxakis, V., Papaslanis, T., Kontaxaki, M.I., Konstantakopoulos, G., & Papageorgiou, C. (2015). Criminality During the Financial Crisis in Greece. *European Psychiatry*, 30(1):1363.
- Tsouvelas, G., Konstantakopoulos, G., Vakirtzis, A., Giotakos, O., Papaslanis, T., & Kontaxakis, V. (2018). Crime in Greece during the years of financial crisis, 2008–2014. *Psyciatriki*, 29(1): 19-24.
- Tsouvelas, G., Kontaxakis, V., Giotakos, O., Konstantakopoulos, G., Kontaxaki, M-I, & Papaslanis, T. (2016). Financial crisis and criminality in Greece: 2008 vs 2011. *Psyciatriki*, 27: 54–57.
- Uggen, C. (2012). *Crime and the Great Recession*. The Russell Sage Foundation and the Stanford Center on Poverty and Inequality, USA. Available at: http://users.soc.umn.edu/~uggen/crime_recession.pdf
- Valukas, A.R. (2010). White-Collar Crime and Economic Recession. *University of Chicago Legal Forum*, 1: 2. Available at: <http://chicagounbound.uchicago.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1454&context=ucf>

Vrachnis, N., Vlachadis, N., Vlachadi, M., Mastorakos, G., & Iliodromidi, Z. (2-15). Homicides in Greece: Trends and features. *J Forensic Sci*, 60: 536–537.

Wolff, K.T., Cochran, J.C., & Baumer, E.P. (2014). Reevaluating foreclosure effects on crime during the “Great Recession”. *J Contemp Crim Justice*, 30: 41–69.

Xenakis, S., & Cheliotis, L. (2012). The Politics of Crime and the Financial Crisis in Greece. *ESC Newsletter*, Issue 2/2012.

Xenakis, S., & Cheliotis, L.K. (2013). Crime and economic downturn: The complexity of crime and crime politics in Greece since 2009. *Br J Criminol*, 53: 719–745.

Zarafonitou, C. (2011). Fear of crime in contemporary Greece: Research evidence. *Criminology*, (special issue), pp. 50-63, Athens: Nomiki Vivliothiki.

Ελληνόγλωσση βιβλιογραφία

Βιδάλη, Σ. (2012). *Αστυνομία – έλεγχος του εγκλήματος και ανθρώπινα δικαιώματα*. Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη.

Δανούσης, Κ., & Καραβίτης, Γ. (1997). *Ιστορία της Ελληνικής Αστυνομίας*. Αθήνα.

Ζαραφωνίτου, Χ. (2016). «Βίαη εγκληματικότητα και φόβος του εγκλήματος σε εποχές κρίσης». Στον τιμητικό τόμο για τον ομότιμο καθηγητή Ν. Κουράκη, Γασπαρινάτου, Μ. (επιμ), *Εγκλημα και Ποινική Καταστολή σε εποχή Κρίσης*, Αθήνα: Σάκκουλα.

Πανελλήνια Ομοσπονδία Αστυνομικών Υπαλλήλων (2017). *Εργασίες 27ου Πανελλαδικού Συνεδρίου*, Αρ. Πρωτ.: 701/3/10η, Αθήνα, 29 Σεπτεμβρίου 2017. Διαθέσιμο στο: http://www.astynomia.gr/index.php?Itemid=491&id=2769&lang=&option=ozo_content&perform=view

Πανούσης, Γ. (2004). *Περί εγκληματι(ι)ών λόγος και αντίλογος*. Αθήνα-Κομοτηνή: εκδ. Αντ. Ν. Σάκκουλα.

Παπαϊωάννου, Ζ. (2006). *Αστυνομικό Δίκαιο*. Αθήνα-Θεσσαλονίκη: εκδ. Σάκκουλα.

Παπακωνσταντής, Γ. (2003) *Ελληνική Αστυνομία: οργάνωση, πολιτική, ιδεολογία*. Αθήνα: Σάκκουλας.

- Σταματάκου, Ι. (1972). *Λεξικό της Αρχαίας Ελληνικής Γλώσσας*, Αθήνα, σελ.187.
- Στεργιούλης, Ε. (2001). *Η Ελληνική Αστυνομία στην περίοδο της μεταπολίτευσης*. Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη.
- Στεργιούλης, Ε. (2008). *Κοινωνιολογία της Αστυνομίας*. Αθήνα: Παπαζήσης.
- Στεργιούλης, Ε. (2018). «Ο Αστυνομικός της Γειτονιάς». Στον Τιμητικό Τόμο για τον Ομότιμο Καθηγητή Εγκληματολογίας του Παντείου Πανεπιστημίου Αντώνη Μαγγανά «*Σύγχρονες Τάσεις Αντεγκληματικής Πολιτικής*», σελ. 620, Αθήνα: Παπαζήσης.
- Τάχος, Α. (1990). *Δίκαιο της Δημόσιας Τάξης*. Αθήνα-Θεσσαλονίκη: εκδ. Σάκκουλα.
- Τσίγκανου, Ι. (2016). *Το εγκληματικό φαινόμενο στην Ελλάδα σήμερα*. Αθήνα: Παπαζήσης.
- Τσουραμάνης, Χ. (1998). *Ο Φόνος στην Ελλάδα: Εγκληματολογική Θεώρηση*. Αθήνα-Κομοτηνή: εκδ. Αντ. Ν. Σάκκουλα.
- Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη (2016). *Αναδιοργάνωση Υπηρεσιών Ελληνικής Αστυνομίας*. 22 Σεπτεμβρίου 2016. Διαθέσιμο στο: http://www.yptp.gr/images/stories/2016/22092016-paroysiasi_anad.pdf
- Φαρσεδάκης, Ι. (2016), «Η πρόληψη του εγκλήματος ως μέσον αντεγκληματικής πολιτικής». Στον τιμητικό τόμο για τον ομότιμο καθηγητή Ν. Κουράκη, Γασπαρινάτου, Μ. (επιμ), (2016) *Εγκλημα και Ποινική Καταστολή σε εποχή Κρίσης*, Αθήνα: Σάκκουλα.
- Χαλκιά, Α. (2014). Στάσεις απέναντι στη συμμετοχική αντεγκληματική πολιτική σε περιοχές με διαβάθμιση εγκληματικότητας στην Αθήνα. *Εγκληματολογία*, (1-2): 66-75.

Ηλεκτρονικές πηγές

<http://ec.europa.eu/eurostat/>

<http://www.astynomia.gr/>

<http://www.hellenicpolice.gr/>

<https://apografi.gov.gr>

<https://criminology.panteion.gr/>

<https://theartofcrime.gr/>

<https://www.lawspot.gr/>

<https://www.policemagazine.gr/>